

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 3

(2003–2004)

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om
Den tsjekkiske republikks, Republikken
Estlands, Republikken Kypros',
Republikken Latvias, Republikken
Litauens, Republikken Ungarns,
Republikken Maltas, Republikken Polens,
Republikken Slovenias og Den slovakiske
republikks deltakelse i Det europeiske
økonomiske samarbeidsområde (EØS)
med tilliggende avtaler

Innhold

1	Sammendrag	9			
1.1	Bakgrunn og formål	9	5.2.6	Finansieringsordningenes innhold ...	23
1.2	Utvidelsesavtalens innhold	10	5.2.6.1	Finansieringsordningen i EØS	23
1.2.1	Ny finansieringsordning i EØS	10	5.2.6.2	Norsk finansieringsordning	23
1.2.2	Norsk finansieringsordning	11	5.2.6.3	Forvaltning av ordningene	24
1.2.3	Markedsvilkårene for fisk	11	5.3	Markedsadgang for fisk	24
1.2.4	Handel med landbruksvarer	11	5.3.1	Handel med fisk under EØS-avtalen og under EFTAs frihandelsavtaler ...	24
1.2.5	Om beskyttelsesmekanismer	11	5.3.2	Handelen mellom Norge og EU	24
1.2.6	Avtalens vedlegg og sluttakt	12	5.3.3	Handelen mellom Norge og tiltredelseslandene	25
1.3	Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen ..	12	5.3.4	Hovedspørsmål i forhandlingene	25
1.4	Konklusjon	12	5.3.5	Forhandlingsresultatet	25
2	Forhandlingene om EØS- utvidelsen	14	5.3.5.1	Kvoter	25
2.1	Bakgrunn	14	5.3.5.2	Tollreduksjon på fryst filet	26
2.2	Hovedspørsmål i forhandlingene	14	5.3.5.3	Opprinnelsesregler	26
3	Utvidelsen av EU og forholdet til EØS	16	5.3.5.4	Transitt	26
3.1	Utvidelsen av EU	16	5.3.5.5	Oppsummering	27
3.2	EUs utvidelse og forholdet til EØS ..	16	5.4	Utvidet handel med landbruksvarer	27
3.3	Forberedelser til EU-medlemskap i tiltredelseslandene	17	5.4.1	Forhandlingsresultatet	27
3.4	Behov for overgangsordninger	17	5.4.1.1	Oppsummering	28
4	Organisering og gjennomføring av forhandlingene	19	6	Gjennomgang av EØS- utvidelsesavtalens bestemmelser	29
4.1	Nasjonal organisering	19	6.1	Utvidelsesavtalens fortale og artikler	29
4.2	Organiseringen på internasjonalt nivå	19	6.2	Vedlegg A og B til EØS- utvidelsesavtalen, med oversikt over tekniske tilpasninger og overgangsordninger	32
5	Gjennomgang av forhandlingsresultatet	20	6.2.1	Vedlegg I Veterinære og plantesanitære forhold	33
5.1	Overgangsordninger	20	6.2.1.1	I Veterinære forhold	33
5.2	Nye finansielle bidrag fra EFTA/ EØS-landene til økonomisk og sosial utjevning i Europa	20	6.2.1.2	II Fôrvarer	34
5.2.1	Dagens finansieringsordning under EØS-avtalen	21	6.2.1.3	III Plantesanitære forhold	34
5.2.2	Handlingsplanen for økt kontakt med søkerlandene til EU	21	6.2.2	Vedlegg II Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering .	34
5.2.3	EUs utgangspunkt for forhandlingene	21	6.2.2.1	I Kjøretøyer	34
5.2.4	Norske posisjoner	22	6.2.2.2	II Jord- og skogbrukstraktorer	34
5.2.5	Forhandlingsresultatet	22	6.2.2.3	IV Husholdningsapparater	34
			6.2.2.4	VIII Trykkbeholdere	34
			6.2.2.5	IX Måleinstrumenter	34
			6.2.2.6	X Elektrisk utstyr	35
			6.2.2.7	XI Tekstiler	35
			6.2.2.8	XII Næringsmidler	35
			6.2.2.9	XIII Legemidler	36
			6.2.2.10	XIV Gjødning	36
			6.2.2.11	XV Farlige stoffer	36
			6.2.2.12	XVI Kosmetikk	36

6.2.2.13	XVII Miljøvern	36	6.3.7	Erklæring fra Liechtenstein om bilaterale forbindelser med Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken	48
6.2.2.14	XIX Generelle bestemmelser innen området tekniske handelshindringer	36	6.3.8	Erklæringer fra henholdsvis Den tsjekkiske republikk og Den slovakiske republikk om Liechtensteins erklæring	48
6.2.2.15	XXIV Maskiner	36	6.3.9	Erklæring fra Kommisjonen om gjennomgang av opprinnelsesreglene før 1. mai 2004 med sikte på harmonisering	48
6.2.2.16	XXVII Alkoholsterke drikker	36	6.3.10	Erklæring fra Estland, Latvia, Malta og Slovenia om finansieringsordningen i EØS	49
6.2.2.17	XXX Medisinsk utstyr	37	6.3.11	Avtale mellom Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004 – 2009	49
6.2.3	Vedlegg IV Energi	37	6.3.12	Bilateral avtale om fisk mellom Norge og Det europeiske fellesskap	49
6.2.4	Vedlegg V Fri bevegelighet for arbeidstakere	38	6.3.13	Bilateral avtale om fisk mellom Island og Det europeiske fellesskap	50
6.2.5	Vedlegg VI Trygd	39	6.3.14	Avtale i form av en brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om visse landbruksvarer	50
6.2.6	Vedlegg VII Gjensidig anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner	39			
6.2.7	Vedlegg VIII Etableringsrett	40	7	Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen	51
6.2.8	Vedlegg IX Finansielle tjenester	40	7.1	Økonomiske konsekvenser	51
6.2.9	Vedlegg XI Telekommunikasjonstjenester	40	7.1.1	Generelt	51
6.2.10	Vedlegg XII Fri bevegelighet for kapital	40	7.1.2	Bidrag til finansieringsordningene ...	52
6.2.11	Vedlegg XIII Transport	41	7.1.3	EFTA/EØS-bidrag for deltakelse i programmer, byråer m.m.	52
6.2.11.1	II Veitransport	41	7.1.4	Øvrige forhold	52
6.2.11.2	III Transport med jernbane	41	7.2	Administrative konsekvenser	52
6.2.11.3	V Sjøtransport	42	7.2.1	Finansieringsordningene	52
6.2.11.4	VI Sivil luftfart	42	7.2.2	Øvrig	52
6.2.12	Vedlegg XIV Konkurranseregler	42	7.3	Behov for lovendringer	52
6.2.13	Vedlegg XV Statsstøtte	42	8	Konklusjoner og tilråding	54
6.2.14	Vedlegg XVI Offentlige innkjøp	43			
6.2.15	Vedlegg XVII Opphavsrett	43	Vedlegg		
6.2.16	Vedlegg XVIII Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn	44	1	Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde	57
6.2.17	Vedlegg XX Miljø	44			
6.2.18	Vedlegg XXI Statistikk	46			
6.2.19	Vedlegg XXII Selskapsrett	46			
6.2.20	Protokoll 21 om gjennomføring av konkurranseregler for foretak	46			
6.2.21	Protokoll 26 om ESAs rolle på statsstøtteområdet	46			
6.2.22	Protokoll 31 om samarbeid på områder utenfor de fire friheter	47			
6.3	Sluttakten med tilknyttede erklæringer og avtaler	47			
6.3.1	Sluttakten	47			
6.3.2	Felleserklæring fra avtalepartene om opprinnelsesregler	47			
6.3.3	Felleserklæring fra avtalepartene om samtidig utvidelse av EU og EØS	48			
6.3.4	Generell felleserklæring fra EFTA-landene	48			
6.3.5	Felleserklæring fra EFTA-landene om fri bevegelighet for arbeidstakere	48			
6.3.6	Felleserklæring fra EFTA-landene om det indre marked for elektrisitet	48			

2	Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004–2009	87	republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union	91
3	TILLEGGSPROTOKOLL til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union	5	AVTALE i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer	94
4	TILLEGGSPROTOKOLL til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske	89	Forhandlingsapparatet	98

Utrykt vedlegg:

EØS-utvidelsesavtalens vedlegg A (tekniske tilpasninger) og vedlegg B (overgangsordninger)
(<http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprpl>)

Leserveiledning – terminologi

Det europeiske fellesskap, EF – Den europeiske union, EU

Det samarbeidet som i dag finner sted innen Den europeiske union, ble innledet mellom Belgia, Frankrike, Italia, Luxembourg, Nederland og Tyskland i 1952 med traktaten om Det europeiske kull- og stålfellesskap (EKSF). Samarbeidet ble utvidet i 1957 da de samme statene inngikk traktatene om Det europeiske økonomiske fellesskap og Det europeiske atomenergifellesskap. De fellesskapene som er opprettet ved de grunnleggende traktatene, danner sammen Det europeiske fellesskap, EF. Det europeiske kull- og stålfellesskap ble i juli 2002 endelig avviklet.

Med Maastricht-traktaten, som trådte i kraft i 1993, etablerte medlemslandene Den europeiske union, EU. I tillegg til det fellesskapelige EF-samarbeidet fikk man nå et samarbeid om en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk og om justissaker. EU er således en samlebetegnelse for EF-samarbeidet, den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken (FUSP) og justissamarbeidet. Den europeiske union er ikke et eget rettssubjekt.

EØS-avtalen dekker i all hovedsak områder med fellesskapskompetanse, men også visse aspekter hvor medlemslandene har kompetanse. Det er en såkalt blandet avtale hvor både medlemslandene og EF er parter ved siden av EFTA/EØS-landene. Det er årsaken til at avtalen om EØS-utvidelsen inngås både med Det europeiske fellesskap (EF) og medlemslandene.

I denne proposisjonen brukes imidlertid betegnelsen EU for enkelhets skyld for perioden etter 1993, også i noen tilfeller der det ville vært mest korrekt å bruke EF. I tillegg til at dette er enklere,

er det også i erkjennelse av at det er vanlig i dagligtale å bare benytte EU for å betegne samarbeidet.

Forkortelser

Det er i proposisjonen brukt kortformer og forkortelser for de forskjellige traktatene og for rettsaktene. Nedenfor følger en liste over sentrale begreper:

«EØS-avtalen»: Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), undertegnet i Oporto 2. mai 1992.

«EØS-utvidelsesavtalen»: Avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

«EUs tiltredelsestraktat» eller «tiltredelsestraktaten»: Traktaten om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks tiltredelse til Den europeiske union, undertegnet i Aten 16. april 2003.

«EUs tiltredelsesakt» eller «tiltredelsesakten»: Akten om tiltredelsesvilkårene for Den tsjekkiske republikk, Republikken Estland, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Republikken Malta, Republikken Polen, Republikken Slovenia og Den slovakiske republikk og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, undertegnet i Aten 16. april 2003.

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 3

(2003–2004)

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 10. oktober 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Sammendrag

1.1 Bakgrunn og formål

Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Slovenia og Ungarn undertegnet tiltredelsestraktaten til EU 16. april 2003 i Aten og vil bli medlemmer av EU 1. mai 2004.

I henhold til EØS-avtalens artikkel 128 skal enhver europeisk stat som blir medlem av EU, søke om å bli part også i EØS-avtalen. Betingelsene for tiltredelse skal fastlegges i en egen avtale.

De nye medlemslandene i EU søkte formelt om å bli part i EØS-avtalen etter at utvidelsesforhandlingene med EU ble avsluttet på møtet i Det europeiske råd i København 12.-13. desember 2002.

Deretter ble forhandlinger om utvidelsen av EØS innledet 9. januar og varte fram til 6. juni 2003. Avtalen ble parafert 3. juli 2003 og forventes undertegnet høsten 2003. Den skal forelegges alle avtaleparter for ratifikasjon eller godkjenning og skal etter planen tre i kraft samtidig med utvidelsen av EU, det vil si 1. mai 2004. For ikke å forsinke ikrafttredelsen fra norsk side, legges stortingsproposisjonen om samtykke til ratifikasjon av avtalen om EØS-utvidelsen og tilliggende avtaler fram før disse er undertegnet, det vil si på grunnlag av en parafert avtaletekst. De tilliggende avtalene er:

- Tilleggsprotokoll om import av fisk og fiskevarer med opprinnelse i Norge,
- Avtale med Det europeiske fellesskap om en

norsk finansieringsordning for perioden 2004 – 2009, og

- c) Avtale med Det europeiske fellesskap om visse landbruksvarer.

Hovedformålet med forhandlingene har vært å gjøre bestemmelsene som gjelder for økonomisk virksomhet og samkvem i og mellom EU og EFTA/EØS-landene, gjeldende i hele det utvidede EØS fra den dagen EU blir utvidet. Det innebærer at EØS-avtalens rettigheter og plikter anvendes i et utvidet EØS med de tilpasningene og overgangsordningene som er avtalt mellom EU, de nye medlemslandene og EFTA/EØS-landene. Utgangspunktet for forhandlingene på dette området har vært de tilpasningene og overgangsordningene som er avtalt i EUs tiltredelsestraktat med de nye medlemslandene.

En særskilt utfordring i forhandlingene har vært å ivareta markedsvilkårene for norsk fiskeeksport i et utvidet EØS. Når tiltredelseslandene blir medlemmer av EU, opphører EFTA-landenes frihandelsavtaler med dem. Dermed erstattes den frie markedsadgangen for sjømat som Norge har hatt til disse landene med EØS-avtalens protokoll 9, som fastlegger langt mer restriktive eksportvilkår. Det har vært et viktig mål i forhandlingene å kompensere for denne endringen i markedsvilkårene på en best mulig måte.

EU-utvidelsen bidrar til å bygge bro over tidligere motsetninger, utjevne velferdsforskjeller og øke livskvalitet og valgmuligheter for nye generasjoner av europeere. Gjennom våre økonomiske bidrag vil også Norge ta aktivt del i den felles europeiske innsatsen for å sikre grunnlaget for økonomisk vekst og stabilitet i de nye medlemslandene og dermed i Europa som helhet. Til tross for at Regjeringen i utgangspunktet var innstilt på å bidra til å nedbygge velferdskløften i Europa, var det en hovedutfordring i forhandlingene å utforme bidragsordninger som både med hensyn til omfang og innretning står i et rimelig forhold til EØS-samarbeidets innhold og utfordringenes karakter.

Fra Regjeringens side har det vært viktig å arbeide for at forhandlingsprosessen kunne iverksettes og avsluttes tidsnok til å sikre en samtidig utvidelse av EU og EØS. I motsatt fall vil norske næringsinteresser kunne stå overfor uforutsigbare skadevirkninger.

Som vedlegg følger den konsoliderte avtaleteksten samt tilknyttede tilleggsprotokoller og bilaterale avtaler i norsk uoffisiell versjon.

1.2 Utvidelsesavtalens innhold

EØS-utvidelsesavtalen består av en hoveddel med fortale og syv artikler, to vedlegg som omhandler henholdsvis tekniske tilpasninger og overgangsordninger, samt en sluttakt som inkluderer enkelte erklæringer og de bilaterale avtalene om finansiering, fisk og landbruk. De bilaterale avtalene inngår som elementer i det samlede forhandlingsresultatet.

EUs nye medlemsland blir med EØS-utvidelsesavtalen parter i EØS-avtalen. Fra EØS-utvidelsens ikrafttredelse skal EØS-avtalens bestemmelser være bindende for de nye medlemslandene på samme vilkår som for de nåværende avtalepartene. Det skjer ikke noen utvidelse av EØS-avtalens saklige virkeområde. Fordi EØS-avtalen stadig videreutvikles innenfor rammen av samarbeidet, inneholder den en avskjæringsdato. Den innebærer at de nye medlemslandene forpliktelser omfatter alt EØS-regelverk vedtatt i EØS-komiteen før 1. november 2002. EØS-forpliktelser som er vedtatt etter denne datoen, må for de nye medlemslandenes del vedtas som en særskilt «tilleggspakke» i EØS-komiteen etter at utvidelsesavtalen er trådt i kraft.

1.2.1 Ny finansieringsordning i EØS

Det er forhandlet fram en ny protokoll 38 a til EØS-avtalen som omhandler en ny finansieringsordning i EØS med utgangspunkt i protokoll 38 i EØS-avtalen. Det finansielle bidraget fra EFTA/EØS-landene skal være på 120 millioner euro årlig i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. Midlene skal fordeles til mottakerlandene i henhold til en særlig fordelingsnøkkel. Over 80 prosent av bidraget vil gå til tiltredelseslandene, mens i underkant av 20 prosent vil gå til mottakerne¹ av midler fra dagens finansieringsordning, Hellas, Portugal og Spania. Norges andel er 94,59 prosent av kostnaden². Hvert år forplikter Norge seg med dette til å stille til rådighet ca. 113,4 millioner euro eller omlag 941 millioner kroner.

Midlene kan benyttes for prosjekter innenfor vern av miljøet, fremme av bærekraftig utvikling, bevaring av den europeiske kulturarv, utvikling av menneskelige ressurser samt helse og barneomsorg. Midlene kan også benyttes til akademisk forskning innenfor de prioriterte områdene. EFTA/EØS-landenes bidrag til hvert enkelt prosjekt må

¹ Irland og Nord-Irland er ikke lenger støtteberettigede.

² Denne andelen baserer seg på 2003-tall. Andelen kan endre seg noe avhengig av utviklingen i BNP i Norge, Island og Liechtenstein.

ikke overstige 60 prosent av kostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå er 85 prosent av de samlede kostnader.

EFTA/EØS-landene skal forvalte ordningen. Nærmere regler om gjennomføring vil bli fastlagt senere. Ordningen i EØS skal samordnes med en norsk finansieringsordning (se nedenfor), og søknadsprosedyrene for de to ordninger skal være de samme. Ved utløpet av femårsperioden skal behovet for fortsatte bidrag vurderes i lys av økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS.

1.2.2 Norsk finansieringsordning

Det er også avtalt en særskilt norsk finansieringsordning for perioden 1. mai 2004 – 30. april 2009 som innebærer at det opprettes en ordning utelukkende finansiert av Norge for å minske de sosiale og økonomiske forskjeller etter utvidelsen av EØS. Formålet med ordningen er å bidra til å styrke de nye medlemslandenes evne til å delta fullt ut i det indre marked i et utvidet europeisk økonomisk samarbeidsområde. Ordningen fastlegges gjennom en bilateral avtale mellom Norge og EF. Den inngår som del av den helhetlige forhandlingsløsningen om utvidelsen av EØS.

Norge forplikter seg gjennom denne ordningen årlig å stille til rådighet 113,4 millioner euro eller omlag 941 millioner kroner i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. Tilskuddene skal gå til de samme sektorer som EFTA-landenes finansieringsordning i EØS, men med hovedvekt på prosjekter innenfor Schengen-samarbeidet og styrking av rettsvesenet, miljø, regionalpolitikk og regionalt samarbeid over landegrensene, samt til faglig bistand til gjennomføring av fellesskapsregelverket.

Det er kun de nye medlemslandene som vil motta bistand under denne ordningen. Dette skal skje i henhold til en avtalt fordelingsnøkkel. Det vil være norske myndigheter som skal forvalte finansieringsordningen og treffe beslutninger om støtte.

1.2.3 Markedsvilkårene for fisk

Gjennom 1990-tallet inngikk Norge og EFTA frihandelsavtaler med åtte av de ti tiltredelseslandene. I alle disse avtalene er prinsippet om fri markedsadgang med fisk nedfelt. Følgelig er dagens handel med fisk med tiltredelseslandene toll- og kvotefri bortsett fra noen mindre unntak. Eksporten til tiltredelseslandene har økt betydelig siden frihandelsavtalene ble inngått.

Som erstatning for bortfallet av fri markedsad-

gang for sjømat til tiltredelseslandene når de blir EU-medlemmer, har Norge fått tollfrie kvoter for fryst sildefilet og sildelapper (67 000 tonn), fryst rund sild (44 000 tonn) og fryst rund makrell (30 500 tonn). I tillegg økes den tollfrie kvoten på fryste pillede reker fra 5 500 tonn til 8 000 tonn. Innen 30. april 2009 skal nivået på kvotene gjennomgås på nytt.

Eksport av sildefileter og sildelapper utover den tollfrie kvoten vil heretter ha den samme tollpreferansen ved at tollsatsen på fryste sildelapper reduseres fra 15 til tre prosent fra 1. mai 2004. Sildelapper er det største enkeltproduktet som eksporteres til tiltredelseslandene. Avtalen har form av en tilleggsprotokoll til Norges bilaterale frihandelsavtale med EF av 1973.

1.2.4 Handel med landbruksvarer

Handelen med landbruksvarer mellom Norge og de nye medlemslandene har tradisjonelt vært liten. Dette gjelder både handel med landbruksvarer som melkeprodukter, kjøtt og korn og for bearbejdede landbruksvarer. Den eneste importen av særlig omfang til Norge har vært import fra Polen og Ungarn av jordbær, bringebær og eple-saft til konserverindustrien. Denne importen har vært basert på utnytting av tollfrie importkvoter i tilknytning til EFTAs frihandelsavtaler med disse landene. Norge har ikke hatt tilsvarende tollfrie eksportkvoter i frihandelsavtalene med tiltredelseslandene for landbruksvarer, og eksporten har vært begrenset. Forhandlingsresultatet innebærer at den eksisterende handelen med landbruksvarer mellom Norge og de nye medlemslandene videreføres ved at importkvotene for frosne jordbær, frosne bringebær og eple-saft som hittil har vært forbeholdt de nye medlemslandene, legges til EUs totale kvote fra 1. mai 2004. Den bilaterale avtalen mellom Norge og EU om landbruksvarer har form av en brevveksling, i likhet med tidligere liknende avtaler på landbruksområdet.

1.2.5 Om beskyttelsesmekanismer

En ny protokoll til EØS-avtalen innarbeider og tilpasser de EØS-relevante tidsbegrensede beskyttelsesmekanismene som finnes i EUs tiltredelsesakt. En såkalt alminnelig økonomisk beskyttelsesklause er ment å kunne benyttes ved alvorlige og vedvarende økonomiske problemer i en sektor eller et bestemt geografisk område. En beskyttelsesklause for det indre marked vil få anvendelse dersom et av de nye medlemmene ikke oppfyller sine avtaleforpliktelser. I tillegg er det nedfelt beskyttelses-

klausuler i overgangsordningene for henholdsvis fri bevegelse for personer, og for innenlands vei-transport med hensyn til såkalt kabotasje, dvs. adgangen for en transportør fra en avtalestat til å drive transport mellom to bestemmelsessteder i en annen avtalestat.

1.2.6 Avtalens vedlegg og sluttakt

Vedleggene til EØS-utvidelsesavtalen lister opp de ulike tekniske tilpasninger og overgangsordninger som er fremforhandlet mellom EU og de nye medlemslandene, og som det er besluttet også skal gjelde for EØS-utvidelsen. Tekniske tilpasninger i den eksisterende EØS-avtalen er nødvendige for å gjen- speile at avtalen utvides med ti nye land. Disse vil normalt være varige og kan innebære nødvendige tilføyelser av de nye medlemslandenes navn, nye offisielle betegnelser fordi det blir flere offisielle EU-språk m.m.

Overgangsordningene som er nedfelt i vedleggene til EØS-utvidelsesavtalen, er de samme som de nye medlemslandene har avtalt i forhold til EU. De er tidsbestemte og skal gi de nye medlemslandene tid til å tilpasse seg EUs regelverk, slik at man unngår alvorlige økonomiske og sosiale problemer.

Sluttakten i avtalen inneholder bl.a. felleserklæringer og andre erklæringer som skal avgis i forbindelse med EØS-utvidelsen. I tillegg inneholder sluttakten bl.a. den bilaterale avtalen mellom Norge og Det europeiske fellesskap om en finansieringsordning, de to bilaterale tilleggsprotokollene om markedsadgang for fisk som inneholder henholdsvis Norges og Islands fiskeritavtale ved utvidelsen, samt brevvekslingen mellom Norge og EF, som inneholder Norges bilaterale avtale for visse landbruksvarer.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen

EUs utvidelse forventes generelt å ha positive økonomiske virkninger for hele Europa. En utvidelse av det indre marked vil føre til et tettere samarbeid mellom Norge og de nye medlemslandene på områder som omfattes av EØS-avtalen. De nye finansieringsordningene vil også føre til nærmere samarbeid mellom Norge og de nye mottakerlandene.

De generelle positive økonomiske virkningene av utvidelsen er knyttet til gjennomføring av et felles regelverk som skaper økonomisk integrasjon gjennom ensartede rammevilkår for handel og øko-

nomisk samkvem, og relativ høy forventet økonomisk vekst i tiltredelseslandene framover. Norsk næringsliv vil få økt konkurranse, men et større indre marked med 450 millioner forbrukere vil også skape nye muligheter. Den økonomiske betydning for Norge må imidlertid også vurderes ut fra at vår handel med de nye medlemslandene i dag utgjør under to prosent av vår utenrikshandel.

Som en direkte kostnad av EØS-utvidelsen vil den norske innbetalingen til de to finansieringsordningene til sammen årlig beløpe seg til 226,8 millioner euro eller ca. 1,882 milliarder kroner fram til 2009. De administrative kostnadene ved forvaltningen av både den norske finansieringsordningen og ordningen innenfor EØS vil dekkes innenfor den avtalefestede beløpsrammen for ordningene. Forvaltningen av de nye finansieringsordningene vil medføre at det administrative apparatet i Norge og i utlandet må styrkes. Også disse utgiftene vil i sin helhet bli dekket innenfor den avtalte rammen for ordningen. Dette blir nærmere omtalt i Utenriksdepartementets St.prp. nr. 1 (2003–2004).

Når det gjelder øvrige generelle utgifter forbundet med EØS-utvidelsen, vil en åpning for fri bevegelse for personer kunne føre til økte utgifter over statsbudsjettet grunnet økte trygdeutbetalinger m.m.

En økning fra 18 til 28 EØS-land vil dessuten generelt kunne medføre økt administrasjon, f.eks. ved godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, økt antall tilbydere ved offentlige anbudskonkurranser m.v. Det anses ikke at EØS-utvidelsen vil få øvrige administrative konsekvenser av betydning.

1.4 Konklusjon

EØS-avtalen er grunnlaget for Norges samarbeid med EU, og sikrer norsk næringsliv adgang til det indre marked på linje med EUs medlemsland.

Det er idag ikke noe reelt alternativ til EØS-avtalen for å ivareta våre interesser vis-à-vis EU. Uten en samtidig utvidelse av EU og EØS-området vil heller ikke det indre marked kunne fortsette å fungere som ett. EØS-samarbeidet vil for de fleste praktiske formål opphøre dersom vi ikke får på plass en samtidig utvidelse. For norsk næringsliv er det derfor avgjørende at EØS-området utvides samtidig med EU fra 1. mai 2004.

I tillegg til å sikre en samtidig utvidelse av EU og EØS-området har det for Regjeringen vært maktpåliggende å få kompensasjon for tapt markedsadgang for fisk og fiskeprodukter som følge av at frihandelsavtalene med de nye EU-landene bortfaller fra det tidspunkt de blir medlemmer.

I forhandlingene har EU lagt vekt på at Norges adgang til et utvidet indre marked må betales med nye finansielle bidrag. EU forventer at Norge bidrar til Europas sosiale og økonomiske utjevning når EU utvides. Et økonomisk bidrag som begrenser seg til å videreføre dagens låne- og tilskuddsordning, var det utelukket for EU å godta, og det ble i forhandlingene gjort klart at EU var rede til å reise spørsmål om videreføring av hele EØS-avtalen dersom ikke EFTA-siden aksepterte å øke sine finansielle bidrag vesentlig. Størrelsen og innretningen på Norges finansielle bidrag har derfor stått sentralt i forhandlingene.

EØS-avtalens framtidige være eller ikke være var den reelle situasjonen vi sto overfor i forhandlingene. For Regjeringen var det derfor av avgjørende betydning at man kom til enighet, men også at

enighet ble oppnådd i tide til at man kan få en samtidig utvidelse av EU og EØS-området. Selv om Regjeringen uansett ville være sitt ansvar bevisst til å bidra til Europas sosiale og økonomiske utjevning, la den også vekt på at det måtte være en viss sammenheng mellom det finansielle bidragets størrelse og hva man oppnådde på markedssiden. Det var videre vesentlig for Regjeringen å unngå at en fiskeriløsning skulle medføre at norske begrensninger på utenlandsk eierskap og investeringer i fiskerisektoren skulle bli et tema i forhandlingene.

Etter Regjeringens syn ivaretar forhandlingsresultatet grunnleggende norske interesser, selv om det norske økonomiske bidraget blir mangedoblet sammenlignet med nivået på dagens låne- og tilskuddsordning.

2 Forhandlingene om EØS-utvidelsen

Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), som er beskrevet i St.prp. nr. 100 (1991–92), ble undertegnet i Oporto i Portugal 2. mai 1992. Det er den mest omfattende avtale som både EFTA-landene og EU noen gang har inngått med andre land.

Stortingsmelding nr. 27 (2002–2003) Om EØS-samarbeidet 1994–2001 gir en omfattende beskrivelse av hvordan avtalen har fungert gjennom sine første åtte år, og drøfter virkningene av og erfaringene med Norges deltakelse i EØS-samarbeidet. Dessuten gis det en analyse av hvilke utfordringer Norge stilles overfor i lys av utviklingen i EU, særlig på de områdene som ikke dekkes av EØS-avtalen.

2.1 Bakgrunn

Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Slovenia og Ungarn undertegnet tiltredelsestraktaten til EU 16. april 2003 i Aten og vil bli medlemmer av EU 1. mai 2004. I henhold til EØS-avtalens artikkel 128 skal enhver europeisk stat som blir medlem av EU, søke om å bli part i EØS-avtalen.

EFTA/EØS-landene anmodet høsten 2001 således om at det ble innledet forhandlinger med sikte på utvidelse av EØS-avtalens partsforhold så tidlig som mulig, for å sikre samtidig utvidelse av EU og EØS. Imidlertid ville Kommisjonen avvente utfallet av EU-utvidelsesforhandlingene før EØS-forhandlingene ble innledet. Det europeiske råds møte i København 12.-13. desember 2002 avklarte alle utestående spørsmål i disse utvidelsesforhandlingene og åpnet dermed for forhandlinger om utvidelsen av EØS. Forhandlingene ble innledet 9. januar og ble avsluttet 3. juli 2003 gjennom partenes parafisering av den fremforhandlede teksten. Undertegning av avtalen forventes å finne sted høsten 2003.

2.2 Hovedspørsmål i forhandlingene

Formålet med forhandlingene var å gjøre de bestemmelser som gjelder for økonomisk samkvem mellom EU og EFTA/EØS-landene, gjeldende i he-

le det utvidede EØS fra den dagen EU blir utvidet. Det innebærer at EØS-avtalens rettigheter og plikter anvendes i et utvidet EØS med de tilpasninger og overgangsordninger som er avtalt mellom EU, de nye medlemslandene og EFTA/EØS-landene. Utgangspunktet er de vilkårene som er fastlagt i EUs tiltredelsestraktater. For å opprettholde et enhetlig indre marked er det svært viktig at de to avtalene trer i kraft på samme tidspunkt. Samtidig har det vært en viktig målsetting for Regjeringen å ivareta markedsadgangen for norsk fiskeeksport i et utvidet EØS.

Når nye land blir medlemmer av EU, vil EFTAs frihandelsavtaler med disse landene opphøre og for EFTA/EØS-landenes del bli erstattet av EØS-avtalen og av eventuelle bilaterale avtaler med Fellesskapet. Fortsatt tollfri markedsadgang for fisk og sjømat, som i dag eksporteres tollfritt til de sentraleuropeiske landene på grunnlag av frihandelsavtalene, var et hovedspørsmål fra norsk side. Når EU utvides, slutter de nye medlemslandene seg til EUs handelspolitikk og blir part i de avtaler EU har inngått med tredjeland. Etersom EØS-avtalens protokoll 9, som regulerer handel med fisk og andre produkter fra havet, fastlegger langt mindre gunstige vilkår for Norges eksport enn dagens frihandelsavtaler, krevde Norge kompensasjon i form av ordninger som ville bety at det ikke ble innført nye barrierer i handelen.

EU avviste kravet om kompensasjon. Det ble likevel innledet forhandlinger om hvordan dagens handel med tiltredelseslandene kunne opprettholdes. Samtidig fremholdt EU at det kunne bli reist spørsmål ved fortsatte norske og islandske unntak fra fri etableringsrett og investeringer i fiskerisektoren, dersom man skulle gå inn på mer omfattende innrømmelser med hensyn til lettelser i handelen med fisk og sjømat.

Et annet hovedspørsmål i forhandlingene var videreføring og eventuell økning av de økonomiske bidragene som EFTA/EØS-landene i dag betaler til sosial og økonomisk utjevning i EU. EU krevde at det økonomiske bidraget fra EFTA/EØS-landene skulle gjøres permanent og økes betydelig som følge av utvidelsen og de økte velferdsforskjellene i et utvidet EU. EFTA/EØS-landene viste til at den femårige finansieringsordningen under EØS utløp ved

utgangen av 2003, og at en videreføring måtte sees i sammenheng med den overordnede balansen i EØS-utvidelsesavtalen.

Landbruk ble ikke noe hovedspørsmål i forhandlingene. EU krevde innledningsvis 20 prosent økning av eksisterende landbrukskvoter mellom Norge og EU. Norge avviste dette kravet og fikk gjennomslag for at prinsippet om kompensasjon for historisk handel med tollpreferanser ble lagt til grunn for forhandlingene.

For Norge ble hovedutfordringen i forhandlingene å sikre en innretning og størrelse på en ny finansieringsordning som var rimelig i forhold til prinsippene i EØS-avtalen og EØS-samarbeidets karakter. Norge ønsket å bidra til utjevning av sosiale

og økonomiske forskjeller i et utvidet EU. En ny finansieringsordning kunne på den annen side ikke omfatte tiltak som falt utenfor EØS-avtalens virkeområde, som EUs regionalpolitikk eller den felles landbruks- og fiskeripolitikken. Samtidig måtte man finne akseptable løsninger for markedsadgang for norsk sjømat uten å svekke kontrollen med norske ressurser. En sentral målsetting var å arbeide for en samtidig utvidelse av EU og EØS for å opprettholde et enhetlig indre marked. Dette er av stor betydning for norsk næringsliv. EØS-avtalen er knyttet opp til samarbeidet i EU på en slik måte at EØS-samarbeidet ikke vil kunne fungere dersom den ikke omfatter hele EU.

3 Utvidelsen av EU og forholdet til EØS

3.1 Utvidelsen av EU

Siden Belgia, Frankrike, Italia, Luxembourg, Nederland og Vest-Tyskland i 1957 inngikk traktatene om Det europeiske økonomiske fellesskap (Roma-traktaten) og Det europeiske atomenergifellesskap (EURATOM) (Kull- og stålfellesskapet hadde vært en realitet siden 1952) har organisasjonen blitt utvidet fire ganger: med Storbritannia, Irland og Danmark i 1973; med Hellas i 1981; med Spania og Portugal i 1986; og med Finland, Sverige og Østerrike i 1995.

Etter de politiske omveltningene i Europa som ledet til oppløsningen av Østblokken, ble EU-medlemskap et overordnet mål for de sentraleuropeiske landene. Tilnærmingen til EU begynte med inngåelse av assosieringsavtaler, eller såkalte Europaavtaler, mellom de enkelte landene og EU. De første Europaavtalene, mellom EU og henholdsvis Polen og Ungarn, trådte i kraft i 1994. I løpet av 1995 og 1996 inngikk EU tilsvarende avtaler med de øvrige sentraleuropeiske landene. EFTA-landene på sin side forhandlet parallelt frihandelsavtaler med de samme landene.

EU innledet medlemskapsforhandlinger med Estland, Kypros, Polen, Slovenia, Den tsjekkiske republikk og Ungarn i mars 1998, og i februar 1999 med Bulgaria, Latvia, Litauen, Malta, Romania og Slovakia. På Det europeiske råds møte i Laeken i desember 2001 ble det klart at ti land ville kvalifisere for medlemskap i første omgang.

Det europeiske råds møte i København hadde allerede i 1993 fastlagt hvilke politiske og økonomiske krav EU skulle stille for medlemskap. De *politiske* København-kriteriene krevde at nye medlemsland skulle ha utviklet et stabilt demokrati, en fungerende rettsstat, respektere menneskerettighetene og beskytte minoriteter. De *økonomiske* København-kriteriene forutsatte at nye medlemsland måtte ha en fungerende markedsøkonomi og være i stand til å møte konkurransen og de markedskreftene som EU-medlemskap medførte. Dette innebar ikke minst at nye medlemsland måtte være rettslig og administrativt i stand til å gjennomføre og håndheve EUs regelverk, det såkalte «*acquis communautaire*». Alle kravene skulle være oppfylt før tiltrødelse kunne skje.

Forhandlingene ble avsluttet under Det europeiske råds møte i København 12. – 13. desember 2002 der EUs stats- og regjeringssjefer besluttet å utvide EU med ti land fra 1. mai 2004. Toppmøtet avklarte også den finansielle rammen for utvidelsen på omlag 41 milliarder euro for perioden 2004–2006. Dette er i samsvar med den økonomiske rammen som ble fastlagt i den såkalte Agenda 2000 under Det europeiske råds møte i Berlin i mars 1999.

Tiltredelsestraktatene for disse ti landene ble undertegnet i Aten 16. april 2003. De nye medlemslandene har etter dette deltatt som såkalte aktive observatører i EUs Råd. Samtlige tiltredelsesland unntatt Kypros har avholdt folkeavstemninger, og flertallet i landene stemte for medlemskap i EU. 1. mai 2004 vil dermed Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Slovenia og Ungarn tiltre EU. Både i bredde og mangfold er denne EU-utvidelsen uten sidestykke i Europas historie. Ingen tidligere utvidelse har medført en tilsvarende økning i antallet medlemsland, geografisk område og i folketall.

Forhandlingene om medlemskap med Bulgaria og Romania er ikke avsluttet. Forhandlingene med disse landene fortsetter med sikte på at de skal kunne tiltre EU 1. januar 2007. Bulgaria har selv hatt som målsetting å fullføre drøftelsene om medlemskap innen utgangen av 2003, mens Romanias målsetting er å avslutte forhandlingene mot slutten av 2004.

Tyrkia inngikk en assosieringsavtale med EU i 1963, og søkte om medlemskap i 1987. Det europeiske råd anerkjente Tyrkia som kandidatland på sitt møte i Helsingfors i desember 1999 og vil i desember 2004 vurdere om medlemskapsforhandlinger skal innledes. Fra EUs side er det en forutsetning for å innlede forhandlinger at Tyrkia praktiserer demokrati og rettsstatsprinsippene samt at grunnleggende menneskerettigheter respekteres.

3.2 EUs utvidelse og forholdet til EØS

I henhold til EØS-avtalens artikkel 128 skal enhver europeisk stat som blir medlem av EU, søke om å bli part i avtalen. Søknaden skal rettes til EØS-rå-

det. Betingelsene for tiltredelse skal fastlegges i en egen avtale.

Etter at EU innledet sine forberedelser til medlemskapsforhandlinger med søkerlandene i mars 1998, er EFTA/EØS-landene blitt holdt jevnlig orientert i EØS-komiteen om status og fremdrift i forhandlingene. De nye medlemslandene i EU søkte formelt om å bli part i EØS-avtalen etter at utvidelsesforhandlingene med EU ble avsluttet på møtet i Det europeiske råd i København 12.-13. desember 2002. Deretter ble forhandlinger om utvidelsen av EØS innledet.

Både EU- og EFTA-siden i EØS har lagt til grunn at utvidelsen av EØS skal skje samtidig med utvidelsen av EU. Utvidelsen av EØS skal også forelegges alle avtaleparter for ratifikasjon eller godkjenning i henhold til gjeldende nasjonale prosedyrer. For å opprettholde et enhetlig indre marked vil det være svært viktig at de to avtalene trer i kraft på samme tidspunkt.

3.3 Forberedelser til EU-medlemskap i tiltredelseslandene

De nye sentraleuropeiske EU-landene har siden det kommunistiske styre gjennomgått en overgang fra plan- til markedsøkonomi. Velstands nivået i disse landene er likevel gjennomgående betydelig lavere enn i de nåværende medlemsland. Av 75 millioner innbyggere i tiltredelseslandene bor den overveie del i områder med et brutto nasjonalprodukt per innbygger på under 75 prosent av gjennomsnittet i det utvidede EU. Selv om befolkningsandelen i de nye medlemslandene utgjør vel 16 prosent av et utvidet EU og arealet øker med vel 18 prosent, står disse landene samlet bare for rundt fire prosent av det utvidede EUs bruttonasjonalprodukt.

De nye medlemslandene har behov for å finansiere betydelige investeringer og står overfor store utfordringer med hensyn til omstrukturering og utvikling av industri, tjenesteytende næringer, transport, miljøvern, landbruk, samt den nasjonale forvaltningen. Antallet arbeidsplasser i industri og landbruk er relativt høyt, produksjonsapparatet er gjennomgående nedslitt, tjenesteytende næringer står svakt utenfor de store byene, og produktiviteten ligger under gjennomsnittet for EU. Samlet medfører dette at tiltredelseslandene gjennomgående har betydelig svakere konkurransevne enn nåværende EU-land, til tross for lavere lønninger.

For å sikre full deltakelse i det indre markedet fra tiltredelsen, utviklet EU sammen med de nye medlemslandene en såkalt «førtiltredelsesstrategi».

Den la opp til et tiltredelsespartnerskap med økonomisk og administrativ bistand til gjennomføring av nasjonale moderniseringsprogrammer. Bistanden har dekket både generell politisk og økonomisk utvikling (demokratibyggning og makroøkonomisk stabilisering) og de fleste av EUs samarbeidsområder (så som konkurranseregler, statsstøtte, utdanning, transport, forskning, justis- og rettsvesen). De viktigste finansielle instrumentene har vært PHARE-programmet for institusjonsbygging og investeringsstøtte («Poland and Hungary: Aid for the Restructuring of Economies», senere utvidet til alle kandidatlandene); SAPARD («Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development») for landbruket og ISPA («Instrument for Structural Policies for Pre-Accession») for strukturpolitiske investeringer, særlig for infrastruktur i transport- og miljøsektoren.

Et prioritert mål for førtiltredelsesstrategien har vært å harmonisere nasjonal lovgivning med EUs regelverk på alle områder. Det har også vært en del av strategien å styrke politi-, toll- og domstolssamarbeidet mellom EU og de nye medlemslandene. Dette har vært særlig viktig for å bidra til bekjempelse av internasjonal organisert kriminalitet, menneskehandel og ulovlig innvandring. De nye medlemslandene har også fått særskilt støtte til miljøtiltak, særlig med hensyn til bedring av luft- og vannforurensning, samt avfallshåndtering.

3.4 Behov for overgangsordninger

Kandidatlandene ønsket i utgangspunktet samlet vel 500 unntak og overgangsordninger i forhold til EUs regelverk. EU ønsket å begrense omfanget av slike ordninger til et minimum for å opprettholde et enhetlig regelverk, særlig innenfor det indre marked. Resultatet var likevel at det ble avtalt betydelig flere overgangsordninger enn ved tidligere utvidelser. Dette skyldes bl.a. at de fleste av de aktuelle kandidatlandene var lengre unna å oppfylle de formelle kravene til EU-medlemskap enn tidligere søkere. I tillegg er EU-samarbeidet blitt utvidet siden den siste utvidelsen i 1995, og forhandlingene denne gang omfattet flere rettsakter.

EUs tiltredelsesavtaler som ble ferdigforhandlet i desember 2002, åpner for omlag 200 tidsbegrensede overgangsordninger på flere områder: Fritt varebytte, fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital, konkurransepolitikk, landbruk, fiskeri, transportpolitikk, skatter og avgifter, sosialpolitikk, energi, telekommunikasjon og informasjonsteknologi, miljø og tollunionen. En overveien-

de del av overgangsordningene er innenfor landbrukssektoren, på miljøområdet samt innenfor skatter og avgifter. Det er kun avtalt et fåtall varige unntak fra det eksisterende regelverket, i hovedsak gjelder dette institusjonelle bestemmelser og tekniske tilpasninger.

Overgangsordningene har begrenset rekkevidde og skal opphøre innen fastsatte frister. De er i de fleste tilfellene ledsaget av en plan med klart definerte etapper for gjennomføringen av EUs regelverk. Ordningene skal heller ikke gå på bekostning av sunn konkurranse. Siktemålet er å lette de nye medlemslandenes tilpasning til det indre marked ved å gi konkurranseutsatte næringer bedre tid til å tilpasse seg nye rammebetingelser. Det innføres også overgangsordninger som skal beskytte sekto-

rer og bedrifter i de nåværende EU-land mot urimeelig konkurranse. I tillegg til overgangsordninger nødvendiggjør utvidelsen tekniske tilpasninger av eksisterende regelverk.

Ved inngåelse av avtalen om medlemskap i EU har de nye medlemslandene forpliktet seg til å gjennomføre EUs regelverk i sin nasjonale lovgivning og etablere juridisk og administrativ kapasitet til å gjennomføre og håndheve regelverket. Oppfølgingen av forpliktelsene vil bli nøye overvåket av Kommisjonen i årene som kommer. Manglende håndheving av regelverk kan føre til at regelverket på berørte sektorer blir satt ut av kraft. Om nødvendig vil det bli forberedt beskyttelsestiltak som kan bli gjort gjeldende fra tiltredelsen 1. mai 2004.

4 Organisering og gjennomføring av forhandlingene

4.1 Nasjonal organisering

Det ble ved Kongelig resolusjon av 13. desember 2002 opprettet et forhandlingsapparat som ble forankret i Utenriksdepartementet. Dette besto av en interdepartemental koordineringsgruppe for samordning av forberedelsen og gjennomføringen av forhandlingene, ledet av assisterende utenriksråd Per Ludvig Magnus, Utenriksdepartementet og en forhandlingsdelegasjon, ledet av ambassadør Bjørn T. Grydeland, Norges delegasjon til EU, og med ekspedisjonssjef Sven E. Svedman, Utenriksdepartementet, som nestleder. Departementer med fagområder som særlig ble berørt av forhandlingene, var representert både i koordineringsgruppen og i forhandlingsdelegasjonen. Koordineringsgruppen arbeidet fram instruksjer for forhandlingsdelegasjonen på grunnlag av Regjeringens retningslinjer. Regjeringen har løpende tatt stilling til norske forhandlingsposisjoner. Stortingets organer er blitt konsultert.

4.2 Organiseringen på internasjonalt nivå

Formelt fant forhandlingene sted mellom tiltredelseslandene og de nåværende parter i EØS. Kommisjonen forhandlet på vegne av EU på grunnlag av et mandat gitt av Rådet, mens tiltredelseslandene deltok i forhandlingene som selvstendige parter. EFTA/EØS-landene forhandlet også som selvstendige parter, men fra norsk side ble det lagt stor vekt på bilaterale kontakter med Island og Liechtenstein og koordinering internt i EFTA.

I tillegg til selve forhandlingsmøtene ble det etablert tekniske arbeidsgrupper på de særskilte områdene finansielt bidrag, fisk og landbruk. Det ble også etablert en teknisk gruppe for juridiske spørsmål.

Norske myndigheter hadde omfattende bilateral kontakt med EUs medlemsland og tiltredelsesland, både i hovedstedene og i Brussel, for å vinne forståelse for norske posisjoner.

5 Gjennomgang av forhandlingsresultatet

5.1 Overgangsordninger

Utgangspunktet både fra EFTA- og EU-siden når det gjaldt overgangsordninger, var at EØS-utvidelsesavtalen i størst mulig grad skulle legge til grunn samme ordninger som var avtalt mellom EU og tiltredelseslandene på de områder EØS-avtalen omfattet. Dette er en konsekvens av EØS-avtalens grunnleggende prinsipp om rettslig enhet («homogenitet»), dvs. at samme regelverk skal gjelde for alle avtaleparter, både i EU og EFTA. Med visse begrensede unntak ble det heller ikke reist spørsmål om overgangsordninger i forbindelse med forhandlingene, verken fra EFTA/EØS-landene, EU eller fra tiltredelseslandenes side.

Ett unntak var Liechtensteins krav om videreføring av eksisterende særordninger i EØS-avtalen når det gjelder fri bevegelse for personer og etableringsrett, som de fikk gjennomslag for. Liechtensteins særordninger er begrunnet i landets størrelse og lave innbyggertall, og den begrensede evne dette medfører med hensyn til å absorbere nye arbeidstakere.

Videre stilte enkelte tiltredelsesland, herunder Polen, spørsmål om EFTA-siden hadde behov for de samme overgangsordningene som EU når det gjaldt fri bevegelse for personer og innenlandstransport på vei (kabotasje). Fra EFTA-siden ble det vist til at prinsippet om rettsenhet tilsa samme overgangsregler i EØS- som i EU-utvidelsen, men at EFTA-siden hadde intensjoner om å åpne for fri bevegelse for personer fra et så tidlig tidspunkt som mulig. Denne tilnærmingen ble akseptert fra tiltredelseslandenes side, og det ble aldri fremmet formelle krav fra Polen eller andre land i denne sammenheng. EFTA/EØS-landene har dermed samme rettslige muligheter som EU-landene til gradvis å innføre reglene om fri bevegelse for personer og reglene om kabotasje knyttet til vei-transport.

Hovedutfordringen når det gjaldt overgangsordningene og de tekniske tilpasningene, var av teknisk/juridisk karakter. Det var nødvendig å gjennomgå forhandlingsresultatet fra EU-utvidelsen med sikte på å identifisere de EØS-relevante overgangsordningene og innlemme disse i EØS-utvidelsesavtalen på korrekt måte. Gjennomgangen

måtte utføres på meget kort tid, fra de relevante tekstene fra EU-utvidelsen ble gjort tilgjengelige for EFTA-siden ved årsskiftet, og fram til forhandlingene om EØS-utvidelsen ble avsluttet. Arbeidet ble i hovedsak utført av EFTA-sekretariatet og den teknisk/juridiske gruppen som besto av representanter fra EFTA/EØS-landene, Kommisjonen og de nye medlemslandene.

Det var nødvendig med enkelte institusjonelle tilpasninger i forbindelse med innlemmelsen av overgangsordninger i EØS-utvidelsesavtalen. Dette gjaldt de fire tidsbegrensede EØS-relevante beskyttelsesklausulene fra EUs tiltredelsesakt, dvs. den såkalte generelle økonomiske beskyttelsesklausulen, beskyttelsesklausulen for det indre marked, samt beskyttelsesklausulene nedfelt i overgangsordningene for henholdsvis fri bevegelse for personer og for kabotasje. Spørsmålene knyttet til de institusjonelle tilpasningene ble løst på teknisk nivå.

Samlet sett innebærer EØS-utvidelsen at EFTA/EØS-landene, på de områder EØS-avtalen omfatter, får de samme overgangsordningene som EU i forhold til tiltredelseslandene. Bortsett fra ovennevnte institusjonelle tilpasninger som gjelder beskyttelsesklausulene, og Liechtensteins særordninger vedrørende fri bevegelse for personer og etableringsrett, har det ikke vært behov for særskilte overgangsordninger eller tilpasninger som skiller EØS-utvidelsen fra EU-utvidelsen.

5.2 Nye finansielle bidrag fra EFTA/EØS-landene til økonomisk og sosial utjevning i Europa

De fleste av de nye medlemslandene har vesentlig lavere levestandard enn landene i det nåværende EU. De fattigste av disse har et inntektsnivå per innbygger som er omlag en tredel av EU-gjennomsnittet. I forhold til EFTA/EØS-landene blir forskjellen i inntektsnivå enda større. Utvidelsen av EU og EØS innebærer dermed en betydelig økning av de sosiale og økonomiske forskjeller mellom partene i EØS. EU har både gjennom bistand før tiltredelsen og gjennom sine struktur- og samhörig-

hetsfond, forpliktet seg til å bevilge betydelige beløp til sosial og økonomisk utjevning. Gjennom disse tiltakene vil EU bidra til nødvendige omstillinger slik at de nye medlemslandene fullt ut kan dra fordel av sin deltakelse i det indre marked.

- *De forpliktelser som EFTA/EØS-landene har påtatt seg gjennom de ulike finansieringsordninger er fastsatt i ECU/euro. Kostnaden i norske kroner vil avhenge av valutakursen på det tidspunkt midlene blir innbetalt til ordningene. For den opprinnelige Låne- og tilskuddsordningen (1994–98) hvor midlene stort sett er utbetalt, er den gjennomsnittlige årlige valutakurs for perioden 1994–98 (1 euro = 8,2 kroner) lagt til grunn. For finansieringsordningen for EØS (1999–2003) er valutakursen omtalt i St.prp. nr. 6 (2000–2001) (1 euro = 8,3 kroner) lagt til grunn. For de to nye finansieringsordninger som inngår i EØS-utvidelsesavtalen, er valutakursen ved forhandlingsavslutning per 30. juni 2003 lagt til grunn (1 euro = 8,3 kroner).*

5.2.1 Dagens finansieringsordning under EØS-avtalen

I slutfasen av forhandlingene om EØS-avtalen i 1992 ble det enighet om å etablere en låne- og tilskuddsordning med sikte på å bidra til økonomisk og sosial utjevning i Europa. EFTA-landene var etter protokoll 38 forpliktet til å finansiere direkte tilskudd på 500 millioner ECU/euro og rentesubsidier på lån på 1 500 millioner ECU/euro. Verdien av hele ordningen var på omlag 650 millioner ECU/euro. Etter at Finland, Sverige og Østerrike ble medlemmer av EU i 1995, overtok Kommisjonen ansvaret for deres finansielle forpliktelser under ordningen.

Midlene skulle gå til utvikling og strukturtilpassning i Hellas, visse regioner i Spania, Portugal, Irland og Nord-Irland. Bidragsforpliktelsen varte fra 1994 til 1998. Samlede norske bidrag beløp seg til i alt om lag 926 millioner kroner. En del av disse midlene er ikke benyttet, og ca. 75 millioner kroner er tilbakebetalt. Totalt ble omtrent 75 prosent av støtten gitt som tilskudd og 25 prosent som rentesubsidier.

EFTA-landene hadde lagt til grunn at ordningen skulle opphøre etter fem år. EU-siden var ikke enig i dette, og sommeren 1998 ble det fremmet krav overfor EFTA/EØS-landene om en forlengelse. Etter at EU-siden blokkerte viktige sider ved EØS-samarbeidet, godtok EFTA/EØS-landene drøftinger om en ny finansieringsordning.

EØS-komiteen vedtok i mai 2000 rammene for

en ny finansieringsordning. Et samlet beløp på om lag 120 millioner euro ble stilt til rådighet av de tre EFTA/EØS-landene for femårsperioden 1999–2003. Den norske andelen beløper seg til 113,6 millioner euro eller omkring 942 millioner kroner og utgjør vel 94 prosent av midlene. To tredjedeler av midlene skal gå til miljøprosjekter i vid forstand.

På grunn av langvarige forhandlinger om utformingen av den nye tilskuddsordningen trådte den først i kraft 1. januar 2001. Det vil ikke bli gitt tilskudd under denne ordningen etter 31. desember 2003. Prosjekter går ofte over flere år og utbetaling av tilskudd er knyttet til den konkrete gjennomføringen. Det vil derfor være behov for bevilgninger innen den samlede rammen på 120 millioner euro eller omtrent 996 millioner kroner også etter 2003. Dette blir nærmere omtalt i Utenriksdepartementets Stortingsproposisjon nr. 1 (2003–2004).

5.2.2 Handlingsplanen for økt kontakt med søkerlandene til EU

Norge bidro fra 1989 til 2000 med omlag tre milliarder kroner til prosjektsamarbeid med Russland og Østersjølandene Estland, Latvia, Litauen og Polen. Russland ble tilgodesett med omlag halvparten av totalsummen.

Regjeringen lanserte mars 2001 Handlingsplanen for økt kontakt med søkerlandene til EU. Bakgrunnen for dette var et ønske om å etablere tettere bånd til de fremtidige EU-medlemslandene og vise solidaritet i forhold til de store politiske og økonomiske utfordringer utvidelsesprosessen representerer for kandidatlandene. Norge har en egen interesse av å informere om og bidra til at rammeverket for det indre marked fungerer tilfredsstillende når disse landene trer inn i EØS-samarbeidet.

Det geografiske fokus under Handlingsplanen har vært Østersjøregionen, selv om alle de sentraleuropeiske landene omfattes av planen. Viktige satsingsområder er tilrettelegging for iverksetting av EU-regelverk, støtte til justissektoren og Schengen-samarbeidet, utdanning og forskning, miljø og demokratiske institusjoner. Disponible midler under Handlingsplanen i 2002 var 116,5 millioner kroner, hvorav over 60 prosent gikk til prosjekter i Estland, Latvia, Litauen og Polen. I 2003 er det bevilget 93 millioner kroner til prosjekter i kandidatlandene (tiltredelseslandene samt Bulgaria og Romania).

5.2.3 EUs utgangspunkt for forhandlingene

Under henvisning til at EFTA/EØS-statene gjennom EØS deltar i det samme indre marked som de

nye medlemslandene blir del av, var det EUs utgangspunkt for forhandlingene at EFTA-siden i EØS måtte bidra med en rimelig andel av kostnadene for å få det utvidede indre marked til å fungere. EU reiste derfor krav om et betydelig økt finansielt bidrag fra Norge, Island og Liechtenstein. Det ble fremholdt at det økonomiske bidraget fra EFTA/EØS-landene under EØS måtte gjøres permanent og økes til et nivå på linje med medlemslandenes bidrag til sosial og økonomisk utjevning gjennom EUs strukturfond. Det ble fra Kommisjonens side lagt fram beregninger som la opp til en 20–30-dobling i forhold til det EFTA/EØS-landene i dag bidrar med under finansieringsordningen i EØS. Fordi EUs medlemsland også får til dels store tilbakeføringer fra strukturfondene, var EU gjennom forhandlinger med EFTA/EØS-landene innstilt på å avklare geografiske, økonomiske og sosiale særtrekk som kunne gi grunnlag for fradrag og dermed beregning av et «nettobidrag».

5.2.4 Norske posisjoner

I lys av de økte velferdsforskjellene i et utvidet EØS, ønsket regjeringen at Norge fortsatt skulle bidra til sosial og økonomisk utjevning i Europa. Fra norsk side kunne man imidlertid ikke akseptere de prinsippene som ble lagt til grunn fra EUs side i forhandlingene. Det var norsk syn, støttet av Island og Liechtenstein, at en ny finansieringsordning av prinsipielle grunner ikke kunne omfatte tiltak som falt utenfor EØS-avtalens virkeområde, dvs. strukturtiltak som i EU blant annet ses i sammenheng med den felles landbruks- og fiskeripolitikken. Det var heller ikke aktuelt å godta direkte bidrag til EUs budsjetter. Verken Norge, Island eller Liechtenstein kunne godta forhandlinger om et «nettobidrag» beregnet på grunnlag av geografiske, sosiale eller økonomiske særtrekk ved EFTA/EØS-landene, slik Kommisjonen la opp til når det gjaldt det finansielle bidraget. Det ville i så fall innebære en reforhandling av hele grunnlaget for EØS-avtalen og endre balansen mellom rettigheter og plikter i samarbeidet.

EFTA/EØS-landene kunne på den annen side ikke avvise at forutsetningene for vårt bidrag til sosial og økonomisk utjevning ville endre seg med utvidelsen med ti nye medlemmer i EU og EØS fra 1. mai 2004. Det ble erkjent at det var behov for tilpasninger i tråd med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 115 om bidrag til sosial og økonomisk utjevning. Det var også enighet mellom EFTA/EØS-landene om at en ny finansieringsordning, på samme måte som i dag, måtte ta utgangspunkt i de prinsippene EØS-avtalen bygger på.

Spørsmålet om størrelsen på det økonomiske bidraget fra EFTA/EØS-landene ble etter hvert et hovedspørsmål i forhandlingene, også som en forutsetning for å komme videre i drøftelser om markedsadgang for fisk. Både EUs medlemsland og Kommisjonen sto fast på kravet om et betydelig økt finansielt bidrag gjennom hele forhandlingsperioden. Det ble også gjort klart at EU-siden ville reise spørsmål om videreføring av EØS-avtalen dersom EFTA-siden ikke aksepterte dette. EØS-avtalen er grunnlaget for Norges samarbeid med EU, og gir norsk næringsliv adgang til det indre marked på linje med EUs medlemsland. For Regjeringen var det derfor av avgjørende betydning at man videreførte avtalen, og at man kom til enighet i tide til at man fikk en samtidig utvidelse av EU og EØS-området.

Etter drøftelser med våre EFTA/EØS-partnere ble det enighet om å tilby å flerdoble det felles bidraget. EU-siden fastholdt at tilbudet ikke ville være tilstrekkelig for å kunne anbefale dette som et resultat, og det syntes å være bred oppslutning om denne linjen fra EUs medlemsland. I denne situasjon fant man fra norsk side at den eneste muligheten til å sikre en forhandlingsløsning var å foreslå en særskilt norsk finansieringsordning i tillegg til det felles EFTA/EØS-bidraget.

5.2.5 Forhandlingsresultatet

Gjennom forhandlingene er det oppnådd enighet om å etablere to nye finansieringsordninger. Det skjer både gjennom en EØS-ordning og en særskilt norsk ordning. De samlede årlige overføringene etter disse ordningene blir på 233,4 millioner euro eller omlag 1,937 milliarder kroner i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. Norges andel blir totalt på ca. 226,8 millioner euro eller omlag 1,882 milliarder kroner per år.

De økte bidragene fra EFTA/EØS-siden og fra Norge skal gå til økonomisk og sosial utjevning i et utvidet EØS, noe som først og fremst skal komme de nye medlemslandene til gode. Den særskilte norske ordningen vil kun gå til de nye medlemslandene. Målet er å sette dem i stand til fullt ut å dra fordel av det indre marked. Økt handel og økte investeringer forutsettes i seg selv å bidra til større velstand og utjevning. Det vil også være i norsk interesse. Det er også viktig for Norge at de nye medlemslandene så raskt som mulig kan gjennomføre EUs regelverk, ikke minst på områder som er av stor betydning for oss; bedre miljø, mer effektiv ytre grensekontroll og styrking av rettsapparatet.

5.2.6 Finansieringsordningenes innhold

5.2.6.1 Finansieringsordningen i EØS

Omfang

EFTA/EØS-landene forplikter seg til å bidra med 600 millioner euro eller omlag 4,98 milliarder kroner som stilles til rådighet i årlige andeler på 120 millioner euro i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. Den norske andelen vil være 567 millioner euro eller omlag 4,7 milliarder kroner i tråd med den avtalte fordeling mellom EFTA-landene når det gjelder kostnader i EØS-relaterte aktiviteter. I henhold til dagens BNP-nøkkel, skal Norge dekke 94,59 prosent av kostnaden¹. Hvert år forplikter Norge seg således til å stille til rådighet 113,4 millioner euro eller omlag 941 millioner kroner. Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd. Bidraget fra EFTA-landene til det enkelte prosjekt må ikke overstige 60 prosent av kostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå er 85 prosent av de samlede kostnadene, i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlig innkjøp i EØS. Kommisjonen skal vurdere om prosjektforslagene er forenlige med EUs målsetninger. EFTA/EØS-landenes rettslige ansvar for prosjektene er begrenset til omfanget av EFTAs økonomiske bidrag. Ved utløpet av femårsperioden forplikter avtalepartene seg til å vurdere behovet for fortsatt bistand for å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS.

Støtteberettigede områder

Mottakere vil være de nye medlemslandene (Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Den tsjekkiske republikk og Ungarn) samt de av EUs medlemsland som mottar støtte fra den nåværende finansieringsordning under EØS og som fortsatt oppfyller kriteriene for å motta støtte fra EUs samhörighetsfond (Hellas, Portugal og Spania). Fordelingen av støtten er basert på kriterier knyttet til befolkningsstørrelse og BNI per capita sammenlignet med et gjennomsnitt av de nåværende medlemslandene.

Formål

Den nye EØS-finansieringsordningen har som formål å bidra til reduksjon av økonomiske og sosiale forskjeller i EØS. Ordningen skal særlig bidra gjennom tilskudd til investerings- og utviklingsprosjekter, til vern av miljøet, bærekraftig utvikling, bevaring av den europeiske kulturarv, utvikling av men-

¹ Se fotnote 2 i kapittel 1.

Tabell 5.1 Fordelingsnøkkel

Mottakerstat	Prosentandel av det samlede bidrag
Polen	46,80 %
Ungarn	10,13 %
Den tsjekkiske republikk	8,09 %
Spania	7,64 %
Hellas	5,71 %
Slovakia	5,39 %
Portugal	5,22 %
Litauen	4,50 %
Latvia	3,29 %
Estland	1,68 %
Slovenia	1,02 %
Malta	0,32 %
Kypros	0,21 %

neskelige ressurser samt helse og barneomsorg. Midlene kan også benyttes til akademisk forskning innenfor de prioriterte områdene.

5.2.6.2 Norsk finansieringsordning

Omfang

Norge forplikter seg til å bidra med 567 millioner euro eller omlag 4,7 milliarder kroner som stilles til rådighet i årlige andeler på 113,4 millioner euro eller omlag 941 millioner kroner i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd. Som for EØS-ordningen skal heller ikke det norske bidraget overstige 60 prosent av prosjektkostnaden, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå er 85 prosent av de samlede kostnader, i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlig innkjøp i EØS. Norges rettslige ansvar for prosjektene er begrenset til omfanget av norske økonomiske bidrag.

Støtteberettigede områder

Mottakere er de nye medlemslandene (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Malta og Kypros). I motsetning til finansieringsordningen i EØS, omfattes ikke eksisterende medlemsland. Fordelingen av støtten til de nye medlemslandene er basert på EUs egen fordelingsnøkkel for samhörighetsfondet slik det ble besluttet i København desember 2002. Hovedkriteriene er befolkning, BNP per capita og landareal. I tillegg trekkes også andre sosio-økonomiske hensyn inn som f.eks. svakheter i transportinfrastrukturen.

Tabell 5.2 Fordelingsnøkkel

Mottakerstat	Prosentandel av det samlede bidrag
Polen	49,0 %
Ungarn	13,1 %
Den tsjekkiske republikk	11,0 %
Litauen	7,1 %
Slovakia	6,7 %
Latvia	6,0 %
Estland	4,0 %
Slovenia	2,2 %
Kypros	0,6 %
Malta	0,3 %

Formål

Den nye norske finansieringsordningen skal, i likhet med EFTA-landenes finansieringsordning, bidra til å redusere de sosiale og økonomiske forskjellene i EØS gjennom å styrke de nye medlemslandenes evne til å delta fullt ut i det indre marked i et utvidet EØS. Tilskuddene skal særlig gå til investerings- og utviklingsprosjekter innenfor de samme prioriterte sektorene som for EØS-ordningen, men med hovedvekt på gjennomføring av Schengen-regelverket, miljøvern, regionalpolitikk og teknisk bistand til å gjennomføre fellesskapsregelverket.

5.2.6.3 Forvaltning av ordningene

Forvaltningen av begge ordningene skal samordnes for å oppnå størst mulig virkning. Søknadsprosedyrene skal være de samme for begge finansieringsordningene. Nærmere retningslinjer for gjennomføring og administrasjon av de to ordningene vil bli utarbeidet. De administrative kostnader ved forvaltningen av ordningene skal i sin helhet dekkes innenfor de avtalefestede rammer for ordningen. De budsjettmessige kostnadene blir nærmere omtalt i Utenriksdepartementets St.prp. nr. 1 (2003–2004).

5.3 Markedsadgang for fisk

5.3.1 Handel med fisk under EØS-avtalen og under EFTAs frihandelsavtaler

Handel med fisk mellom Norge og EU reguleres i hovedsak av EØS-avtalens protokoll 9. I tillegg reguleres deler av handelen av det såkalte Fiskebrevet av 1973, og kompensasjonsavtalene av 1986 og 1995 (i forbindelse med utvidelsene av EU), som utgjør en tilleggsprotokoll til Frihandelsavtalen av

1973. EØS-avtalen stadfester at den avtalen som gir lavest tollsats, skal legges til grunn for tollbehandlingen. Det vil si at noen produkter får mer fordelaktig preferanse gjennom en tidligere avtale enn det som gis gjennom EØS-avtalens protokoll 9.

Handelen med fisk og sjømat med åtte av tiltredelseslandene reguleres av frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og det respektive land. EFTA har ikke inngått frihandelsavtaler med Kypros og Malta, og følgelig eksporteres norske produkter til disse landene uten preferansebehandling.

5.3.2 Handelen mellom Norge og EU

EU er Norges viktigste marked for eksport av fisk. Til tross for at den relative betydningen av EU som marked har sunket noe de senere år, har totaleksporten i verdi og volum vært tilnærmet konstant. Over halvparten av norsk eksport av fisk og fiskeprodukter går til EU-markedet, og utvidelsen gjør at EU i fremtiden kommer til å utgjøre et enda større marked for norsk fiskerinæring.

Gjennom EØS-avtalens protokoll 9 fikk Norge tollfrihet til EU for en del produkter av torsk, sei, hyse, blåkveite og kveite. Avtalen gir imidlertid ikke tollettelser på produkter av laks, makrell, sild, reker, kamskjell og sjøkreps. Dette er de såkalte «følsomme» fiskeslag i EU. For alle øvrige produkter er toll trappet ned til 30 prosent av tollsatsen som gjaldt ved EØS-avtalens ikrafttredelse 1. januar 1994.

Resultatet er at den norske fiskerinæringen har svært gunstige tollbetingelser for en lang rekke produkter. Imidlertid utgjør produkter av de «følsomme» fiskeslagene en så vesentlig del av norsk eksport til EU at protokoll 9 må anses å være utilstrekkelig for å dekke norsk fiskerinærings samlede eksportinteresser. En stor del av dagens eksport til tiltredelseslandene utgjør nettopp produkter av disse «følsomme» fiskeslagene.

Protokoll 9 inneholder bl.a. bestemmelser om statsstøtte, konkurranse, antidumping- og antisubsidietiltak samt fiskefartøyers adgang til avtalepartenes havner. Protokollen avklarer imidlertid ikke endelig spørsmålene omkring statsstøtte, konkurranse og fri transitt av fiskevarer over norsk territorium. Det er derfor heller ikke funnet løsninger som sikrer at antidumping-/antisubsidietiltak ikke vil bli brukt mot fiskeprodukter fra EFTA-landene. Den nå avsluttede laksesaken der norsk lakseeeksport gjennom en særskilt avtale bl.a. var bundet av en fast minstepris og en begrenset vekst i eksporten, illustrerer hvor stor betydning dette spørsmålet har for norsk fiskerinæring.

I tillegg til preferansetoll gjennom EØS og de

andre avtalene, har Norge til sammen 40 tollfrie kvoter oppnådd gjennom kompensasjonsforhandlingene i 1986 og 1995 da først Spania og Portugal og siden Sverige, Finland og Østerrike ble EU-medlemmer. Disse tollkvotene ble fastlagt på grunnlag av såkalt «historisk handel» mellom Norge og de tidligere EFTA-landene og Spania. Formålet var å opprettholde den eksisterende handelen mellom Norge og nye medlemsland.

5.3.3 Handelen mellom Norge og tiltredelseslandene

Gjennom 1990-tallet inngikk Norge og EFTA frihandelsavtaler med de åtte sentral-europeiske tiltredelseslandene. I alle disse avtalene er prinsippet om frihandel med fisk nedfelt. Følgelig er dagens handel med fisk med tiltredelseslandene toll- og kvotefri, bortsett fra noen mindre unntak i enkelte av avtalene.

Eksporten til tiltredelseslandene har økt betydelig siden frihandelsavtalene ble inngått. Den økte etterspørselen skyldes flere forhold; endringene i retning markedsøkonomi, den økonomiske utviklingen og ikke minst tollfriheten gjennom frihandelsavtalene. I 1993 var total eksport av fisk til tiltredelseslandene i underkant av 200 mill. kroner, mens den samlede eksportverdien i 2002 var ca. 1,3 milliarder kroner. Dette var en nedgang i forhold til året før da eksporten til tiltredelseslandene var på over 1,7 milliarder kroner. I dag utgjør eksport til tiltredelseslandene 5–6 prosent av total norsk eksport av fisk og fiskeprodukter.

Fiskeforedlingsindustrien i tiltredelseslandene er basert på importert, ikke minst norsk, råstoff. Særlig Polen, Estland, Latvia og Litauen importerer sild og makrell for videreforedling. Kvaliteten på norsk og islandsk råstoff egner seg bedre for videreforedling enn råstoff fra andre land p.g.a. størrelse og fettinnhold. Fryste sildefileter, fryst hel sild, fryst makrell og oppdrettslaks er de viktigste produktene. Polen er et spesielt viktig marked. Norsk fisk har på det meste representert over 80 prosent av total polsk import av sild og makrell, og fisk utgjorde i 2002 30 prosent av total norsk eksport til Polen.

Siden 2000 har eksportvolumet gått ned selv om verdien av eksporten en periode fortsatte å øke. Dette kan forklares med reduserte fangstkvoter, sterk konkurranse om råstoffet, høyere priser og sterk kronekurs. Også sterkere konkurranse fra andre tilbydere, særlig Island og Færøyene, påvirker totalbildet. Etterhvert som markedet har utviklet seg, har handelsmønsteret endret seg mot mer høyverdiprodukter (sildefilet i stedet for rund sild,

oppdrettslaks m.m.). Det er grunn til å anta at denne utviklingen vil fortsette.

Handelsmønsteret med tiltredelseslandene er annerledes enn handelen med dagens EU. Dette skyldes ulik næringsstruktur i markedene og ikke minst tollregimet. For en rekke produkter som eksporteres til tiltredelseslandene, er eksportvolumene flere ganger større enn det som eksporteres til EU til tross for at EU er et mye større marked.

Det er vanskelig å forutse hvordan handelen med tiltredelseslandene vil utvikle seg. Det er en rekke forhold som spiller inn, så som endringer i forbruksmønster og preferanser, endring i alternative markeder, utvikling i industrien, svingninger i råstofftilgangen og endrede handelsbetingelser.

5.3.4 Hovedspørsmål i forhandlingene

Markedsadgang for fisk og sjømat er det eneste området der tollbetingelsene vil bli vesentlig endret når tiltredelseslandene blir medlemmer av EU. Norsk fisk har en sterk posisjon i de nye medlemslandenes markeder, og industrien i en rekke av landene er store importører av norsk fisk og fiskeprodukter.

Fra Regjeringens side var det en målsetting å få løsninger som ga best mulig markedsadgang også etter EU-utvidelsen. Det var norsk syn at løsningene burde være så enkle og forutsigbare som mulig. Norge gikk derfor inn for et system basert på lave flate tollsatser fremfor et komplisert kvotesystem.

Samtidig var det et siktemål å begrense forhandlingene til de nødvendige tilpasninger og justeringer som følger av utvidelsen av EU. Det var således en klar forutsetning fra Regjeringens side at eierskap til norsk fiskeflåte ikke var et forhandlingsspørsmål.

5.3.5 Forhandlingsresultatet

Resultatet av forhandlingene på fiskeriområdet inneholder en rekke forskjellige elementer:

5.3.5.1 Kvoter

På bakgrunn av den eksisterende handelen med tiltredelseslandene får Norge kvoter for de viktigste eksportproduktene av sild og makrell (fryst sildefilet og sildelapper, fryst rund sild og fryst rund makrell). Disse produktene utgjør det alt vesentligste av norsk fiskeeksport til tiltredelseslandene. Kvotene vil gis årlig og innebære at eksport til et utvidet EU vil være tollfri inntil kvoten er oppbrukt. Kvotene omfatter fryst sildefilet og fryste sildelapper (67 000 tonn), fryst rund sild (44 000 tonn) og fryst

rund makrell (30 500 tonn). Etter at kvoten er oppbrukt, gjelder de vanlige tollsatsene som i dag følger av avtalene mellom Norge og EU. Fordi EU er en tollunion, vil tollsatser og kvoter gjelde til det samlede EU. Dette innebærer at også dagens medlemsland vil kunne kjøpe norsk tollfritt råstoff.

Foruten de bilaterale ordningene har norske eksportører fortsatt anledning til å benytte EUs ensidige eller såkalte autonome kvoter (dvs. kvoter gitt på selvstendig grunnlag), og de tollfrie periodene som følger av EUs WTO-forpliktelser.

De tollfrie kvotene legges til de eksisterende 40 tollfrie kvotene som Norge har fått i forbindelse med tidligere kompensasjonsforhandlinger. I tillegg økes den tollfrie kvoten på fryste pillede reker fra 5 500 tonn til 8 000 tonn.

Det er avtalt at kvoten for fryst makrell deles opp og spres jevnt over året. Slike kvoter åpnes vanligvis kun på begynnelsen av året. Makrellkvoten skal fordeles på tre perioder. Det kommer i tillegg til den tollfrie perioden som EU uansett er forpliktet til å opprettholde fra februar til juni. Eventuell ubrukt kvote fra tidlig på året blir overført til den siste perioden slik at den totale tollfrie kvoten opprettholdes. Delkvotene gjelder fra 1. januar – 15. februar (7 500 tonn), 15. juni – 30. september (7 500 tonn) og 1. oktober – 31. desember (15 500 tonn). På denne måten vil foredlingsindustrien i de nye medlemslandene ha flere muligheter til å konkurrere om råstoffet med industrien i de nåværende medlemslandene.

Etter fem år skal man se på hvordan de ulike kvotene har fungert og eventuelt foreta endringer i lys av alle relevante fakta. For makrellkvoten er det i tillegg en egen bestemmelse om at oppdelingen kan revideres dersom det er behov for dette.

De tollfrie kvotene av sild og makrell er basert på følgende:

- Handelstall for perioden 1999 – 2001 er benyttet for beregning av kvotegrunnlaget. Dette er de tre beste årene for norsk eksport av disse produktene til tiltredelseslandene.
- Norske eksporttall er tillagt like stor vekt som tiltredelseslandenes importtall. Dette øker grunnlaget for beregningen av kvotene, fordi man ved også å bruke eksporttallene kommer fram til høyere kvoter enn det man ville gjort ved tradisjonell beregning basert på importtall. (Av flere årsaker er importstatistikk vanligvis lavere enn eksportstatistikk.)
- De årlige faste kvotene er oppjustert med et påslag på ca. 20 prosent i forhold til grunnlaget for beregningen. Kvotene inneholder med andre ord et element som ivaretar mulighetene for utvikling i den tollfrie handelen.

- For fryst rund sild, sildelapper (ikke sildefilet) og fryst rund makrell er det tollfri import til EU fire måneder i året. Det er derfor kun behov for tollfrie kvoter åtte måneder i året. Det er tatt hensyn til dette i kvoteberegningen. I tillegg kan det importeres inntil 20.000 tonn sildelapper og rund sild tollfritt til EU i årets to siste måneder.

5.3.5.2 Tollreduksjon på fryst filet

Avtalen innebærer at fryste doble sildefileter (såkalte sildelapper eller «butterflies») skal få samme preferensielle behandling som fileter. Vanlig fryst sildefilet har en tollsats på 3 prosent i henhold til Fiskebrevet av 1973. Dette betyr i praksis en betydelig reduksjon av tollene på fryste sildelapper fra 15 til 3 prosent.

For norsk fiskerinæring vil dette være av stor betydning fordi fryste sildelapper er det største eksportproduktet til tiltredelseslandene. Det er dette produktet som inngår i videreforedlingsprosessen. I løpet av kort tid har eksporten av rund sild gått ned til fordel for eksport av halvfabrikata i form av f.eks. sildelapper. Dette ser ut til å fortsette, slik at fryste sildelapper fortsatt vil være et viktig norsk eksportprodukt.

5.3.5.3 Opprinnelsesregler

Det er i dag tre sett opprinnelsesregler for handel med fisk mellom Norge og EU fordi handelen er regulert av tre forskjellige avtaler. Handelen mellom Norge og tiltredelseslandene er i dag dekket av opprinnelsesreglene i frihandelsavtalene og er en del av de harmoniserte europeiske reglene – det såkalte pan-europeiske kumulasjonssystemet.

Det er enighet om å undersøke mulighetene for harmonisering av de ulike opprinnelsesregelverkene i de gjeldende avtalene mellom Norge og EU innen 1. mai 2004. En slik harmonisering vil medføre forenkling av handelsbetingelsene og redusere de administrative byrdene for både norsk næringsliv og norske myndigheter.

5.3.5.4 Transitt

Transitt var en av de uavklarte spørsmålene i Protokoll 9 og har vært gjenstand for drøftelser mellom Norge og EU i lang tid. Fra 1. mai 2004 vil fisk fra EU-fartøy på nærmere bestemte vilkår kunne transitteres gjennom Norge uten at de først omsettes gjennom det norske salgssystemet slik det må gjøres i dag. Ordningen vil medføre endring i Råfiskforskriften, og den praktiske gjennomføringen av

dette vil avklares fram til utvidelsesavtalen trer i kraft.

For norske myndigheter er ressurskontroll av avgjørende betydning i forbindelse med åpning for transitt. Det vil være viktig å sikre at det kun er fangster fra EU-fartøy fisket innenfor vedtatt reguleringsregime, som kan transitteres. Det vil også bli foretatt veterinærkontroll. Av praktiske årsaker vil derfor enkelte transittthavner bli valgt ut. EU-fartøyer vil bli belastet en avgift for kontrollvirksomheten på linje med norske fartøyer. Avgift til salgslagene knyttet til førstehåndsomsetning av fisk inngår ikke fordi førstehåndsomsetning gjennom salgslagene ikke skal gjelde fisk i transitt fra EU-fartøyer.

5.3.5.5 Oppsummering

Til tross for at det ikke var mulig å nå det primære målet om kompensasjon for tapt markedsadgang til søkerlandene i form av generelle tollettelser, er det samlede resultatet av forhandlingene tilfredsstillende. EU har gitt markedsadgang uten at Norge har måttet gå inn i drøftelser om økt investeringsadgang i norsk fiskeflåte. Det er relativt få tollfrie kvoter, men disse dekker det vesentligste av norsk eksport til tiltredelseslandene. For de øvrige produkter er dagens handel med de nye medlemslandene liten og tollsatsene relativt lave. Dette er derfor et mindre problem enn volumproduktene av fryst sild og makrell.

Kvotene er store, både sett i forhold til dagens eksport til tiltredelseslandene, de allerede eksisterende tollfrie kvotene, de tollfrie periodene som følger av EUs WTO-forpliktelser og EUs ensidige kvoter. Forenklingselementene som ligger i bl.a. harmonisering av opprinnelsesregelverket i fiskeavtalen vil kunne virke positivt for næringen.

Bortfall av toll mellom tiltredelseslandene og EU og nye handelsvilkår mellom Norge og tiltredelseslandene vil ventelig ha innflytelse på handelsstrømmene. Samtidig vil utvikling av markedene, endring i konkurranseforholdene, økt levestandard, kronekurs og utvikling i andre markeder også kunne ha en innvirkning. Fordi det er mange forhold som trekker i ulik retning er det vanskelig å forutsi hvordan handelsstrømmene vil utvikle seg. Den foreliggende avtalen innebærer imidlertid at dagens nivå på tollfri eksport av de viktigste produktene skal kunne videreføres og økes. Fordi EU er en tollunion, gjelder alle markedsadgangsforhold for EU som helhet, dvs. at tollsatter og kvoter vil gjelde til det samlede EU. Dette vil i seg selv kunne påvirke handelsstrømmene.

5.4 Utvidet handel med landbruksvarer

Handelen med landbruksvarer mellom Norge og de nye medlemslandene har tradisjonelt vært liten. Dette gjelder både handel med basis landbruksvarer som melkeprodukter, kjøtt og korn og for bearbejdede landbruksvarer. Den eneste importen av særlig omfang til Norge har vært import fra Polen og Ungarn av jordbær, bringebær og epleaft til konserverindustrien. Denne importen har vært basert på utnytting av tollfrie importkvoter i tilknytning til EFTAs frihandelsavtaler med disse landene. Norge har ikke hatt tilsvarende tollfrie eksportkvoter for landbruksvarer i frihandelsavtalene med tiltredelseslandene, og eksporten har vært begrenset.

5.4.1 Forhandlingsresultatet

I forhandlingene om utvidelsen av EØS-avtalen for landbruk ble prinsippet om kompensasjon for historisk handel med tollpreferanser lagt til grunn. Dette innebærer at eksisterende handel med tollpreferanser mellom Norge og tiltredelseslandene skal kunne videreføres. Størrelsen på de nye tollfrie kvotene bygger på dagens import innenfor de tollfrie kvotene for jordbær, bringebær og epleaft. Dette prinsippet ble også lagt til grunn ved tilsvarende kompensasjonsforhandlinger etter at Sverige, Finland og Østerrike ble EU-medlemmer i 1995.

Med utgangspunkt i handelsstatistikk for perioden 1999–2002 ble resultatet av forhandlingene at Norge fra 1. mai 2004 vil åpne følgende årlige tollfrie importkvoter for EU:

- 1400 tonn frosne jordbær
- 950 tonn frosne bær, i hovedsak bringebær
- 100 tonn raigressfrø
- 1300 tonn epleaft
- 1000 tonn kattemat

Dette innebærer at eksisterende tollfrie importkvoter fra nye medlemsland for frosne jordbær, frosne bringebær og epleaft legges til som en del av EUs totale kvote. For raigressfrø og kattemat opprettes nye tollfrie importkvoter til Norge. Dette er produkter som i dag importeres til Norge fra henholdsvis Den tsjekkiske republikk og Litauen med lavere toll enn fra EU som følge av frihandelsavtalene med disse landene. De nye kvotene forventes ikke å påvirke omfanget av norsk produksjon. De årlige kvotene for 2004 vil bli avkortet forholdsmessig i lys av at avtalen trer i kraft 1. mai 2004.

I lys av at den norske eksporten av landbruks-

varer til tiltredelseslandene er av begrenset volum, er det ikke avtalt norske eksportkvoter til EU. Det er videre lagt til grunn at Norge ved import innenfor de nye kvotene, hvis mulig, skal videreføre bestemmelsene som gjelder for eksisterende import. Denne importen skjer i dag som en del av ordningen for import av bær til konserverindustrien.

5.4.1.1 Oppsummering

Den nåværende tollfrie importen av jordbær, bringebær og eplejuice fra Polen og Ungarn som er viktig for vår konserverindustri, videreføres. Eksisterende avtaler mellom Norge og EU om handel med

basis landbruksvarer (artikkel 19 i EØS-avtalen) og bearbeidede landbruksvarer (protokoll 3 i EØS-avtalen) vil omfatte de nye medlemslandene. Preferanser som ligger i disse avtalene vil kunne medføre noe økt handel med landbruksvarer mellom Norge og de nye medlemslandene, men det er ikke grunn til å forvente en vesentlig økning. Forhandlingsresultat innebærer dermed at det legges til rette for at eksisterende handel mellom Norge og de nye medlemslandene videreføres. Videre utvikling av handelen vil måtte skje innenfor rammene av det som er avtalt mellom Norge og EU for handel med basis og bearbeidede landbruksvarer.

6 Gjennomgang av EØS-utvidelsesavtalens bestemmelser

EØS-utvidelsesavtalen består av en hoveddel med fortale og syv artikler, to vedlegg som omhandler henholdsvis tekniske tilpasninger og overgangsordninger, samt en sluttakt som inkluderer enkelte erklæringer og de bilaterale avtalene om finansiering, fisk og landbruk. De bilaterale avtalene er en del av det samlede forhandlingsresultatet. Tekstene er vedlagt i uoffisiell norsk versjon. Til avtalens innhold bemerkes følgende:

6.1 Utvidelsesavtalens fortale og artikler

Fortalen består av fire korte avsnitt som beskriver utgangspunktet for EØS-utvidelsen. For det første vises det til EUs tiltredelsestraktat som ble undertegnet i Aten 16. april 2003. For det andre vises det til EØS-avtalens artikkel 128, som er det rettslige utgangspunktet for EØS-utvidelsen. For det tredje vises det til de ti tiltredelseslandenes søknader om å bli parter i EØS-avtalen. For det fjerde vises det til at vilkårene for disse landenes deltakelse i EØS skal fastsettes i en avtale mellom de nåværende medlemslandene og søkerlandene.

Artikkel 1 fastslår at EUs nye medlemsstater blir parter i EØS-avtalen. Fra EØS-utvidelsens ikrafttredelse skal EØS-avtalens bestemmelser være bindende for de nye medlemslandene på samme vilkår som for de nåværende avtalepartene. Det skjer ikke noen utvidelse av EØS-avtalens saklige virkeområde. Fordi EØS-avtalen stadig videreutvikles innenfor rammen av samarbeidet, inneholder artikkel 1 en avskjæringsdato. Den innebærer at de nye medlemslandenes forpliktelser omfatter alt EØS-regelverk vedtatt i EØS-komiteen før 1. november 2002. Resterende EØS-forpliktelser må for de nye medlemslandene del vedtas som en særskilt «tilleggs pakke» i EØS-komiteen etter at utvidelsesavtalen er trådt i kraft. Tilsvarende avskjæringsdato finnes også i EUs utvidelsestraktat.

Artikkel 1 nr. 3 gir vedleggene til EØS-utvidelsesavtalen samme rettslige status som avtalens hoveddel. Vedleggene omhandler tekniske tilpasninger i EØS-regelverket som følge av utvidelsen, og overgangsordninger til dette. Bestemmelsen må ses i sammenheng med EØS-avtalens artikkel 2 a)

som gjør rettsaktene som er omhandlet i avtalens vedlegg, til en del av avtalen.

Artikkel 2 omhandler to viktige nye protokoller om henholdsvis finansieringsordningen i EØS og beskyttelsesmekanismene, samt nødvendige tekniske justeringer av henholdsvis EØS-avtalens hoveddel og en av protokollene som følge av EØS-utvidelsen. Noen av justeringene skyldes at man ikke endret EØS-avtalen ved forrige EU-utvidelse i 1995, da Finland, Sverige og Østerrike gikk over fra EFTA-pilaren til EU-pilaren i EØS. Bestemmelsen foretar dessuten nødvendige justeringer som følge av at traktaten om Det europeiske kull- og stålfellesskap opphørte i juli 2002.

Den ene av de to nye protokollene fastlegger den nye felles finansieringsordningen i EØS (protokoll 38 a), som blir nærmere omtalt nedenfor. Den andre er en ny protokoll 44 om enkelte institusjonelle tilpasninger som følge av at fire tidsbegrensede beskyttelsesklausuler fra EUs tiltredelsestraktat innlemmes i EØS-avtalen. Beskyttelsesklausulene og de institusjonelle tilpasningene for disse i EØS, er også omtalt nedenfor.

Nærmere om bestemmelsene i artikkel 2:

Nr. 1 a) utvider listen over EØS-avtalens avtaleparter til å omfatte EUs nye medlemsland. Det europeiske kull- og stålfellesskap er fjernet som avtalepart. Bestemmelsen reflekterer også Finlands, Sveriges og Østerrikes tiltredelse til EU i 1995.

Bokstav b) gjør enkelte tekniske justeringer i de rettslige definisjonene i EØS-avtalens artikkel 2. Under i) begrenses definisjonen av EFTA-statene til å omfatte Island, Liechtenstein og Norge, i tråd med den faktiske situasjon siden 1995. Under ii) fjernes traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap. Under iii) defineres EUs tiltredelsestraktat av 16. april 2003.

Bokstav c) fjerner henvisningen i EØS-avtalens artikkel 109 til traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap.

Bokstav d) justerer EØS-avtalens artikkel 117 vedrørende låne- og tilskuddsordningen, slik at denne også henviser til den nye protokoll 38 a om finansieringsordningen i EØS som vil gjelde fra 2004 til 2009.

Bokstav e) fjerner EØS-avtalens artikkel 121 c) om samarbeid mellom Østerrike og Italia vedrørende Syd-Tyrol. Etter Østerrikes tiltredelse til EU i 1995 er bestemmelsen ikke lenger aktuell.

Bokstav f) justerer EØS-avtalens artikkel 126 om avtalens geografiske virkeområde. Under i) og ii) fjernes henvisningene til traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap. Under iii) fjernes henvisningene til Finlands, Sveriges og Østerrikes territorium for å reflektere at disse landene faller inn under EUs område etter tiltredelsen i 1995.

Bokstav g) justerer EØS-avtalens artikkel 129 med hensyn til språkversjoner. Under i) fastslås at EØS-avtalen etter utvidelsen vil ha samme gyldighet på de nye avtalepartenes språk som på de nåværende partenes språk. Under ii) fastslås tilsvarende at rettsaktene i EØS-avtalens vedlegg skal ha samme gyldighet på alle avtalepartenes språk, og at islandske og norske språkversjoner skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende. Også her er teksten justert for å reflektere Finlands, Sveriges og Østerrikes tiltredelse til EU i 1995. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med enigheten gjengitt i Sluttakten om at oversettelse til de nye medlemslandenes språk skal utarbeides innen utvidelsesavtalen trer i kraft.

Nr. 2 a) justerer protokoll 36 om vedtektene for parlamentarisk komiteen for EØS. Protokollens artikkel 2 første ledd justerer antallet medlemmer i parlamentarisk komiteen fra 66 til 24. Denne justeringen reflekterer den forståelse man kom fram til i EØS etter Finlands, Sveriges og Østerrikes tiltredelse til EU i 1995.

Nr. 2 b) tilføyer en ny protokoll 38 a om finansieringsordningen i EØS. Bestemmelsene omhandler den felles finansieringsordning der Norge, Island og Liechtenstein sammen skal bidra til å minske økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS-området etter utvidelsen. Det var enighet mellom forhandlingspartene om å nedfelle bestemmelsene om finansieringsordningen i en ny protokoll 38 a, adskilt fra protokoll 38 om låne- og tilskuddsordningen som ble forhandlet fram som en del av EØS-avtalen i 1992, og også adskilt fra protokoll 31, som er hjemmelsgrunnlaget for det finansielle instrumentet som ble vedtatt i EØS-komiteen som en videreføring av den opprinnelige låne- og tilskuddsordningen.

Nærmere om bestemmelsene i protokoll 38 a:

Artikkel 1 slår fast at EFTA-statene skal bidra til å minske de økonomiske og sosiale forskjeller i EØS gjennom finansiering av tilskudd til investerings- og utviklingsprosjekter.

Artikkel 2 slår fast at det finansielle bidraget omtalt i artikkel 1 skal være på 600 millioner euro eller omlag 4,98 milliarder kroner som stilles til rådighet i årlige andeler på 120 millioner euro i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009.

Artikkel 3 slår fast at midlene stilles til rådighet for prosjekter i følgende sektorer:

- vern av miljøet, herunder menneskers miljø, gjennom blant annet reduksjon av forurensning og fremme av fornybar energi,
- fremme av bærekraftig utvikling gjennom forbedret bruk og forvaltning av ressurser,
- bevaring av den europeiske kulturarv, herunder byfornyelse;
- utvikling av menneskelige ressurser, blant annet ved fremme av utdanning og opplæring, styrking av forvaltnings- eller tjenesteytingsevnen til lokale myndigheter og deres organer samt de demokratiske prosesser som underbygger en slik utvikling, samt
- helse og barneomsorg.

Artikkel 4 slår fast at bidraget fra EFTA-statene ikke må overstige 60 prosent av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå er 85 prosent av de samlede kostnader. Reglene for statsstøtte må overholdes. Kommisjonen skal vurdere om prosjektforslagene er forenlige med EUs målsetninger. EFTA/EØS-landenes ansvar for prosjektene er begrenset til tilførte midler.

Artikkel 5 slår fast fordelingsnøkkelen mellom mottakerlandene Hellas, Portugal og Spania, samt de nye medlemslandene.

Artikkel 6 slår fast at ordningen skal gjennomgås i november 2006 og november 2008 med sikte på en omfordeling av eventuelle ubrukte midler.

Artikkel 7 slår fast at Finansieringsordningen i EØS skal samordnes med Den norske finansieringsordningen, og at søknadsprosedyrene for de to ordninger skal være de samme. Det skal eventuelt tas hensyn til relevante endringer i fellesskapets utjevningsspolitikk.

Artikkel 8 slår fast at EFTA-statene skal nedsette et utvalg som skal forvalte ordningen. Nærmere regler om gjennomføring vil bli fastlagt senere. Forvaltningskostnader dekkes innenfor beløpsrammen i artikkel 2.

Artikkel 9 slår fast at når ordningen utløper etter fem år, forplikter avtalepartene seg til, med forbehold for sine rettigheter og plikter etter EØS-avtalen og i lys av avtalens artikkel 115, å vurdere behovet for fortsatt å bidra til å minske de økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS.

Artikkel 10 slår fast at dersom en eller flere av

mottakerstatene oppført i protokollens artikkel 5 ikke blir parter i avtalen 1. mai 2004, eller dersom det oppstår endringer i medlemskapet i EFTA-pilaren i EØS, skal protokollen gjøres til gjenstand for de nødvendige justeringer.

Utvidelsesavtalens artikkel 2, *nr. 2 c*) tilføyer en ny protokoll 44 om beskyttelsesklausuler til avtalen. Den innarbeider og tilpasser de EØS-relevante beskyttelsesmekanismene som finnes i EUs tiltredelsesakt. Det dreier seg om fire tidsbegrensede beskyttelsesklausuler; den såkalte alminnelige økonomiske beskyttelsesklausulen (ved alvorlige og vedvarende økonomiske problemer i en sektor eller et bestemt geografisk område), beskyttelsesklausulen for det indre marked (dersom en av tiltredelsesstatene ikke oppfyller sine avtaleforpliktelser), samt beskyttelsesklausulene som er nedfelt i overgangsordningene for henholdsvis fri bevegelighet for personer og for innenlands veitransport (kabetasje). De to sistnevnte beskyttelsesklausulene er nærmere omtalt under kapittel 6.2.

Bestemmelsene i EUs tiltredelsesakt om anvendelse av beskyttelsesklausulene er basert på EUs institusjonelle ordninger, der Kommisjonen og Rådet har myndighet til å treffe beslutninger på vegne av medlemslandene. Slike beslutninger må etter EØS-avtalen tas av det enkelte EFTA/EØS-land og Kommisjonen (for EU-siden). Protokoll 44 legger til grunn at anvendelsen av de fire beskyttelsesklausulene i EØS skal følge de prinsipper og fremgangsmåter som følger av EØS-avtalen.

Når det gjelder den generelle økonomiske beskyttelsesklausulen, fastslår protokoll 44 nr. 1 at gjeldende beskyttelsesklausul i EØS-avtalens artikkel 112 skal få anvendelse også på de forhold som er regulert i tiltredelsesaktens relevante bestemmelse (artikkel 37), innenfor samme tidsrom og med de samme rettsvirkninger. Dette betyr at EFTA/EØS-landene treffer beslutning på nasjonalt grunnlag i tråd med fremgangsmåten i EØS-avtalens artikkel 113 og 114. Eksisterende rettigheter etter EØS-avtalens artikkel 112 vil ikke bli berørt. Vilkårene for å anvende bestemmelsen er at en avtalepart opplever alvorlige og vedvarende økonomiske problemer i en sektor eller et bestemt geografisk område. Vilkårene er langt på vei de samme som etter EØS-avtalens artikkel 112. Imidlertid åpner protokoll 44 for at EFTA/EØS-landene i en overgangsperiode kan treffe tiltak begrenset til én eller flere av de nye medlemslandene, til forskjell fra artikkel 112, som i prinsippet bare kan anvendes mot samtlige avtaleparter.

Den samme institusjonelle tilpasningen får også anvendelse på de spesielle beskyttelsesklausulene nedfelt i overgangsordningene for henholdsvis fri

bevegelighet for personer og innenlands veitransport. Også her vil EØS-avtalens artikkel 112, 113 og 114 få anvendelse på de forhold som er regulert i overgangsordningene, innenfor de samme tidsrom og med samme rettsvirkninger. Dette er nærmere omtalt i kapittel 6.2.4 og 6.2.11.

Beskyttelsesklausulen for det indre marked, som er en konsekvens av tiltredelsesaktens artikkel 38, er av en annen karakter enn de tre andre beskyttelsesmekanismene. Beskyttelsesklausulen for det indre marked gir i henhold til EUs tiltredelsesakt Kommisjonen rett til å treffe nødvendige tiltak i en treårsperiode fra ikrafttredelsen dersom ett av de nye medlemslandene ikke oppfyller sine avtaleforpliktelser. Bestemmelsen må ses i lys av de særlige oppgaver Kommisjonen har i EU med hensyn til å overvåke det indre markeds virkemåte. Eventuelle EØS-relevante beskyttelsestiltak som treffes på EU-siden, vil her følge EØS-avtalens ordinære fremgangsmåte for beslutningstaking (jf. EØS-avtalens kapittel 2), det vil si innlemmelse i EØS-avtalen gjennom beslutning i EØS-komiteen. Kravene til enstemmige beslutninger i EØS-komiteen gjør at Kommisjonens vedtak ikke vil ha direkte virkning i EFTA/EØS-landene. I de fleste tilfeller vil EU og EFTA-landene ha sammenfallende interesser i forhold til de nye medlemslandenes oppfyllelse av EU- og EØS-forpliktelsene. Dersom Norge eller et annet EFTA/EØS-land skulle mene at Kommisjonen bør treffe beskyttelsestiltak mot ett eller flere av de nye medlemslandene, kan de i henhold til protokoll 44 ta dette opp i EØS-komiteen. EFTA/EØS-landene vil i alle fall kunne anvende tiltak under de øvrige beskyttelsesklausuler, dersom vilkårene forøvrig er tilstede.

Artikkel 3 omhandler de såkalte tekniske tilpasningene, det vil si nødvendige justeringer foretatt i EU- og EØS-regelverket på bakgrunn av de nye medlemslandenes deltakelse i EU og EØS.

Nr. 1 fastslår at alle endringer foretatt som følge av tiltredelsen i de EU-rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen («EØS-regelverket»), også skal gjelde i EØS. Bestemmelsen sikrer at de tekniske tilpasningene nedfelt i EUs tiltredelsesakt, som er knyttet til rettsakter inkludert i EØS-avtalen gjennom henvisninger inntatt i vedlegg A til EØS-utvidelsesavtalen, gjøres tilsvarende gjeldende i EØS. Nr. 2, 3 og 4 er rent tekniske bestemmelser som tilføyer referanser til EUs tiltredelsesakt i de av EØS-avtalens vedlegg og protokoller som inneholder henvisninger til rettsakter. I en konsolidert versjon av EØS-avtalen vil det dermed fremkomme at den aktuelle rettsakt er endret gjennom EUs tiltredelsesakt.

Nr. 5 sikrer at eventuelle tekniske tilpasninger som feilaktig er blitt utelatt, eller justeringer fore-

tatt i EØS-relevante rettsakter mellom avskjæringsdatoen 1. november 2002 og ikrafttredelsen, skal innlemmes i EØS-avtalen i henhold til den ordinære fremgangsmåten for beslutningstaking i EØS. Det legges til grunn at slike ytterligere tekniske tilpasninger inkluderes i den såkalte «tilleggspakken» omtalt under artikkel 1 ovenfor, som vil bli innlemmet i EØS-avtalen gjennom de vanlige prosedyrer for innlemmelse av regelverk i EØS-avtalen gjennom beslutning i EØS-komiteen. Det forutsettes at slik beslutning vil treffes i forbindelse med ikrafttredelsen av EØS-utvidelsen.

Artikkel 4 omhandler overgangsordningene avtalt mellom EU og tiltredelseslandene. Nr. 1 fastslår at overgangsordningene nedfelt i EUs tiltredelsesakt, som gjelder rettsakter som inngår i EØS-avtalen, gjøres tilsvarende gjeldende i EØS gjennom henvisninger inntatt i EØS-utvidelsesavtalens vedlegg B. Nr. 2 sikrer at eventuelle overgangsordninger som feilaktig er blitt utelatt, eller overgangsordninger avtalt etter avskjæringsdatoen, skal innlemmes i EØS-avtalen i henhold til den ordinære fremgangsmåten for beslutningstaking i EØS. Det legges til grunn at slike ytterligere overgangsordninger vil inkluderes i den såkalte «tilleggspakken», jf omtale av artikkel 3 ovenfor.

Artikkel 5 fastslår at enhver avtalepart kan ta opp spørsmål i EØS-komiteen som gjelder tolkning og anvendelse av avtalen, og at EØS-komiteen har plikt til å forsøke å finne en løsning som sikrer EØS-avtalens fortsatte funksjon. Bestemmelsen fastslår for så vidt prinsipper som allerede følger av EØS-avtalens bestemmelser, og av den praksis som er utviklet i EØS-komiteen siden EØS-avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 6 inneholder bestemmelser om ratifikasjon og godkjenning, deponering av ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene, og om avtalens ikrafttredelse.

Nr. 1 fastslår at EØS-utvidelsesavtalen skal ratifiseres eller godkjennes av både nåværende og nye avtaleparter i samsvar med deres forfatningsregler, dvs. at det skal tas stilling til avtalen i 28 stater. Fordi Det europeiske fellesskap er selvstendig part i avtalen, skal den også godkjennes i henhold til EUs interne prosedyrer. Ratifikasjons- og godkjenningsdokumentene skal deponeres i EUs rådssekretariat, på samme måte som ratifikasjonsdokumentene for EØS-avtalen.

Nr. 2 og 3 omhandler ikrafttredelsestidspunktet. Utgangspunktet er at EØS-utvidelsesavtalen trer i kraft samtidig som EUs utvidelse, det vil si 1. mai 2004, for de avtalepartene som da har ratifisert. Dersom ikke samtlige avtaleparter har ratifisert innen dette tidspunktet, skal EØS-rådet avgjøre hvil-

ke justeringer som må foretas i EØS-utvidelsesavtalen og EØS-avtalen. Imidlertid er det også et vilkår for ikrafttredelsen av EØS-utvidelsesavtalen at avtalen om den bilaterale norske finansieringsordningen, de to bilaterale tilleggsprotokollene om fisk for hhv. Norge og Island, og den bilaterale brevvekslingen mellom Norge og Fellesskapet om landbruksprodukter trer i kraft samtidig. Dette reflekterer den forutsetning som også er nedfelt i sluttakten, at EØS-utvidelsesavtalen og de fire bilaterale avtalene utgjør delelementer i en samlet løsning på de ulike spørsmål som ble behandlet i forbindelse med EØS-utvidelsen.

Artikkel 7 bestemmer at originalversjonene av EØS-utvidelsesavtalen, totalt 22 språkversjoner med samme gyldighet, skal deponeres i EUs rådssekretariat og at bekreftede kopier skal distribueres til samtlige avtaleparter.

6.2 Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen, med oversikt over tekniske tilpasninger og overgangsordninger

Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen lister opp de ulike tekniske tilpasninger og overgangsordninger som er fremforhandlet mellom EU og de nye medlemslandene og som også vil gjelde for EØS-utvidelsen. I dette kapitlet redegjøres det nærmere for innholdet i overgangsordningene og de tekniske tilpasninger i samsvar med EØS-avtalens oppdeling i vedlegg, kapitler og protokoller.

Tekniske tilpasninger i den eksisterende EØS-avtalen er nødvendige for å gjenspeile at avtalen utvides med ti nye land. Det kan innebære nødvendige tilføyelser av de nye medlemslandenes navn, nye offisielle betegnelser fordi det blir flere offisielle EU-språk, nye myndighetsorganer som tillegges forvaltningsoppgaver, kriterier for godkjenning av vitnemål og produkter osv. Disse tekniske tilpasningene vil normalt være permanente.

Innholdet i overgangsordningene i EØS-utvidelsesavtalen er de samme som i de overgangsordninger som de nye medlemslandene har avtalt i forhold til EU. De er tidsbestemte og skal gi de nye medlemslandene tid til å tilpasse seg EUs regelverk slik at man unngår alvorlige økonomiske og sosiale problemer. Det er avtalt enkelte varige unnataksordninger mellom de nye medlemslandene og EU som også vil gjelde for hele EØS. Dette gjelder i første rekke Maltas rett til å opprettholde kravet om at EU/EØS-borgere må ha bodd i landet i minst fem år for å kunne kjøpe fritidsbolig der.

Dette kapitlet omtaler ikke områder der det ikke er avtalt overgangsordninger eller ikke er behov for tekniske tilpasninger i vedlegg eller protokoller til EØS-avtalen. Der det er overgangsordninger og/eller tekniske tilpasninger, men hvor de ikke anses å ha direkte og praktisk betydning for Norge, vil dette kun omtales generelt. Derimot vil overgangsordninger som kan ha direkte betydning for Norge, beskrives nærmere. Det vil spesielt gjelde fri bevegelighet for personer, transport, energi og miljø.

Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen inneholder kun henvisninger. Utenriksdepartementet har i samarbeid med EFTA-sekretariatet derfor utarbeidet en uoffisiell elektronisk versjon som i fulltekst viser endringene og hvor de hører hjemme i EØS-avtalens vedlegg. Denne finnes på <http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp/>

6.2.1 Vedlegg I Veterinære og plantesanitære forhold

Generelt

Ved utvidelsen vil de nye medlemslandene være forpliktet til å gjennomføre de felles reglene som er gitt innenfor EU på det veterinære og plantesanitære området. Disse felles reglene er også inntatt i norske lover og forskrifter etter at EØS-avtalen ble utvidet fra 1. januar 1999 med den såkalte «veterinæravtalen». Det gjelder bl.a. regelverket for handel med levende dyr, herunder fisk, planter, bekjempelse av dyresykdommer, dyrevelferd, produksjon og omsetning av dyrefôr og produksjon og omsetning av næringsmidler av animalsk opprinnelse.

Veterinærområdet er langt på vei uttømmende regulert for å sikre et høyt beskyttelsesnivå for menneskers, dyrs og planters helse. EU har i utvidelsesforhandlingene tatt utgangspunkt i at det høye felles beskyttelsesnivået også skal gjelde for de nye medlemslandene. Det er derfor svært begrensede overgangsordninger som er avtalt. For overgangsordningene gjelder generelt at produktene som er omfattet av disse, bare kan omsettes nasjonalt i det aktuelle land, og at de skal merkes særskilt. De skal altså ikke omsettes i EØS-markedet. De land som har avtalt slike overgangsordninger, må etablere særskilte nasjonale kontrollordninger for å sørge for at dette ikke skjer.

6.2.1.1 I Veterinære forhold

Tekniske tilpasninger

Fordi man ikke har sett det tjenlig å bygge alle nødvendige fysiske innretninger i påvente av Romanias

tiltredelse til EU, er det avtalt tekniske tilpasninger for grensekontrollen mellom Ungarn og Romania. Disse tiltakene skal revurderes innen tre år etter Ungarns tiltredelse. Det forutsettes at grensekontrollen skal gjennomføres som fastsatt, men med enklere innretninger og lokaler. De øvrige tilpasningene vedrørende veterinære forhold er tilføyes av de nye medlemslandenes navn, landkoder, myndighetsorganer og referanselaboratorier m.v. i rettsakter der dette i dag angis for de eksisterende medlemsstatene. Tilpasningene anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Det er avtalt overgangsordninger for krav til enkelte næringsmiddelvirksomheter i de nye medlemslandene. Disse virksomhetene er oppført i egne lister med angivelse av hvilke krav som ikke er oppfylt. Generelt gjelder i overgangsperioden at næringsmidler fra disse virksomhetene bare kan omsettes nasjonalt når varene merkes særskilt. Næringsmidlene skal ikke omsettes i det øvrige EØS-markedet. De nye medlemslandene som har slike overgangsordninger, skal regelmessig rapportere til Kommisjonen om situasjonen.

- Polen: 332 kjøttvirksomheter inntil desember 2007, 113 melkevirksomheter inntil desember 2006 og 40 fiskevirksomheter inntil 3 år fra tiltredelsen.
- Den tsjekkiske republikk: 44 kjøttvirksomheter inntil desember 2006, 1 eggproduktvirksomhet inntil desember 2006 og 7 fiskevirksomheter inntil desember 2006.
- Ungarn: 44 kjøttvirksomheter inntil desember 2006.
- Latvia: 77 kjøttvirksomheter inntil januar 2006, 11 melkevirksomheter inntil januar 2005 og 29 fiskevirksomheter inntil januar 2005.
- Litauen: 14 kjøttvirksomheter inntil januar 2007, 1 melkevirksomhet inntil januar 2007 og 5 fiskevirksomheter inntil januar 2007.
- Slovakia: 1 kjøttvirksomhet inntil desember 2006 og 1 fiskevirksomhet inntil desember 2006.

Det er for Latvia, Litauen, Malta og Polen avtalt overgangsordninger for rå melk som leveres til meieri. For Malta inntil 2009 (1 meieri) og for Polen inntil 2006 (56 meierier) er det tillatt å bruke rå melk i produksjonen, selv om dette ikke er i samsvar med kravene i EUs regelverk. Forutsetningen er at dette skjer på separate produksjonslinjer, og at varene bare omsettes nasjonalt. For Latvia er det avtalt overgangsordninger inntil desember 2004 for

to anlegg som behandler animalsk avfall. For Den tsjekkiske republikk, Malta, Polen, Slovenia og Ungarn er det gitt overgangsordninger inntil desember 2009 for høyde og helning i bur for høner. Overgangsordningene anses ikke å ville få noen praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.1.2 II Fôrvarer

Overgangsordninger

For Den tsjekkiske republikk er det gitt overgangsordninger for nasjonal omsetning av fôrvarer basert på gjærarten *Candida utilis* kultivert på plantefiber inntil dette er vurdert etter fôrdirektivet, eller inntil to år etter tiltredelsen. Overgangsordningene anses ikke å ville få noen praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.1.3 III Plantesanitære forhold

Overgangsordninger

For Kypros er det avtalt overgangsordninger fra de analytiske renhetskravene for omsetning nasjonalt av frø fra bygg (*Hordeum vulgare L.*) for en periode på inntil fem år etter tiltredelsen. Overgangsordningene anses ikke å ville få noen praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2 Vedlegg II Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering

Generelt

Et felles regelverk vedrørende produktkrav og kontrollordninger er av sentral betydning for at varer skal kunne passere fritt over landegrensene i et utvidet EØS. Det medfører at de nye medlemslandene må oppfylle strenge produktkrav med hensyn til bl.a. miljø, sikkerhet og forbrukerinteresser. EU har i utvidelsesforhandlingene tatt utgangspunkt i at det høye felles beskyttelsesnivået også skal gjelde for de nye medlemsstatene. Enkelte overgangsordninger er gitt for enkelte nye medlemsland, men dette innebærer ikke at Norge og de andre medlemslandene må akseptere produkter som ikke er i samsvar med EØS-regelverket på sine markeder. For overgangsordningene gjelder generelt at produktene som er omfattet av disse, bare kan omsettes nasjonalt i det aktuelle land. De tekniske tilpasningene på dette området er primært tilføyelser av de nye medlemslandenes navn, landkoder, myndighetsorganer og produktbetegnelser m.v. i rettsakter der dette i dag angis for de eksisterende medlemsstatene. Tilpasningene anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.1 I Kjøretøyer

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.2 II Jord- og skogbrukstraktorer

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.3 IV Husholdningsapparater

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.4 VIII Trykkbeholdere

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.5 IX Måleinstrumenter

Generelt

De land som nå vil delta i EØS, har i noen tid har vært assosierte medlemmer i det europeiske samarbeidet innenfor lovregulert måling – WELMEC European Cooperation in Legal Metrology. Gjennom dette samarbeidet har de nye medlemslandene allerede fått innsikt i hvordan direktivene gjennomføres og praktiseres innenfor EØS-området. Dette bidrar til at det ikke ventes problemer på området måleinstrumenter ved utvidelse av EØS-avtalen.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Polen har avtalt en overgangsordning for medisinsk utstyr med målefunksjon. I denne overgangsperioden vil slikt utstyr som bare er godkjent i henhold til nasjonalt regelverk, fortsatt være godkjent i Polen. Overgangsordningene innebærer ikke at utstyret er tillatt markedsført i hele EØS-området. Ordningen anses ikke å være problematisk for Norge.

6.2.2.6 X Elektrisk utstyr

Overgangsordninger

Polen har avtalt en overgangsordning for medisinsk utstyr som er aktivt implanterbare medisinske innretninger og annet elektromedisinsk utstyr. I denne overgangsperioden vil de to nevnte typer av medisinsk utstyr som bare er godkjent i henhold til nasjonalt regelverk, fortsatt være godkjent i Polen. Overgangsordningene innebærer ikke at utstyret er tillatt i hele EØS-området. Ordningen anses ikke å være problematisk for Norge.

6.2.2.7 XI Tekstiler

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.8 XII Næringsmidler

Generelt

Hensikten med regelverket er å sikre en felles standard og helsemessig trygge næringsmidler i EØS. I EUs utvidelsesforhandlinger har det vært lagt stor vekt på å få et høyt beskyttelses- og reguleringsnivå også i de nye medlemsstatene. Dette innebærer at det i liten grad har vært åpnet for overgangsordninger.

Tekniske tilpasninger

De fleste tekniske tilpasningene gjelder endring i merkekravene. Hovedsakelig dreier dette seg om endring i kravet til hvilke språk varene kan merkes med, samt hva som skal stå på produktene. For økologisk produksjon er det foretatt en tilpasning ved angivelse av betegnelse økologisk og kontrollsystemet på de nye medlemslandenes språk. Det anses at disse tilpasningene ikke vil ha praktiske konsekvenser for Norge. Malta får samme anledning som Storbritannia og Irland til å kalle produkter som inneholder opp til 5 prosent andre vegetabiliske fettstoffer enn kakaosmør, «milk chocolate» (melkesjokolade).

Overgangsordninger

Det åpnes for at Estland får tilsvarende unntak som Sverige og Finland har med hensyn til dioksininnhold i fisk fra Østersjøområdet. Dette innebærer at Estland fram til 31. desember 2006 kan selge fisk fra Østersjøområdet med høyere dioksinnivå enn det som i utgangspunktet er tillatt i EØS-området,

på sitt nasjonale marked. Det er en forutsetning at Estland sørger for at fisk som i utgangspunktet ikke oppfyller kravene til dioksinnivå, ikke selges i andre EØS-land. Estland må kunne dokumentere at de samme vilkår som anvendes for Sverige og Finland, er oppfylt og at den eksponering til dioksiner som mennesker utsettes for i Estland, ikke er høyere enn det høyeste gjennomsnittlige nivå i noen av medlemslandene innen 30. april 2004. Da denne fisken bare skal omsettes på det nasjonale markedet, anses det at denne overgangsordningen ikke vil ha betydning for Norge.

Når det gjelder økologiske produkter, gis de nye medlemslandene anledning til å benytte gamle varemerker fram til 2006. Det er en forutsetning at varemerkene er registrert før 1. mai 2004, og at det i slike tilfeller framgår at produktene ikke er fremstilt i henhold til rådsforordning (EF) nr. 2092/91 om økologisk produksjon. I tillegg er det innført visse overgangsordninger for de baltiske statene:

Estland :

- Generell tillatelse til å benytte torv fra Estland (ikke mengdebegrensninger) i økologisk landbruk i 18 måneder fra tidspunkt for tiltredelse.
- Tillatelse til å benytte kaliumpermanganat til behandling av økologiske vekster og jord i 18 måneder fra tidspunkt for tiltredelse.
- Tillatelse til å benytte «ikke-økologisk» frø og formeringsmateriale i økologisk landbruk fram til 1. januar 2006.

Latvia:

- Tillatelse til å benytte kaliumpermanganat i økologisk produksjon i 18 måneder fra tidspunkt for tiltredelse.
- Tillatelse til å benytte «ikke-økologisk» frø og formeringsmateriale (ubehandlet) i økologisk landbruk fram til 1. januar 2006.
- Tillatelse til å benytte «ikke-økologisk» sukker som tilleggsfôr til bier fram til 1. januar 2006.

Litauen:

- Tillatelse til å benytte «ikke-økologisk» sukker som tilleggsfôr til bier fram til 1. januar 2006.
- Tillatelse til å benytte «ikke-økologisk» frø og formeringsmateriale i økologisk landbruk fram til 1. januar 2006.

Overgangsordningene relatert til økologisk landbruk anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.9 XIII Legemidler

Overgangsordninger

På legemiddelområdet er det avtalt overgangsordninger for flere av de nye medlemslandene. Legemidler som bare er godkjent i henhold til nasjonale regler, er tillatt omsatt inntil en angitt dato (senest innenfor perioden 2005 – 2007). Dette innebærer ikke at produktene også er godkjent i hele EØS-området. Kun produkter som blir godkjent i henhold til gjeldende EØS-regler, kan omsettes i hele EØS-området. Det åpnes således ikke for at Norge må godta legemidler som ikke er godkjent etter EØS-reglene. Overgangsordningene for legemidler anses derfor ikke problematiske for Norge.

6.2.2.10 XIV Gjødning

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.11 XV Farlige stoffer

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Polen har i en overgangsperiode fått unntak fra en artikkel i direktivet vedrørende plantevernmidler. Artikkelen innebærer at medlemsstatene skal kreve dokumentasjons- og datakrav av firma som søker om godkjenning av et plantevernmiddel i henhold til fastlagte krav. Unntaket innebærer at Polen kan utsette fristen for innkreving av påkrevd dokumentasjon fram til 31. desember 2006 for visse plantevernmidler produsert i Polen, og som kun skal benyttes nasjonalt. Norge har et ikke-tidsavgrenset unntak i EØS-avtalen fra direktivet vedrørende plantevernmidler. Det anses at overgangsordningen for Polen ikke vil ha konsekvenser for Norge.

6.2.2.12 XVI Kosmetikk

Tekniske tilpasninger

Hensikten med EØS-reglene på kosmetikkområdet er å sette en felles standard for all kosmetikk som skal omsettes i EØS, bl.a. for å sikre helsemessig trygghet for forbrukerne. Den eneste tekniske tilpasningen dreier seg om tildeling av registreringskoder til de nye medlemsstatene og anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.13 XVII Miljøvern

Overgangsordninger

Det er avtalt overgangsordninger i forhold til to direktiver. Det første er direktivet om flyktige organiske forbindelser (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/63/EF), hvor Estland, Latvia, Litauen, Malta, Polen og Slovakia har fått utsatt gjennomføringsfristen med fra ett til fem år for å få tid til å utvikle systemer til distribusjon og lagring av petroleumprodukter.

Det andre er emballasjedirektivet (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/62/EF). Alle nye medlemsland, med unntak av Estland, har fått lavere gjenvinningsmål for emballasjeavfall i en overgangsperiode. For noen land går den helt fram til 2009. Overgangsordningene skyldes at direktivet krever store investeringer i returordninger. Overgangsordningene anses ikke direkte å berøre Norge.

6.2.2.14 XIX Generelle bestemmelser innen området tekniske handelshindringer

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.15 XXIV Maskiner

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.16 XXVII Alkoholsterke drikker

Tekniske tilpasninger

Det er avtalt tekniske tilpasninger i forhold til hvilke betegnelser som kan anvendes på ulike typer alkoholholdige drikker. Kypros får benytte betegnelsen «ouzo» og «zivania», Polen får benytte betegnelsen «Pálinka» og Den tsjekkiske republikk kan benytte betegnelsen «Slivovice».

Polen får kreve at ved produksjon av vodka i Polen som er merket som «Polish Vodka/Polska Wódka», skal kun polsk råmateriale benyttes, og produksjonen skal foregå i henhold til polske kvalitetsregler.

En rekke geografiske betegnelser på alkoholholdige drikker er tilføyd vedlegg II til rådsforordning (EØF) nr. 1576/89 som angir hvilke geografiske betegnelser som er tillatt å anvende på ulike typer alkoholholdige drikker. Tilføyelsene er geografiske betegnelser knyttet til de nye medlemslande-

nes geografiske områder. Det anses at de tekniske tilpasningene ikke vil ha noen praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.2.17 XXX Medisinsk utstyr

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Polen har avtalt en overgangsordning for medisinsk utstyr til in-vitro-diagnostikk. I denne overgangsperioden vil slikt utstyr som bare er godkjent i henhold til nasjonalt regelverk, fortsatt være godkjent i Polen. Overgangsordningene innebærer ikke at utstyret er tillatt brukt i hele EØS-området. Ordningen anses ikke å være problematisk for Norge.

6.2.3 Vedlegg IV Energi

Generelt

Utvidelsen av EU østover vil ha stor betydning for energisamarbeidet i EU. Dette gjelder spesielt utviklingen av rammene for det indre energimarked, samarbeidet om energiprogrammer innen energieffektivisering, fornybare energikilder, energiforskning og teknologiutvikling. Det legges opp til at samarbeidet om forbedringer av standardene for kjernekraftsikkerhet skal fortsette. Energisektoren i tiltredelseslandene er spesielt viktig fordi tilpasning av rammene for energimarkedene og økt effektivitet i energiutnyttelsen er av stor betydning for mål som økt økonomisk effektivitet og bedre miljø.

Gassens andel av norsk petroleumseksport er økende, og vil øke ytterligere de kommende årene. Gasseksporten til det europeiske kontinent skjer for norsk del gjennom rørledninger, og også i økende volum. Norge knyttes på denne måten langsiktig opp til de europeiske markedene og deres funksjonsmåte. Enkelte av tiltredelseslandene kan representere viktige markeder for norsk gass i tiden fremover. Førøvrig skal det bemerkes at tiltredelseslandene vil være under de samme rammebetingelser som EU og EØS når det gjelder gass og gassmarkedet.

Utvidelsen av EU innebærer at det geografiske virkeområdet for dagens regelverk for elektrisitet og gassmarkedene utvides. De vedtatte direktivene om felles regler for de indre markeder for elektrisitet og gass vil i hovedsak iverksettes raskt i tiltre-

delseslandene. Nasjonal gjennomføring av elektrisitet- og gassmarkedsdirektivene innebærer at markedene og overføringssystemene for elektrisitet og gass åpnes gjennom regler for tredjepartsadgang. Dette vil legge grunnlaget for økt konkurranse i et større markedsområde.

EU legger betydelig vekt på kjernekraftsikkerheten. For avvikling av kjernekraftverket Ignalina i Litauen vil det for perioden 2004–2006 bli gitt en finansiell assistanse på 285 millioner euro og et løfte om ytterligere bistand etter 2006. For avvikling av kjernekraftverket Bohunice i Slovakia vil det for perioden 2004–2006 bli gitt en finansiell bistand på 90 millioner euro. I tillegg er det erkjent at stengningen av anlegget vil være en vesentlig finansiell byrde for Slovakia også etter 2006, og at dette vil bli tatt i betraktning ved fastsettelse av EUs budsjetter fra 2006. Gjennom PHARE-programmet er det gitt assistanse til tiltredelseslandene for å legge forholdene til rette for tekniske tilpasninger til det indre markedet for elektrisitet og gass.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Alle tiltredelseslandene vil overta og gjennomføre alle rettsakter på energiområdet fra og med tiltredelsesdatoen, med noen få unntak hvor det er avtalt overgangsordninger:

- minimumslagre for olje og oljeprodukter (90 dager). Tidspunktet for gjennomføring varierer for landene fra 31. desember 2005 for Den tsjekkiske republikk og Slovenia, mellomliggende år for Malta, Kypros, Polen og Slovakia, til 31. desember 2009 for Estland, Latvia og Litauen,
- indre energimarkedet – elektrisitet. Estland har overgangsordning fram til 2008. I tillegg er det en erklæring med en kobling mellom restrukturering av oljeskifersektoren i Estland fram til 2012 og behovet for en gradvis åpning av elektrisitetmarkedet for ikke-husholdningskunder,
- indre energimarkedet – gass. Den tsjekkiske republikk har overgangsordning fram til 31. desember 2004,
- gjelder Estland. EUs forskningsfond for kull og stål skal også omfatte oljeskifer. Hovedmålet med forskningsprogrammet er å øke konkurransevnen til europeisk kull- og stålindustri og å bidra til en bærekraftig utvikling av denne.
- kjernekraft. Litauen – bl.a. stengning av Ignalina-verket (enhet 1) før 2005 og enhet 2 senest

31. desember 2009. Slovakia – bl.a. stengning av Bohunice (enhet 1) før 31. desember 2006 og enhet 2 senest 31. desember 2008. Den tsjekkiske republikk har inngått en bilateral avtale med Østerrike vedrørende Temelin kjernekraftanlegg.

Bortsett fra overgangsordningen for Estland vedrørende det indre energimarkedet for elektrisitet, anses disse overgangsordninger å være uproblematisk for Norge. Med hensyn til overgangsordningen for Estland kan det bli nødvendig å anvende beskyttelsestiltak for å begrense faren for konkurransevridding i det indre elektrisitetsmarked. Dette gjenpeiles i en erklæring fra EFTA/EØS-landene.

6.2.4 Vedlegg V Fri bevegelighet for arbeidstakere

Generelt

Norge har gjennom flere år lempet på bestemmelsene som gjelder arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS-området. Med tanke på Norges fremtidige behov for arbeidskraft er det i utgangspunktet positivt med fri bevegelighet for personer innenfor det utvidede EØS-området. Fri bevegelighet for personer åpner for økt mobilitet for arbeidstakere. Det kan bety et positivt bidrag til utviklingen av norsk økonomi, offentlige tjenester og næringsvirksomhet.

Også i de fleste andre EØS-landene ser man positivt på mulighetene for økt tilgang på arbeidskraft fra de nye medlemslandene. Det er imidlertid en viss bekymring for at den frie bevegeligheten for arbeidstakere vil kunne føre til ubalanse på enkelte nasjonale arbeidsmarkeder. På generell basis forventes det større tilstrømming av arbeidstakere til de nåværende EØS-landene ved den forestående utvidelsen, sammenlignet med tidligere utvidelser. Dette henger sammen med at de økonomiske forskjellene mellom tiltredelseslandene og EØS-landene er større enn ved tidligere utvidelser. Erfaringene fra tidligere utvidelser samt nesten alle studier som er gjennomført, tilsier imidlertid at sannsynligheten for en massiv vestgående strøm av arbeidere er liten.

Overgangsordninger

På bakgrunn av dette åpner EUs tiltredelsestraktat og EØS-utvidelsesavtalen for en overgangsperiode på syv år hvor Norge og de øvrige nåværende EØS-landene har adgang til å sette begrensninger vedrørende fri bevegelighet for arbeidstakere fra de nye medlemslandene, med unntak av arbeidstakere fra Kypros og Malta.

I de to første årene etter utvidelsen, skal EØS-landene benytte nasjonale bestemmelser i forhold til borgere fra de nye medlemslandene. Bruk av nasjonale bestemmelser kan for eksempel bety at det stilles krav om arbeidstillatelse, og at det knyttes vilkår til arbeidstilbudet, herunder lønns- og arbeidsforhold. Landene kan likevel ikke innføre mer restriktive nasjonale regler enn de som gjaldt ved undertegningen av hhv. tiltredelsestraktaten (for dagens EU-land) og EØS-utvidelsesavtalen (for EFTA/EØS-landene). Det er mulighet til å forlenge anvendelsen av nasjonale bestemmelser om adgangen til arbeidsmarkedet for tre nye år uten nærmere vilkår. Dersom de nåværende EØS-land ikke velger å forlenge de nasjonale ordningene, trer EØS-avtalens generelle regler om fri personbevegelighet i kraft med virkning også for borgere fra de nye medlemslandene. Anvendelsen av de nasjonale bestemmelsene kan videre forlenges i ytterligere to år, dvs. fram til syv år etter utvidelsen. Dette forutsetter imidlertid at det konstateres eller er fare for alvorlige forstyrrelser på arbeidsmarkedet. Betingelsene for videreføring av nasjonale regler i denne siste toårsperioden er tilnærmet lik den som gjelder for bruk av beskyttelsesmekanismen som er beskrevet i neste avsnitt.

Hvis de nåværende medlemslandene ved utløpet av den første toårsperioden beslutter ikke å videreføre nasjonalt regelverk, har de til rådighet en spesiell beskyttelsesmekanisme. Denne innebærer at EØS-reglene om fri bevegelighet kan settes til side dersom en medlemsstat utsettes for eller forventer forstyrrelser på arbeidsmarkedet som vil kunne utgjøre en alvorlig risiko for levestandarden eller sysselsettingen i en bestemt region eller et bestemt yrke. For EFTA-landenes vedkommende kan en slik beslutning om å sette EØS-reglene til side, og varigheten og omfanget av denne, tas på nasjonalt grunnlag i henhold til gjeldende fremgangsmåter i EØS-avtalen artikkel 112, 113 og 114. Dette følger av EØS-avtalens nye protokoll 44, som er nærmere omtalt under punkt 6.1 ovenfor. I EU-pilaren vil det være Kommisjonen eller Rådet som har myndighet til å treffe slike tiltak på vegne av medlemslandene.

Både EUs nåværende medlemsland og EFTA/EØS-landene har avgitt erklæringer i forbindelse med utvidelsen, som gir uttrykk for vilje til å åpne arbeidsmarkedene for borgere fra tiltredelseslandene på et så tidlig tidspunkt som mulig. Sammen med de andre EFTA/EØS-landene ga Norge allerede i mars 2001 overfor Kommisjonen uttrykk for at man så positivt på å ta i bruk EØS-reglene for fri bevegelighet av personer for de nye medlemslandene i EØS fra tiltredelsestidspunktet.

Regjeringen har ikke til hensikt å legge restriksjoner på den frie bevegelighet for personer når

den utvidede EØS-avtalen trer i kraft neste år. Regjeringen vil imidlertid i forkant av utvidelsen og i lys av den tilsvarende prosess som finner sted i våre naboland, vurdere behovet for særskilte ordninger for overvåkning og et eventuelt sikkerhetsnett i form av en beskyttelsesklausul, i tilfelle en åpning av arbeidsmarkedet skulle føre til betydelige problemer. I tilknytning til denne vurderingen foretar Regjeringen, i likhet med regjeringene i våre naboland, en gjennomgang av mulige kontrollordninger og av risikoen for utilsiktede virkninger knyttet til våre velferdsordninger. Regjeringen vil vurdere om det i arbeidsmiljøloven bør gis en hjemmel for at Arbeidstilsynet kan gripe inn mot lønns- og arbeidsvilkår som er vesentlig dårligere enn det som er gjengs i det norske arbeidsmarkedet. Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til disse spørsmålene før avtalen trer i kraft.

Tekniske tilpasninger

Det er gjort tilpasninger til direktivet om opphevelse av reise- og oppholdsrestriksjoner innen Fellesskapet for arbeidstakere fra medlemsstatene og deres familie (rådsdirektiv 68/360/EØF). Tilpasningen innebærer at arbeidstakere og deres familiemedlemmer kan arbeide og utøve lønnet arbeid på de nye medlemslandenes territorier dersom det er et av disse som har utstedt oppholdstillatelsen. Endringene har ingen betydning for Norge.

6.2.5 Vedlegg VI Trygd

Generelt

Gjennom EØS-avtalen er EUs regelverk om fri bevegelse for personer gjort gjeldende også for Norge. Det samme gjelder bestemmelsene om koordinering av trygderettigheter. Viktigste i denne forbindelse er forordning (EF) nr. 1408/71 om anvendelsen av trygdeordninger for arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og deres familiemedlemmer som flytter innen EØS-området.

Siktemålet med disse reglene er å koordinere trygderettighetene for personer som tar arbeid eller opphold i et annet EØS-land enn hjemlandet. De innebærer bl.a. likebehandling og rett til eksport av ytelse, og at de enkelte lands nasjonale lovgivning om nødvendig vil måtte fravikes i samsvar med avtalens bestemmelser. Det dreier seg ikke om noen form for harmonisering av trygdeordningene i de enkelte land. Forordning (EF) nr. 1408/71 legger heller ingen begrensninger på de enkelte land med hensyn til utformingen av deres trygdelovgivning. Dette er et nasjonalt ansvar. Koordineringsreglene omfatter de fleste vanlige formene for trygdeytelser

og trygderettigheter. Sosialhjelp omfattes ikke av trygdekoordineringsreglene.

Personer som omfattes av avtalen, vil ha rett til sykebehandling i oppholds- eller bostedslandet etter lovgivningen der. Det skal betales egenandeler etter oppholdslandets lovgivning. På tilsvarende måte som i dagens EØS-land, vil medlemmer av norsk trygd etter utvidelsen få rett til sykebehandling under opphold i alle de nye medlemslandene. Samtidig faller retten til refusjon av utgifter til helsetjenester i henhold til folketrygdloven § 5–24 i utgangspunktet bort i samsvar med forskrift til denne bestemmelsen (avskjæringsforskriften). Sosial- og helsedirektoratet vil vurdere de offentlige helsetjenestene i disse landene før utvidelsen trer i kraft, med sikte på at man skal kunne avklare forholdet til denne forskriften, herunder eventuelle unntak. Dersom det anses nødvendig med unntak for de nye medlemslandene, vil unntakene bli nedfelt i egen forskrift.

EØS-utvidelsen vil innebære en vesentlig utvidelse av personkretsen som kommer inn under koordineringen på trygdeområdet. utfordringer som kan oppstå i denne forbindelse, vil berøre Norge i samme grad som de øvrige EØS-land, og en må være forberedt på å finne fleksible løsninger for å sikre at den enkelte brukers interesser blir ivaretatt, slik at den enkelte brukers sak blir behandlet på en mest mulig effektiv måte.

Tekniske tilpasninger

I forbindelse med flytting mellom de nåværende og de nye medlemslandene, er det lagt opp til en såkalt referanseperiode på én måned for familieytelser, jf. den nåværende EØS-avtalen. Forøvrig er tilpasningene av rent teknisk karakter.

6.2.6 Vedlegg VII Gjensidig anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner

Generelt

Utvidelsen vil bety at det blir enklere å få godkjenning for en del yrkeskvalifikasjoner for de nye medlemslandene. Det er grunn til å tro at det er spesielt helsepersonell som vil benytte seg av denne muligheten. Det er denne gruppen som har størst mobilitet i dag. Utvidelsen åpner også for muligheter for norske borgere som kunne tenke seg å arbeide i et av de nye medlemslandene. Det antas at EØS-utvidelsen kan føre til et økt press på universiteter og høyskoler og de organene i Norge som behandler søknader om godkjenning av kvalifikasjoner, f. eks. Statens autorisasjonskontor for helsepersonell.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å få praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.7 Vedlegg VIII Etableringsrett

Generelt

Det er ikke særskilte overgangsordninger med hensyn til etableringsretten som har betydning i Norge. Imidlertid vil eventuelle restriksjoner på fri bevegelighet for arbeidstakere få praktisk betydning for etableringsretten. Se nærmere omtale ovenfor.

6.2.8 Vedlegg IX Finansielle tjenester

Tekniske tilpasninger

Det er gjort tekniske tilpasninger til første rådsdirektiv 73/239/EØF om skadeforsikring, første rådsdirektiv 79/267/EØF om livsforsikring, rådsdirektiv 77/92/EØF om forsikringsagenter og forsikringsmeglere og europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF om adgang til å utøve og starte virksomhet som kredittinstitusjon. Tilpasningene handler bl.a. om krav til selskapsformer for forsikrings-selskaper i de nye medlemslandene, tilføyelse av navn på forsikringsmeglere- og agenter og hvilke institusjoner det kodifiserte bankdirektivet (2000/12/EF) *ikke* skal gjelde for. Det anses at tilpasningene ikke får betydning for Norge.

Overgangsordninger

Overgangsordningene er begrenset i omfang og gjelder for Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia og Ungarn. Overgangsordninger gjelder gjennomføring av direktiv 2002/12/EF om kredittinstitusjoner, direktiv 1994/19/EF om innskuddsgarantiordninger og direktiv 1997/9/EF om investorgarantiordninger. Overgangsordningene innebærer videre dels at direktivene ikke får anvendelse før 2004 til 2007 for enkelte typer foretak og dels fritak fra særskilte deler av direktivene, nærmere bestemt fritak fra kapitalkrav og minimums-størrelser på garantier. Nevnte overgangsordninger anses ikke å få betydning for Norge.

Slovenia har i tillegg fått en overgangsordning for å oppfylle kravene i direktiv 86/635 om årsregnskap og konsolidert regnskap for banker og andre finansinstitusjoner. Overgangsordningen anses ikke å få betydning for Norge.

6.2.9 Vedlegg XI Telekommunikasjonstjenester

Generelt

EUs nye regelverk vil medføre økt europeisk harmonisering både når det gjelder utforming og anvendelse av regelverket. Gjennomføring av regelverket i de nye medlemslandene vil føre til økt regulatorisk forutsigbarhet og et mer sammenhengende og oversiktlig regelverk. Dette kan få betydning når det gjelder vilkårene for markedsadgang i de nye medlemsstatene. Eksempelvis vil det nye regelverket medføre harmonisering av krav om levering eller finansiering av samfunnspålagte oppgaver i de nye medlemslandene slik at man får det samme rammeverket som innenfor dagens EØS-område.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Utvidelsen av EU innebærer at liberaliseringen og markedsintegrasjonen innenfor postsektoren kommer til å omfatte flere land og bli basert på et felles EU/EØS-regelverk. Polen har avtalt en overgangsordning vedrørende kravene i EUs postdirektiv om videre liberalisering. Ordningen gjelder fram til 31. desember 2005 og anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.10 Vedlegg XII Fri bevegelighet for kapital

Generelt

Fri bevegelighet for kapital er en av de fire friheter som utgjør de grunnleggende elementer i det indre marked. Samtlige nye medlemsland har akseptert å gjennomføre regelverket fra første dag med unntak for visse overgangsordninger og varige unntak som berører utlendingers muligheter til å kjøpe eiendom.

Overgangsordninger

Det er avtalt overgangsordninger for Den tsjekkiske republikk, Kypros, Polen og Ungarn som kan beholde nasjonal lovgivning i fem år når det gjelder begrensninger på kjøp av fritidseiendommer. Malta har fått et varig unntak for å kunne beholde nasjonale regler for kjøp av fritidseiendommer. Når det gjelder kjøp av landbruksjord og skog, kan Den

tsjekkiske republikk, Estland, Latvia, Litauen, Slovakia og Ungarn beholde nasjonal lovgivning i syv år, og perioden kan forlenges i ytterligere tre år dersom det viser seg å være nødvendig. Polen vil kunne beholde nasjonale regler i inntil tolv år. Overgangsordningene anses ikke å få særlig betydning for Norge.

6.2.11 Vedlegg XIII Transport

6.2.11.1 II Veitransport

Generelt

Tiltredelseslandene vil, med unntak for kabotasje (dvs. når en transportør fra en avtalestat driver transport mellom to punkter på en annen avtalestats territorium), få full adgang til EØS-området for veitransport fra tiltredelsen. Dette innebærer at det gis adgang til bilateral transport, transittransport og tredjelandstransport.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

For å unngå forstyrrelser i transportmarkedene i de nåværende EØS-landene som følge av EØS-utvidelsen, skal adgangen til å drive kabotasje fases gradvis inn ved en gjensidig begrensning av adgangen til de nasjonale transportmarkedene i de nåværende EØS-landene og enkelte av de nye medlemslandene.

Overgangsordningen innebærer at transportører fra Den tsjekkiske republikk, Estland, Latvia, Litauen og Slovakia ikke vil ha adgang til å utføre innenlands transport innenfor de nåværende EØS-landenes territorium de første to årene fra ikrafttreddelsen, mens transportører fra Polen og Ungarn har tilsvarende begrensning de første tre årene. Transportører fra nåværende EØS-land vil ha tilsvarende begrensninger til transportmarkedene i de respektive nye medlemslandene (resiprositet). Overgangsordningen kan uten nærmere vilkår forlenges for ytterligere to år, også da med gjensidig virkning. Med hensyn til Den tsjekkiske republikk, Estland, Latvia, Litauen og Slovakia kan nåværende EØS-land forlenge overgangsperioden for ytterligere ett år med gjensidig virkning, men da under forutsetning av at det konstateres eller er fare for alvorlige forstyrrelser på transportmarkedet.

Hvis de nåværende EØS-landene ved utvidelsen

eller i løpet av de første fem årene åpner transportmarkedet fullt ut for de nye medlemslandene i tråd med EØS-reglene, kan det i denne perioden anvendes en spesiell beskyttelsesmekanisme. Beskyttelsesmekanismen innebærer at EØS-reglene om retten til å drive kabotasje kan settes til side dersom et medlemsland opplever alvorlige forstyrrelser i transportmarkedet. For EFTA/EØS-landenes vedkommende kan en slik beslutning om å sette EØS-reglene til side, og varigheten og omfanget av denne, tas på nasjonalt grunnlag i henhold til gjeldende fremgangsmåter i EØS-avtalen artikkel 112, 113 og 114. Dette følger av EØS-avtalens nye protokoll 44, som er nærmere omtalt under punkt 6.1 ovenfor. I EU-pilaren vil det være Kommisjonen eller Rådet som har myndighet til å treffe beslutninger om slike tiltak på vegne av medlemslandene.

Medlemslandene kan bilateralt avtale å utveksle kabotasetillatelser med de nye landene under overgangsperioden, med sikte på å gjennomføre EØS-reglene på et så tidlig tidspunkt som mulig. Regjeringen vil ikke ta initiativ til slike avtaler. Dersom anmodninger skulle komme fra de nye medlemslandene, vil man før man tar stilling måtte vurdere konsekvensene for norsk transportnæring nøye.

Kypros, Latvia og Litauen har avtalt overgangsordninger vedrørende installasjon av fartsskrivere i busser og lastebiler som brukes innenlands. Latvia og Litauen har i tillegg fått overgangsordninger vedrørende sjåførenes økonomiske ansvar i innenlandsk trafikk. Polen og Ungarn har avtalt overgangsordninger for gjennomføring av regler om største tillatte dimensjoner/veker i nasjonal og internasjonal trafikk for visse typer kjøretøy. I tillegg har Malta avtalt overgangsordninger for gjennomføring av regelverk knyttet til vognkontroll, hastighetsmålere og avgifter på tunge kjøretøy. Overgangsordningene anses ikke ha betydning for Norge.

6.2.11.2 III Transport med jernbane

Overgangsordninger

En utvidelse av EØS-området er generelt positivt for jernbanesektoren for å bidra til overføring av mer trafikk fra veg til jernbane, gjennom teknisk harmonisering og felles sikkerhetsmessige krav. Det er avtalt overgangsordninger med Polen og Ungarn som er gitt unntak fram til utgangen av 2006 for full åpning av jernbanenettet for frakt. Overgangsordningen anses ikke å ha betydning for Norge.

6.2.11.3 V Sjøtransport

Generelt

De nye medlemslandene vil få adgang til EUs indre marked for sjøtransport fra tiltredelsen. Skip fra de nye medlemslandene har allerede adgang til norsk innenriksfart og farten mellom norske havner og utlandet. Det er ingen tekniske tilpasninger som har betydning for norsk skipsfartsnæring. Kypros og Malta samt Estland, Latvia, Litauen og Polen har samlet en betydelig flåte. Utvidelsen av EU innebærer at EUs sikkerhets- og miljøregler også vil gis anvendelse i de nye medlemslandene. Dette vil bidra til å øke sikkerhets- og miljønivået i skipsfarten i Europa. Det er positivt for norsk skipsfartsnæring at konkurransevilkårene for de nye medlemsland harmoniseres til EØS-nivå.

6.2.11.4 VI Sivil luftfart

Generelt

De nye medlemslandene vil få full adgang til EUs indre marked for lufttransport fra tiltredelsen. Dette vil innebære at de fra dette tidspunkt gis adgang til internasjonale flyginger og til kabotasje innenfor hele EØS.

Generelt blir en utvidelse av EØS vurdert som positiv for norsk luftfart. En utvidelse av EU vil også sannsynligvis få positiv innvirkning på flysikkerheten og miljønivået innenfor luftfarten i de nye medlemslandene, i og med at EUs flysikkerhets- og miljøkrav vil bli gitt anvendelse der. Dette vil bl.a. bidra til å harmonisere konkurransevilkårene innenfor det utvidede EØS. Videre er harmoniserte flysikkerhetskrav innenfor EØS av betydning med tanke på at operatører fra de nye medlemslandene gis full anledning til å utføre flyginger til/fra og innen Norge fra og med tiltredelsen til EU.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Litauen og Ungarn har fått en overgangsordning til utgangen av 2004 som tillater flyginger med fly til og fra tredjeland for støyende flytyper. Dette er begrenset til flyginger mellom Litauen eller Ungarn og land utenfor EØS-området. Overgangsordningene anses ikke å ha betydning for norsk luftfart.

6.2.12 Vedlegg XIV Konkurranseregler

Generelt

Utvidelsen vil føre til at det etableres ensartede konkurransevilkår i det utvidete EØS-området. Forhandlingene mellom EU og kandidatlandene om konkurransepolitikken dekket reglene om statsstøtte, konkurransebegrensende avtaler mellom foretak og foretaks dominerende stilling. Overgangsordninger er i hovedsak avtalt innenfor statsstøtteområdet, som gjennomgås nedenfor (Vedlegg XV).

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som antas å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.13 Vedlegg XV Statsstøtte

Generelt

I forhandlingene mellom EU og kandidatlandene om konkurransepolitikken var særlig statsstøtteregelverket gjenstand for omfattende drøftelser. Bl.a. har flere av de kommende medlemslandene hatt særskilte skattelettelser for foretak i spesielle økonomiske soner eller for særlige sektorer, så som skipsbygging og bilproduksjon. Det er også avtalt overgangsordninger innenfor støtte til landbruket, men dette har ikke EØS-relevans.

Overgangsordninger

Det er avtalt overgangsordninger for statlig støtte som ikke er i samsvar med statsstøtteregelverket i alle de nye medlemslandene unntatt Estland, Latvia, Litauen og Slovenia.

Malta, Polen og Ungarn har fått overgangsordninger inntil utgangen av 2010–2011 for utfasing av særskilt gunstige selskapskatteregler for små og mellomstore bedrifter som ikke er i samsvar med statsstøtte-regelverket. Det er tilsvarende avtalt en overgangsperiode for Kypros og Ungarn fram til utgangen av 2005 for utfasing av gunstige selskapskatteregler til internasjonale selskaper, dvs. selskaper med virksomhet utenlands. Ungarn har en overgangsperiode inntil utgangen av 2007 for å fase ut økonomisk støtte, gitt av lokale myndigheter, som ikke er forenlig med statstøtteregelverket. Malta, Polen og Ungarn har overgangsperioder i form av et tak for støtte i forbindelse med omlegging av gunstige skatteordninger for store foretak til EUs investeringsstøtte innenfor regionalpolitikken. Overgangsordningen opphører når taket er nådd. Polen, Slovakia og Ungarn har fått tilsvarende ordning for bilindustrien. Slovakia har i tillegg

fått tilsvarende overgangsordning inntil et bestemt tak er nådd eller senest inntil utgangen av 2009 for stålsektoren. Den tsjekkiske republikk og Polen har fått en overgangsperiode t.o.m. 2006 vedrørende restruktureringen av stålindustrien.

Polen har en overgangsperiode for støtte til investeringer knyttet til standarder på miljøområdet. Malta har en overgangsperiode inntil utgangen av 2008 for statsstøtte til omstrukturering av skipsverftssektoren.

Malta har forøvrig en overgangsordning som gjelder avviklingen av statsmonopolet for import, lagring og engrossalg av petroleumsprodukter fram til utgangen av 2005.

For de ulike overgangsordningene for statsstøtte, f.eks. de nye EØS-partenes særskilte skattebestemmelser, kan det ikke utelukkes en viss negativ virkning for den åpne konkurransen. Samtidig er overgangsordningene behovsprøvd og vurdert i forhold til virkninger på konkurransesituasjonen samt begrenset i tid og omfang. Videreføring av støtte innenfor verfts- og stålindustrien skal føre til en omstrukturering og føre til en bedre strukturell balanse i fremtiden innenfor disse sektorene. Overgangsordningene anses derfor ikke å innebære noen betydelig endring av situasjonen for norske interesser.

Overgangsordningene innebærer også regler om hvilke av de nye medlemslandenes støtteordninger som faller innenfor statsstøttereglenes begrep «eksisterende støtte». Tilføyelsen er av teknisk karakter, og sikrer at ikke alle eksisterende støtteordninger i de nye medlemslandene blir å regne som ny støtte fra tiltredelsestidspunktet. Sverige, Finland og Østerrike hadde en lignende overgangsbestemmelse i sin tiltredelsesavtale til EU. Endringene anses ikke ha noen betydning for Norge.

6.2.14 Vedlegg XVI Offentlige innkjøp

Generelt

EUs regler om fritt varebytte og fri bevegelse av tjenester består bl.a. av bestemmelser vedrørende offentlig innkjøp som har som formål å sørge for å fjerne handelshindringer for tjenester og for den frie bevegelsen av varer.

Frihandelsavtalene EFTA har inngått med de land som nå blir medlemmer av EU og EØS er mindre omfattende, og de gir færre klagemuligheter for leverandører som mener seg forbigått i konkurransen om kontrakten enn tilsvarende EØS-regler. I de tilfellene hvor det ikke er noen EFTA-frihandelsavtale, har norske leverandører i dag ingen

beskyttelse mot forskjellsbehandling i forbindelse med offentlige anskaffelser. Utvidelsen av EØS innebærer at norske leverandører får utvidet og styrket sine rettigheter ved offentlige vare-, tjeneste og bygg- og anleggskontrakter. EØS-reglene på området stiller strenge krav til ikke-diskriminering, åpenhet, etterprøvnbarhet og effektive klagemuligheter ved inngåelse av slike kontrakter. Ved de nye landenes tiltredelse til EØS, vil leverandører fra disse landene få rettigheter i Norge på linje med det som andre EØS-land har i dag.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha særskilt betydning for Norge.

6.2.15 Vedlegg XVII Opphavsrett

Generelt

De nye EØS-statene må tilpasse sin lovgivning til bestemmelsene om immaterielle rettigheter (patent, varemerke, opphavsrett, design m.m). Dette innebærer at norske aktører vil kunne oppnå den samme immaterialrettslige beskyttelse i de nye avtalepartene som i Norge, i den grad beskyttelsesnivået er regulert av EØS-avtalen. Dette kan være fordelaktig for norsk eksportrettet industri.

Den norske patentlovens regler om såkalt EØS-konsumpsjon innebærer at patenthaveren ikke kan nekte videresalg av patentbeskyttede produkter som er ført på markedet i EØS av patenthaveren selv eller med samtykke fra denne. Slike produkt-eksemplarer kan derfor parallellimporteres og selges i konkurranse med rettighetshavernes eksemplarer.

Gjennom EØS-utvidelsen blir de nye medlemsstatene omfattet av konsumpsjonsområdet. Utgangspunktet blir dermed at patenthavere ikke kan forby import til Norge av produkter som er solgt i de nye medlemsstatene. Dette kan øke konkurransen og være til fordel for forbrukerne. Imidlertid innebærer overgangsordningen som omtales nedenfor, en viss begrensning på adgangen til parallellimport av farmasøytiske produkter.

Tekniske tilpasninger

Det er gjort tilpasninger i forhold til to forordninger som er en del av vedlegg XVII: Forordning (EØF) nr. 1768/92 om innføring av et supplerende beskyttelsessertifikat for legemidler og forordning (EF) nr. 1610/96 om innføring av et supplerende beskyttelsessertifikat for plantefarmasøytiske produkter.

Forordningene gjør det mulig å oppnå en forlengelse av varigheten av patenter knyttet til legemidler og plantefarmasøytiske produkter. Beskyttelsestiden kan på bestemte vilkår forlenges fra 20 år til inntil 25 år. Bakgrunnen for dette er at den effektive beskyttelsestiden for slike produkter ofte er vesentlig kortere enn for andre produkter, fordi det kan ta mange år å få tillatelse til salg av produktene. Tillegget i beskyttelsestiden skal bøte på dette. De tekniske tilpasningene innebærer at det på bestemte vilkår kan oppnås forlenget beskyttelsestid også for patenter som ble innvilget i de nye medlemsstatene før EØS-utvidelsen trådte i kraft. De tekniske tilpasningene gjør det ikke nødvendig med lov- eller forskriftsendringer i Norge og anses å ikke få konsekvenser av betydning for norske interesser.

Overgangsordning

Overgangsordningen om konsumpsjon gjelder legemidler. Overgangsreglene fastsetter at den som har patent på et slikt produkt i dagens EØS-land, kan nekte andre å parallellimportere produktet fra de nye medlemsstatene hvis det ikke har vært mulig å oppnå samme patentbeskyttelse der. Den som ønsker å importere disse produktene til en EØS-stat der patentbeskyttelsen gjelder, må varsle patenthaveren på forhånd. Dette gjør det nødvendig å endre lov om patenter av 15. desember 1967 nr. 9 § 3 tredje ledd nr. 2, som i dag oppstiller en unntaksfri regel om EØS-regional konsumpsjon.

6.2.16 Vedlegg XVIII Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn

Generelt

Gjennomføring av EUs regelverk for arbeidsmiljø og arbeidsrett vil i de nye medlemslandene i hovedsak medføre et bedre vern for arbeidstakere. En felles minstestandard vil også gjøre det enklere for den frie bevegelsen av arbeidskraft.

Utvidelsen av EU anses også å få positive konsekvenser for likestilling i de nye medlemslandene ettersom de må gjennomføre likestillingsregelverket på linje med annet EU-regelverk.

Overgangsordninger

På området helse og sikkerhet på arbeidsplassen har enkelte av de nye medlemsland fått noe lengre tid til å tilpasse seg kravene i enkelte direktiver. Dette gjelder blant annet direktiv 93/104/EF om arbeidstid, direktiv 89/654/EØF om minimums-

krav til sikkerhet og helse på arbeidsplassen, direktiv 89/655/EØF om sikkerhet og helse i forbindelse med bruk av arbeidsutstyr og direktiv 90/270/EØF om krav til sikkerhet og helse i forbindelse med arbeid med dataskjermutstyr. Ingen av overgangsperiodene strekker seg utover 31. desember 2005.

Overgangsordningene anses ikke ha noen praktisk betydning for Norge.

6.2.17 Vedlegg XX Miljø

Generelt

Utvidelsen av EU vil ha positive miljøkonsekvenser for hele det europeiske kontinentet. Store deler av Europa vil få felles miljøregler, og for alle søkerlandene ventes dette å bidra til betydelig bedring av nasjonal miljøtilstand. Kommisjonen har beregnet helse- og miljøgevinstene i de nye medlemslandene til mellom 134–681 milliarder euro i perioden 1990–2020 som følge av innlemmelse av EUs miljølovgivning. Tilsvarende vil det bli reduksjon av grenseoverskridende utslipp til luft og vann. For miljøet i Norge vil antagelig reduksjon av polske grenseoverskridende utslipp til luft være av størst betydning.

Samtidig vil den økte økonomiske veksten i til tredelseslandene som forventes å følge av utvidelsen, med økt handel og økt transport, kunne bety ytterligere forurensing og press på naturressurser. Det forventes likevel at innføringen av EUs miljølovgivning i noen grad vil demme opp for disse negative effektene. I lys av de miljøproblemene som har utviklet seg i de fleste av de nye medlemslandene, vil det være gode muligheter for å øke produksjon og levestandard samtidig som ressursforbruk og miljøbelastninger reduseres. En forutsetning er imidlertid at landene får økonomisk og praktisk bistand til å gjennomføre EUs regelverk og ta i bruk ressursbesparende produksjonsmetoder. De nye finansieringsordningene som er avtalt i forbindelse med EØS-utvidelsen, skal også bidra til å styrke de nye medlemslandenes evne til å gjennomføre regelverket på miljøområdet.

Overgangsordninger og tekniske tilpasninger

EU krevde full tilpasning til EUs felles miljølovgivning uten overgangsordninger, det vil si gjennomføring av EUs miljøregelverk ved tiltredelse. Dette gjelder først og fremst alle nye varer som produseres i tiltredelseslandene og alle nye anlegg som fra samme tidspunkt skal oppfylle EUs gjeldende regelverk. Spesielle økonomiske og sosiale forhold

har imidlertid gitt grunnlag for forlenget frist for gjennomføringen på enkelte områder. Flere land har, etter å ha lagt fram detaljerte fremdriftsplaner, fått tidsbestemte overgangsordninger for særlig kostnadskrevende investeringer. Overgangsordningene gjelder rundt 20 rettsakter av totalt ca. 200 rettsakter innenfor EUs miljølovgivning. Sentrale problemområder er utslipp til vann, forurensningskontroll i industrien og emballasjeavfall.

I. Allment

Det er avtalt overgangsordninger for fire av de nye medlemslandene (Latvia, Polen, Slovakia og Slovenia) for integrert forurensningskontroll-direktivet (rådsdirektiv 96/61/EF, IPPC). Overgangsordningene gjelder utsettelse fram til mellom 2007 og 2015 med gjennomføring av visse krav i direktivet. De forventes ikke å få praktisk betydning for Norge.

II. Vann

Avløpsdirektivet er det direktivet som er gjenstand for flest omfattende overgangsordninger (rådsdirektiv 91/271/EØF). Samtlige nye medlemsland har fått utsatt gjennomføringsfrist, noen helt fram til 2015 (Polen og Slovenia). Overgangsordningene er utarbeidet slik at direktivets krav først skal innfris i byer og større tettsteder, og deretter i områder med mindre bebyggelse. Det er store omkostninger ved å gjennomføre direktivets krav. Mange nåværende EØS-medlemsland har også problemer med gjennomføringen av dette direktivet. Overgangsordningene vil bety at Norge fortsatt vil være berørt av utslipp til Østersjøen fra de nye medlemslandene.

Det er også avtalt overgangsordninger med Polen, Malta og Slovakia for utsatt gjennomføringsfrist for enkelte av stoffene i direktivet om utslipp av farlige stoffer til vann (rådsdirektiv 86/280/EØF). Det er videre avtalt overgangsordninger med utsatt gjennomføringsfrist for enkelte land i forhold til direktivene om utslipp av kadmium og kvikksølv (Polen for rådsdirektivene 82/176/EØF, Malta og Polen for 83/513/EØF og Polen og Slovakia for 84/156/EØF). Det er også avtalt overgangsordninger med fire av de nye medlemslandene i tilknytning til drikkevannsdirektivet (98/83/EF). Estland, Latvia, Ungarn og Malta har fått utsettelse av frister for å oppfylle kravene til innhold av ulike kjemiske stoffer i drikkevann som leveres til befolkningen. Overgangsordningene anses ikke å få konsekvenser for Norge.

III. Luft

De mest omfattende overgangsordningene på miljøområdet gjelder direktivet om store forbrenningsanlegg (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF). Med unntak av Latvia og Slovenia har alle de nye medlemslandene avtalt overgangsordninger. Polen har fått utsatt gjennomføringsfristen helt fram til 2017 og Estland og Latvia fram til 2015. Disse lange overgangsordningene gjelder et nytt direktiv om store forbrenningsanlegg som har gjennomføringsfrist i EU i 2008. Både det nye og det gamle direktivet regulerer utslipp fra store forbrenningsanlegg, og en del av disse er grenseoverskridende. Dette gjelder spesielt utslipp av svoveldioksid som gir sur nedbør, også i Norge. Det er viktig for Norge at dette regelverket gjennomføres så raskt som mulig.

Det er også avtalt korte overgangsordninger med Kypros og Polen for svovel i drivstoff (rådsdirektiv 99/32/EF) og til Latvia med hensyn til direktivet om miljøforurensning fra asbest (rådsdirektiv 87/217/EØF). Dette anses ikke å få konsekvenser for Norge.

Det er gjort tekniske tilpasninger til direktivet om store forbrenningsanlegg (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF). Direktivet fastsetter ulike målsettinger for utslipp fra store forbrenningsanlegg for hvert land, og tilpasningene inneholder de nye medlemslandenes utslippstak. Det er også gjort tilpasninger til ozonforordningen (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2037/2000). Fordi EU utvides, må også det totale volumet for tillatt produksjon og import i EU av de kontrollerte stoffene metylbromid og hydroklorfluorkarboner økes. Dette vil ikke ha noen praktisk betydning for Norge.

V. Avfall

Når det gjelder avfallsdeponier (rådsdirektiv 1999/31/EF), har Polen fått utsettelse fram til 2012 for å bringe alle kommunale deponier i samsvar med direktivets krav. Estland har fått utsettelse fram til 2009, men bare i forbindelse med oljeskiferhåndtering. Polen har en overgangsordning fram til 2012 for transport av avfall (rådsforordning (EØF) nr. 259/93). Dette henger sammen med at Polen har vanskeligheter med å omstille sine deponier og avfallshåndteringen for øvrig. Derfor åpnes det for at Polen kan transportere visse typer av avfall til andre land. For forbrenning av farlig avfall har Ungarn (rådsdirektiv 94/67/EF) en overgangsordning frem til 2005, i første rekke for avfall fra sykehus, og Slovakia (europaparlaments- og rådsdirektiv

2000/76/EC) fram til 2006. Ingen av overgangsordningene på avfallsområdet forventes å få betydning for Norge.

Det er gjort tekniske tilpasninger i den såkalte EMAS-forordningen (miljøstyring og overvåkings-system, europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 761/2001). Tilpasningene omhandler henvisning til de nye medlemslandenes språk og relevante institusjoner, og de vil ikke ha noen praktisk betydning for Norge.

6.2.18 Vedlegg XXI Statistikk

Tekniske tilpasninger

Det er gjort tekniske tilpasninger til 11 rettsakter på statistikkområdet, blant annet til direktivet om statistiske oppgaver over godstransport på innenlands vannveier (rådsdirektiv 80/1119/EØF) og godstransport med jernbane innenfor rammen av regional statistikk (rådsdirektiv 80/1177/EØF). Tilpasningene har ingen betydning for Norge og det statistiske samarbeidet.

6.2.19 Vedlegg XXII Selskapsrett

Generelt

Selskapsrettsdirektivene i EU blir også gjort gjeldende for selskaper i de nye medlemslandene. Dette innebærer at selskapene i disse landene underlegges de samme reguleringene som i EØS forøvrig. De regler som i dag gir EØS-borgere særlige rettigheter når det gjelder adgangen til eierskap mv. i norske selskaper, må gis anvendelse også for personer fra de nye medlemslandene. Utvidelsen kan føre til økte investeringer her i landet fra økonomiske aktører i de nye avtalepartene. EØS-utvidelsen vil samtidig være en fordel for norske selskaper som ønsker å etablere virksomhet i de nye medlemslandene. Virkningene vil kunne variere fra bransje til bransje.

Tekniske tilpasninger

Det er gjort tekniske tilpasninger til direktiv 78/660/EØF om årsregnskap og direktiv 83/349/EØF om konsoliderte regnskaper som innebærer bl.a. teksttilpasninger vedrørende navnet på selskapsformene i tiltredelseslandene som skal omfattes av regnskapsdirektivet og hvilke underforetak som skal omfattes av direktivet om konsoliderte regnskaper. De tekniske tilpasningene vil ikke få praktiske konsekvenser for Norge.

6.2.20 Protokoll 21 om gjennomføring av konkurranseregler for foretak

Generelt

Protokoll 21 regulerer kompetansen til Kommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan for håndheving av konkurransereglene i EØS-avtalen. De endringer som gjennomføres i protokoll 21 som følge av EØS-utvidelsesavtalen, er nødvendige for at EØS-avtalens konkurranseregler skal kunne håndheves i det utvidete EØS.

Tekniske tilpasninger

I kommisjonsforordning (EF) nr. 447/98 om gjennomføring av meldingene, fristene og uttalelsene fastsatt i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89 om tilsyn med foretakssammenslutninger, oppdateres artikkel 3(1) slik at henvisningene til andre artikler i forordningen blir korrekte. Denne tekniske endringen anses ikke å ha betydning for norske foretak.

I rådsforordning (EØF) nr. 1017/68 om anvendelse av konkurransereglene innen transport med jernbane, på vei og innenlands vannvei, tas det inn en endring som presiserer at forbudet mot konkurransebegrensende avtaler mellom foretak på dette området, ikke får anvendelse på eksisterende avtaler i de nye medlemslandene. Forutsetningen er imidlertid at avtalene blir endret senest innen seks måneder etter tiltredelsen slik at de kommer i samsvar med reglene i forordningen. En endring i rådsforordning (EØF) nr. 4056/86 om fastsettelse av nærmere regler for anvendelse av traktatens artikkel 85 og 86 på sjøtransport, presiserer den samme overgangsperioden for avtaler som faller inn under denne forordningen. Etter overgangsperioden vil foretak i tiltredelseslandene være underlagt de samme reglene som foretak i dagens EØS-område. En overgangsperiode på seks måneder vil neppe ha praktisk betydning for konkurransesituasjonen for norske foretak på disse områdene.

6.2.21 Protokoll 26 om ESAs rolle på statsstøtteområdet

Generelt

Protokoll 26 regulerer ESAs kompetanse og funksjoner på statsstøtteområdet og gir ESA kompetanse til å overvåke støtteordninger.

Tekniske tilpasninger

Endringen i protokoll 26 om statsstøtte er av teknisk karakter, og den sikrer at tiltredelseslandenes eksisterende statsstøtteordninger har samme sta-

tus etter EF-traktaten og EØS-avtalen. Konsekvensen av tilpasningen er at eksisterende støtteordninger i tiltredelseslandene ikke blir betraktet som ny støtte etter reglene om offentlig støtte. Slike støtteordninger må derfor ikke godkjennes av Kommisjonen for å være i samsvar med EØS-avtalen. Endringene vil derfor trolig ikke ha noen betydning for norske forhold.

6.2.22 Protokoll 31 om samarbeid på områder utenfor de fire friheter

EØS-avtalen åpner for organisert samarbeid på en rekke områder utenfor de fire friheter. Samarbeidet om de fleste av disse såkalte «andre samfunns-spørsmål» er tatt inn i avtalens protokoll 31, og spenner over et bredt spekter; bl.a. forskning, utdanning, ungdom, miljø, sosialpolitikk, arbeidsliv, likestilling, helse, kultur, forbrukerpolitikk og små og mellomstore bedrifter. Innenfor disse områdene har EU igangsatt programmer og bevilget midler som gjør det mulig å styrke samarbeidet mellom medlemslandene. EFTA/EØS-landene bidrar med midler til samarbeid i de programmene de deltar i. Bidragene beregnes ut fra disse landenes bruttonasjonalprodukt (BNP) i forhold til EU-medlemslandenes totale BNP.

De ti tiltredelseslandene har siden 1998–99 deltatt i EUs programsamarbeid, hovedsakelig innenfor forskning. De deltok i 5. rammeprogram som assosierte medlemmer og i 6. rammeprogram (2002 – 2006) med medlemslands rettigheter, samt utdanning (Sokrates og Leonardo-programmene) og ungdomsprogrammene (Youth for Europe). Flere av kandidatlandene har også deltatt i EUs kulturprogram – Kultur 2000 – allerede i perioden som søkerland. De sentraleuropeiske landene har mottatt støtte til sin deltakelse gjennom PHARE-programmet, mens Kypros og Malta har mottatt støtte gjennom den fjerde økonomiske protokoll som var en del av strategien før tiltredelsen. Disse midlene kom dels som bevilgninger over EUs budsjetter og dels gjennom lån i Den europeiske investeringsbank (EIB). Kypros har også deltatt i Media II- og programmet for små- og mellomstore bedrifter.

Konsekvenser av utvidelsen for programsamarbeidet.

De nye medlemslandene har hittil kun deltatt i EUs programsamarbeid i relativt beskjeden grad. EFTA/EØS-landenes muligheter til samarbeid med disse landene har til nå vært begrenset til multilaterale tiltak og prosjekter hvor minst ett EU-medlemsland deltar. Denne begrensningen vil falle bort

når de ti blir medlemmer av EU og deltar som medlemsland. EFTA/EØS-landene vil følgelig få bedre muligheter til å samarbeide også i bilaterale prosjekter med de ti nye medlemslandene innenfor rammen av de ulike programmene etter utvidelsen.

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

6.3 Sluttakten med tilknyttede erklæringer og avtaler

6.3.1 Sluttakten

Vedlagt sluttakten er felleserklæringer og andre erklæringer som skal avgis i forbindelse med EØS-utvidelsen. Også den bilaterale avtalen mellom Norge og Det europeiske fellesskap om en finansieringsordning, de to bilaterale tilleggsprotokollene om markedsadgang for fisk som inneholder henholdsvis Norges og Islands fiskeriavtale ved utvidelsen, samt brevvekslingen som inneholder Norges bilaterale avtale for visse landbruksvarer, er inntatt i sluttakten fra forhandlingene.

Sluttakten bestemmer også at de nye medlemslandene skal holdes underrettet og rådspørres om relevante spørsmål som behandles i EØS-komiteen før utvidelsen. Videre skal EØS-avtalen oversettes til de nye medlemslandenes språk innen ikrafttreddelsen av EØS-utvidelsesavtalen.

6.3.2 Felleserklæring fra avtalepartene om opprinnelsesregler

EFTAs frihandelsavtaler med tiltredelseslandene vil opphøre ved disse landenes EU-tiltredelse. Grunnlaget for preferansehandelen mellom EFTA/EØS-land og de nye medlemslandene blir EØS-avtalens opprinnelsesregler. Felleserklæringen om anvendelse av opprinnelsesreglene skal sørge for at preferansehandel skjer uhindret i en overgangsperiode.

Dette sikres ved at opprinnelsesbevis utstedt i et tiltredelsesland før iverksettelsesdatoen, i samsvar med opprinnelsesreglene i frihandelsavtalen mellom EFTA-landene og vedkommende tiltredelsesland, skal aksepteres ved innførsel til et EFTA/EØS land inntil fire måneder etter iverksettelsesdatoen. Tollpreferanse skal tilstås i henhold til EØS-avtalen.

Videre sikrer felleserklæringen at autorisasjoner som «godkjent eksportør», gitt i samsvar med

bestemmelser i gamle frihandelsavtalene, skal videreføres i en overgangsperiode på ett år. Innen utgangen av denne overgangsperioden må disse autorisasjonene erstattes med nye utstedt i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 4.

Felleserklæringen forplikter også myndighetene, i de tre etterfølgende år, til å etterkomme anmodninger om verifisering av opprinnelsesbevis utstedt under de tidligere frihandelsavtalene. Samtidig muliggjør den anmodninger om etterskuddsvise verifiseringer av slike opprinnelsesbevis i den samme perioden. Felleserklæringen gjenspeiler tilsvarende overgangsbestemmelser inntatt i kapittel 5 i avsnitt IV til EUs tiltredelsestraktat.

6.3.3 Felleserklæring fra avtalepartene om samtidig utvidelse av EU og EØS

Partene fremhever i felleserklæringen betydningen av at de nåværende og de nye EØS-landene ratifiserer eller godkjenner EØS-utvidelsesavtalen tidsnok til å sikre samtidig utvidelse av EU og EØS 1. mai 2004.

6.3.4 Generell felleserklæring fra EFTA-landene

Erklæringen tar prinsipielt forbehold for at de erklæringene som ble avgitt fra EU-siden eller fra tiltredelseslandene i forbindelse med EU-utvidelsen, og som er relevante for EØS-avtalen, ikke skal kunne tolkes eller anvendes på en måte som vil være i strid med forpliktelsene i EØS-utvidelsesavtalen eller EØS-avtalen. Det finnes en tilsvarende erklæring i sluttakten til EUs tiltredelsestraktat avgitt av eksisterende medlemsland.

6.3.5 Felleserklæring fra EFTA-landene om fri bevegelighet for arbeidstakere

Erklæringen er knyttet til overgangsordningene innenfor fri bevegelighet av personer og gir uttrykk for EFTA-landenes intensjoner om å gi borgere fra tiltredelseslandene adgang til de nasjonale arbeidsmarkeder på et så tidlig tidspunkt som mulig. Innholdsmessig er erklæringen i samsvar med en tilsvarende erklæring fra nåværende EU-land i forbindelse med EU-utvidelsen. Teksten i erklæringen reflekterer også videreføringen av de særordninger Liechtenstein har i EØS med hensyn til fri bevegelighet av personer.

6.3.6 Felleserklæring fra EFTA-landene om det indre marked for elektrisitet

EU arbeider for etablering av et fullt operasjonelt og effektivt indre marked for elektrisitet. For å opp-

nå dette, er det viktig å begrense faren for konkurransevridning. Felleserklæringen fra EFTA/EØS-landene tilsvarende en erklæring som EU-landene har gitt i forbindelse med Estlands overgangsordning fram til 2008 vedrørende det indre marked for elektrisitet. I erklæringen gjøres det en kobling mellom restrukturering av oljeskifersektoren i Estland fram til 2012 og behovet for en gradvis åpning av elektrisitetsmarkedet for ikke-husholdningskunder.

6.3.7 Erklæring fra Liechtenstein om bilaterale forbindelser med Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken

Erklæringen er begrunnet i uløste folkerettslige og erstatningsrettslige spørsmål mellom Liechtenstein og henholdsvis Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken. De to sistnevnte land har ikke uttrykkelig anerkjent Liechtenstein som uavhengig stat. I 1945 behandlet Tsjekkoslovakia borgere av Liechtenstein som tyske borgere, og beslagla deres eiendom uten kompensasjon i henhold til de såkalte Benes-dekretene. Liechtenstein gir i erklæringen uttrykk for anerkjennelse av Den tsjekkiske republikk og Den slovakiske republikk, og forutsetningen om at slik anerkjennelse er gjensidig. Liechtenstein understreker også behovet for å løse de utestående erstatningsspørsmålene, eventuelt gjennom folkerettslige fremgangsmåter for tvisteløsning. Det pågår bilaterale samtaler mellom de berørte partene, og Liechtensteins erklæring kan bli trukket innen undertegning av EØS-utvidelsesavtalen finner sted.

6.3.8 Erklæringer fra henholdsvis Den tsjekkiske republikk og Den slovakiske republikk om Liechtensteins erklæring

Som følge av Liechtensteins erklæring har både den tsjekkiske og slovakiske republikk avgitt egne erklæringer. Erklæringene er ikke likelydende, men begge ønsker velkommen Liechtensteins vilje til anerkjennelse og å inngå diplomatiske forbindelser.

6.3.9 Erklæring fra Kommisjonen om gjennomgang av opprinnelsesreglene før 1. mai 2004 med sikte på harmonisering

Det er i dag tre sett opprinnelsesregler for handel med fisk mellom Norge og EU fordi handelen er regulert i tre forskjellige avtaler (Fiskebrevet, protokollen til Frihandelsavtalen og EØS-avtalen). Kom-

misjonen uttrykker i erklæringen at den skal undersøke mulighetene for harmonisering av regelsettene innen 1. mai 2004. En slik harmonisering vil forenkle norsk eksport av fisk og fiskeprodukter til EU.

6.3.10 Erklæring fra Estland, Latvia, Malta og Slovenia om finansieringsordningen i EØS

Estland, Latvia, Malta og Slovenia understreker i en erklæring at fordelingsnøkkelen brukt i artikkel 5 i protokoll 38 a er utarbeidet utelukkende for finansieringsordningen i EØS. De påpeker at denne fordelingsnøkkelen ikke skal berøre fremtidige forslag til fordelingsnøkler innenfor rammen av Felleskapets utjevnings- og strukturordninger.

6.3.11 Avtale mellom Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004 – 2009

Avtalen omhandler Norges forpliktelser med hensyn til å opprette en finansieringsordning for å minske de sosiale og økonomiske forskjeller i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde og må ses i sammenheng med opprettelsen av en ny EØS-finansieringsordning. Det er en bilateral avtale inngått mellom Norge og Kommisjonen, men den inngår som en del av en helhetlig forhandlingsløsning om utvidelsen av EØS.

Artikkel 1 slår fast at Norge har forpliktet seg til å opprette en bilateral finansieringsordning for å minske de økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS. De forpliktelser som Norge har påtatt seg i henhold til denne avtalen forutsetter at Norge deltar i EØS-samarbeidet som en EFTA-stat.

Artikkel 2 slår fast beløpet til 567 millioner euro eller omlag 4,7 milliarder kroner som stilles til rådighet i årlige deler på 113,4 millioner euro eller omlag 941 millioner kroner i perioden 1. mai 2004 til 31. april 2009.

Artikkel 3 slår fast at tilskuddene skal gå til de samme sektorer som under finansieringsordningen i EØS, men med hovedvekt på prosjekter på følgende områder:

- gjennomføring av Schengen-regelverket, støtte til nasjonale handlingsplaner innenfor rammen av Schengen og styrking av rettsvesenet
- miljø, bl.a. med vekt på å styrke forvaltningens evne til å gjennomføre det relevante regelverk og investeringer i infrastruktur og teknologi, med hovedvekt på kommunal avfallshåndtering,

- regionalpolitikk og regionalt samarbeid over landegrensene,
- faglig bistand til gjennomføring av fellesskapsregelverket.

Artikkel 4 slår fast at det norske bidrag ikke må overstige 60 prosent, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støtenivå er 85 prosent av de samlede kostnader. Reglene for statsstøtte må overholdes. Norges rettslige ansvar for prosjektene er begrenset til de tilførte norske økonomiske midlene.

Artikkel 5 slår fast at det er de nye medlemslandene Den tsjekkiske republikk, Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenia og Den slovakiske republikk er mottakere i henhold til fordelingsnøkkelen som er i artikkel 5.

Artikkel 6 slår fast at ordningen skal gjennomgås i november 2006 og november 2008 med sikte på en omfordeling av eventuelle ubrukte midler.

Artikkel 7 slår fast at den norske finansieringsordningen skal samordnes med Finansieringsordningen i EØS, og at søknadsprosedyrene for de to ordningene skal være identiske.

Artikkel 8 slår fast at norske myndigheter skal forvalte finansieringsordningen og treffe beslutninger om støtte. Administrasjonskostnader dekkes innenfor det avtalefestede omfanget av finansieringsordningen.

Artikkel 9 slår fast at hvis en eller flere mottakerland oppført i artikkel 5 ikke blir parter i EØS, vil avtalen gjøres til gjenstand for de nødvendige justeringer.

6.3.12 Bilateral avtale om fisk mellom Norge og Det europeiske fellesskap

Den bilaterale avtalen mellom Norge og EU om fisk har form av en tilleggsprotokoll til den bilaterale frihandelsavtalen av 1973. Dette er identisk med fremgangsmåten fra 1995, der man bekreftet resultatene fra forhandlingene i 1986 og 1995 og opprettet en tilleggsprotokoll til frihandelsavtalen. I tillegg til å beskrive resultatene for forhandlingene om fisk justerer protokollen de offisielle språkene i frihandelsavtalen slik at også de nye er omfattet.

Artikkel 1 slår fast at frihandelsavtalen med tilhørende protokoller og vedlegg skal oversettes til de nye offisielle EU-språkene.

Artikkel 2 slår fast at forholdene som gjelder fisk defineres nærmere i vedlegg til protokollen, og at innen 30. april 2009 skal nivået på kvotene gjennomgås på nytt. Nivået på kvotene skal da gjennomgås i lys av relevante faktorer. Til slutt fastslås at tilleggskvoten for reker skal åpnes når en løs-

ning av spørsmålet om transitt gjennom Norge til EU er funnet.

Artikkel 3 slår fast at sildelapper fra 1. mai 2004 skal ha samme preferansebehandling som sildefilet.

Artikkel 4 spesifiserer at den bilaterale protokollen skal tre i kraft samtidig som nye medlemsland tiltrer Den europeiske union og EØS samt øvrige bilaterale avtaler, forutsatt at protokollen ratifiseres i henhold til avtalepartenes interne prosedyrer.

Artikkel 5 sier at protokollen skal oversettes til norsk og de offisielle EU-språkene og at alle språkversjonene er gyldige juridiske tekster.

Vedlegget spesifiserer hvilke produkter og volum de tollfrie kvotene åpnes for.

6.3.13 Bilateral avtale om fisk mellom Island og Det europeiske fellesskap

I likhet med den norske avtalen er den islandske en protokoll til deres frihandelsavtale. Teksten i den norske og islandske avtalen på alle punkter unntatt der kvotene beskrives, da Norge og Island har forskjellige kvoter.

6.3.14 Avtale i form av en brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om visse landbruksvarer

Den bilaterale avtalen mellom Norge og EU om landbruksvarer har form av en brevveksling, i likhet med tidligere liknende avtaler på landbruksområdet.

Forhandlingsresultat innebærer at det legges til rette for at eksisterende handel mellom Norge og de nye medlemslandene videreføres. Norge vil følgelig fra 1. mai 2004 åpne for årlige tollfrie importkvoter for EU av 1400 tonn frosne jordbær, 950 tonn frosne bringebær, 100 tonn raigræssfrø, 1300 tonn eplejuice og 1000 tonn kattemat, og at videre utvikling av handelen vil måtte skje innenfor respektive handelsregimer i Norge og EU.

Dette innebærer at eksisterende tollfrie importkvoter fra nye medlemsland for frosne jordbær, frosne bringebær og eplejuice legges til som en del av EUs totale kvote. For raigræssfrø og kattemat fastlegges nye tollfrie importkvoter til Norge.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen

7.1 Økonomiske konsekvenser

7.1.1 Generelt

For de nåværende EU-medlemmene vil trolig den økonomiske gevinsten ved nye medlemmer på kort sikt være meget begrenset. Selv om befolkningsandelen i de nye medlemsland utgjør 16,6 prosent¹ av et utvidet EU, står de bare for knappe fire prosent av bruttonasjonalprodukt (BNP). Imidlertid synes det klart at virkningene, også for dagens medlemmer, vil bli større på lengre sikt. Gevinsten for de nye medlemslandene kan bli relativt betydelig, særlig knyttet til bedre markedsadgang til et stort marked og til overføringer fra de nåværende EU-medlemmene. Det er anslått at netto overføringer i løpet av ti år kommer opp i rundt fire prosent av de nye medlemslandenes BNP, men med store forskjeller mellom landene.

De store inntektsforskjellene mellom gamle og nye EU-medlemmer, samt gode velferdsordninger i dagens EØS-land, har imidlertid gjort at mange nåværende EU-medlemmer har uttrykt bekymring for en eventuell betydelig migrasjonsbølge, som vil kunne resultere i ubalanser i arbeidsmarkedene og utilsiktede konsekvenser for deres trykkesystemer. I tillegg vil en betydelig migrasjon av arbeidere kunne hemme vekstpotensialet i de nye medlemslandene. Erfaringene fra tidligere utvidelser samt nesten alle studier som er gjennomført, tilsier imidlertid at sannsynligheten for en betydelig vestgående strøm av arbeidere synes liten.

På lengre sikt forventes EUs utvidelse generelt å ha positive økonomiske virkninger for Norge som for resten av Europa. En utvidelse av det indre marked vil føre til et tettere samarbeid mellom Norge og de nye medlemslandene på områder som omfattes av EØS-avtalen. De positive virkningene av utvidelsen er dels knyttet til gjennomføring av et felles regelverk som skaper ensartede rammevilkår for handel og økonomisk samkvem, og dels til relativ høy forventet økonomisk vekst i tiltredelseslandene framover. Norsk næringsliv vil få økt konkurranse, men et større indre marked vil også skape nye

muligheter. Den økonomiske betydning for Norge må imidlertid vurderes ut i fra at vår handel med de nye medlemslandene i dag utgjør under to prosent av vår utenrikshandel.

EUs forestående utvidelse østover vil være av stor betydning for norsk *fiskerinæring*. Norsk eksport av sjømat til tiltredelseslandene har vist en kraftig vekst de senere år, og utgjorde seks prosent av den totale sjømateksporten i 2001. Dagens frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og tiltredelseslandene vil opphøre når disse blir medlem i EU. Norge har imidlertid forhandlet fram tollfrie importkvoter basert på historisk dokumenterte eksportvolumer som også tar hensyn til at de nye medlemslandene vil kunne være et marked i vekst.

Konsekvensene for *arbeidsmarkedet* ved utvidelsen antas å være større på kontinentet enn i Norge. Dette skyldes betydningen av geografiske, kulturelle og språklige faktorer for mobiliteten. Økt arbeidsinnvandring vil kunne ha positive konsekvenser for sektorer der det er behov for arbeidskraft, ettersom det blir lettere å rekruttere kompetanse utenfra når den ikke kan skaffes innenlands. Enkle muligheter for gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner kan gjøre det lettere å rekruttere til stillinger der Norge mangler arbeidskraft.

Energisektoren er et område hvor Norges interesser ikke er sammenfallende med flertallet av medlemslandenes interesser. Norges utgangspunkt er våre store produsent- og eksportinteresser. Det nåværende og utvidede EU vil i hovedsak være konsument- og importorientert. Hvordan dette i praksis vil berøre Norge, særlig ved utvikling av nytt regelverk i EU, er det for tidlig å si noe sikkert om. Norsk gass eksporteres i dag til Polen og Den tsjekkiske republikk, og tiltredelseslandene vil på sikt kunne representere interessante markeder.

På miljøområdet forventes det på noe lengre sikt store positive effekter av at EU utvides, også for Norges del. De nye medlemslandenes tilpassing til EUs miljøregelverk vil bidra til en betydelig miljøforbedring i det enkelte land og dermed Europa som helhet.

¹ 1999-tall

7.1.2 Bidrag til finansieringsordningene

EØS-utvidelsesavtalen forutsetter at det opprettes to finansieringsordninger som skal bidra til økonomisk og sosial utjevning i EØS. Norsk innbetaling til de to ordningene vil til sammen årlig beløpe seg til omlag 226,8 millioner euro eller om lag 1,882 milliarder kroner fram til 30. april 2009. De administrative kostnadene ved forvaltningen av ordningene vil dekkes innenfor den avtalefestede beløpsrammen.

7.1.3 EFTA/EØS-bidrag for deltakelse i programmer, byråer m.m.

I henhold til EØS-avtalen betaler EFTA/EØS-landene et økonomisk bidrag for å delta i EU-programmer, byråer og andre tiltak. Bidraget beregnes ut fra disse landenes BNP i forhold til EU-landenes samlede BNP i angjeldende år. Det vises til St.meld. nr. 27 for 2001–2002, avsnitt 2.4.1 og 2.4.2. Prosentatsen vil variere fra år til år, og har i de senere årene ligget rundt 2 prosent. For 2003 er satsen 2,16 prosent.

Budsjettet for EFTA/EØS-landenes bidrag til deltakelse i EUs felles programmer, byråer m.v. i 2004 er ikke klart. I henhold til Europakommisjonens forslag forventes det at EFTA/EØS-landenes bidrag til budsjettet som innbefatter 25 EU-medlemsland vil stige fra 2,16 til 2,19 prosent.

Bidraget som EFTA/EØS-landene skal betale i 2004 er beregnet til 107,7 millioner euro (årlig betaling basert på EU med 15 medlemsland) og 109,1 millioner euro (årlig betaling basert på EU med 25 medlemsland). Forholdsmessig sett, innebærer dette at EØS-utvidelsen vil øke EFTA/EØS-landenes bidrag med i underkant av én million euro i 2004. For 2005 antas det at bidraget vil øke med omlag 6,5 millioner euro. Dette innebærer også økte muligheter for norske aktørers deltakelse i programmene. Norske bidrag vil dekkes innenfor de aktuelle departementenes til enhver tid gjeldende budsjetterammer.

EFTA/EØS-bidragene vil imidlertid fortsatt bli beregnet ut fra BNP-tallene i forhold til det utvidede EUs BNP. På grunn av de nye medlemslandenes relativt lave BNP, øker det utvidede EUs BNP kun med omlag fire prosent. Det er derfor ikke grunn til å forvente en relativ økning i EFTA/EØS-bidragene i årene fremover, ut over de størrelser som er antyd-

7.1.4 Øvrige forhold

Når det gjelder øvrige generelle utgifter forbundet med EØS-utvidelsen, vil en åpning for fri bevegelig-

het av personer kunne føre til økte utgifter over statsbudsjettet grunnet økte trygdeutbetalinger m.m.

7.2 Administrative konsekvenser

7.2.1 Finansieringsordningene

I forbindelse med de nye finansieringsordningene, vil det bli økte administrative oppgaver i statsforvaltningen ved behandling av søknader om støtte og etterfølgende oppfølging og kontroll. Det administrative apparatet i Utenriksdepartementet, ved utenriksstasjonene i de største mottakerlandene for norske bidrag, samt i Brussel, må ventelig styrkes. Utenriksstasjonene i de øvrige tiltredelseslandene må også forventes å få økte arbeidsoppgaver som følger av ordningene.

De administrative kostnader ved forvaltningen av både den norske finansieringsordningen og ordningen innenfor EØS vil dekkes innenfor den avtalefestede beløpsrammen for ordningene.

Nærmere retningslinjer for gjennomføring og forvaltning av EØS-finansieringsordningen vil bli utarbeidet i samarbeid med Island og Liechtenstein, og for den norske finansieringsordningen av norske myndigheter. Forvaltningen av ordningene blir omtalt i Stortingsproposisjon nr. 1 (2003–2004).

7.2.2 Øvrig

En økning fra 18 til 28 EØS-land vil dessuten kunne medføre økt administrasjon, f.eks. ved godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, økt antall tilbydere ved offentlige anbudskonkurranser m.v. Utgiftene forutsettes dekket innenfor gjeldende budsjetterammer.

Det anses ikke at EØS-utvidelsen vil få øvrige administrative konsekvenser av betydning.

7.3 Behov for lovendringer

Lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring av norsk rett i hoveddelen i avtale om Det europeiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven), dekker etter sin ordlyd EØS-avtalen med de endringer som følger av protokoll om justering av avtalen av 17. mars 1993. Den nåværende ordlyd kom inn gjennom endring ved lov av 11. juni 1993 nr. 62, etter at Sveits likevel ikke sluttet seg til EØS-samarbeidet. Når EØS-utvidelsesavtalen igjen endrer partsforholdet og foretar visse andre tekniske justeringer av hovedavtalen, vil det være hensikts-

messig å anvende samme lovteknikk som gjør det klart at også disse endringene omfattes av EØS-loven fra utvidelsestidspunktet. Utenriksdepartementet vil fremme en egen Odelstingsproposisjon med de nødvendige lovendringer.

I forbindelse med de vurderinger som skal gjøres vedrørende overgangsordninger for fri bevegelse for arbeidstakere (se kapittel 6.2.4), vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget dersom det skulle bli aktuelt med lovendring.

Det er i tillegg kun patentloven som forutsettes endret som følge av avtalen om EØS-utvidelsen. Patentlovens regler om EØS-rettslig konsumpsjon innebærer at patenthaveren ikke kan nekte videre-

salg av patentbeskyttede produkter som er ført på markedet i EØS av patenthaveren selv eller med samtykke fra denne. Slike produktexemplarer kan derfor parallellimporteres og selges i konkurranse med rettighetshaverens eksemplarer. I EUs utvidelsesavtale og dermed EØS-utvidelsesavtalen, er det imidlertid tatt inn overgangsordninger knyttet til reglene om såkalt konsumpsjon på patentrettens område. Overgangsordningen gir en viss begrensning på adgangen til parallellimport av farmasøytiske produkter. Dette gjør det nødvendig å endre lov om patenter av 15. desember 1967 nr. 9 § 3 tredje ledd nr. 2, som i dag oppstiller en unntaksfri regel om EØS-regional konsumpsjon.

8 Konklusjoner og tilråding

Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet er den mest omfattende avtalen Norge noen gang har inngått. Det er Regjeringens syn at en vellykket utvidelse av EU og EØS er av stor betydning for Norge. Avtalen er grunnlaget for Norges samarbeid til Den europeiske union, og sikrer norsk næringsliv adgang til det indre marked på linje med EUs medlemsland. Det er i dag ikke noe reelt alternativ til EØS-avtalen for å ivareta våre interesser vis-à-vis EU, og uten en samtidig utvidelse av EU og EØS-området vil heller ikke det indre marked kunne fortsette å fungere som ett. EØS-samarbeidet vil for de fleste praktiske forhold opphøre dersom vi ikke får på plass en samtidig utvidelse. For norsk næringsliv er det derfor avgjørende at EØS-området utvides samtidig med EU fra 1. mai 2004. Utvidelsen er en historisk mulighet til å sikre et samlet, fredelig og samarbeidende Europa. Dette innebærer også nye muligheter ved at flere land blir med i samarbeidet, og at Norge blir en del av et enda større indre marked med omlag 450 millioner forbrukere. Gjennom økt handel og økte investeringer vil EØS-utvidelsen også bidra til utjevning av velferdsforskjeller, stabilitet og økonomisk vekst. For fullt ut å kunne dra fordelene av utvidelsen av det indre marked er det også i norsk interesse at de nye medlemslandene så raskt som mulig settes i stand til å effektivt gjennomføre EUs regelverk. Dette gjelder innenfor det indre marked, som er viktig for vekst og velstandsøkning, men det gjelder også for øvrige områder som er av stor betydning både for samarbeidet og fordi de har potensiell grenseoverskridende virkning: bedre miljø, mer effektiv ytre grensekontroll og styrking av rettsapparatet. Gjennom de avtalte finansieringsordningene vil Norge bidra til dette.

I proposisjonen er det gjort rede for avtalen som nå fremlegges. Når Regjeringen tilrår norsk ratifikasjon, vil den samtidig fremheve følgende punkter:

Selv om EØS-avtalen har ett års gjensidig oppsigelse, vil samarbeidet for de fleste praktiske formål i realiteten bli uvirksomt inntil videre, dersom det ikke skulle bli en samtidig utvidelse av både EU og EØS. Det har derfor vært Regjeringens klare mål å sørge for at EØS-avtalen også videreføres etter EUs utvidelse. Samtidig måtte norske interes-

ser, ikke minst markedsadgangen for norsk sjømat ivaretas. Likeledes var det lenge klart at EUs utvidelse medførte betydelige kostnader og ville få økonomiske konsekvenser for alle de nåværende medlemslandene. EUs utgangspunkt for forhandlingene var at EFTA-siden i EØS måtte bidra med en rimelig andel av kostnadene for å få det utvidede indre marked til å fungere. Selv om Regjeringen uansett ville være sitt ansvar bevisst for å bidra til Europas sosiale og økonomiske utjevning, la den også vekt på at det måtte være samsvar mellom det finansielle bidragets størrelse og hva man oppnådde på markedssiden. Størrelsen og innretningen på Norges finansielle bidrag har derfor stått sentralt i forhandlingene. De nye finansieringsordningene anses for å være i tråd med EØS-avtalens prinsipper og samarbeidets karakter.

I tillegg til å sikre en samtidig utvidelse av EU og EØS-området, har det for Regjeringen vært maktpåliggende å få kompensasjon for tapt markedsadgang for fisk og fiskeprodukter som følge av at frihandelsavtalene med de nye EU-landene bortfaller fra det tidspunkt de blir medlemmer. Det var videre vesentlig for Regjeringen å unngå at en fiskeriløsning skulle medføre at norske begrensninger på utenlandsk eierskap og investeringer i fiske-sektoren skulle bli et tema i forhandlingene.

Når det gjelder landbruksløsningen, innebærer forhandlingsresultatet at det legges til rette for at eksisterende handel mellom Norge og de nye medlemslandene videreføres. Videre utvikling av handelen vil måtte skje innenfor respektive handelsordninger i Norge og EU.

Etter Regjeringens syn ivaretar forhandlingsresultatet grunnleggende norske interesser selv om det norske økonomiske bidraget blir mangedoblet sammenlignet med nivået på dagens låne- og tilskuddsordning.

Utenriksdepartementet

t i l r å r:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler

I

Stortinget samtykker til ratifikasjon av:

Avtale om Den tsjekkiske republikks, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Un-

garns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikks deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), med tilliggende avtaler.

Vedlegg 1**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

Det europeiske fellesskap, Kongeriket Belgia, Kongeriket Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland, Republikken Hellas, Kongeriket Spania, Republikken Frankrike, Irland, Republikken Italia, Storher-tugdømmet Luxembourg, Kongeriket Nederland, Republikken Østerrike, Republikken Portugal, Republikken Finland, Kongeriket Sverige, Det forente kongeriket Storbritannia og Nord-Irland, (heretter kalt «EFs medlemsstater»)

Republikken Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge,

(heretter kalt «EFTA-statene»)

(sammen heretter kalt «de nåværende avtalepar-ter»)

og

Den tsjekkiske republikken, Republikken Estland, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republiken Litauen, Republikken Ungarn, Republikken Malta, Republikken Polen, Republikken Slovenia, Den slovakiske republikken,

SOM TAR I BETRAKTNING traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union (heretter kalt «tiltredelses-traktaten»), undertegnet i Aten 16. april 2003,

SOM TAR I BETRAKTNING artikkel 128 i avta-len om Det europeiske økonomiske samarbeidsom-råde, undertegnet i Oporto 2. mai 1992, som fastset-ter at enhver europeisk stat som blir medlem av Fellesskapet, skal søke om å bli part i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt «EØS-avtalen»),

SOM TAR I BETRAKTNING at Den tsjekkiske republikken, Republikken Estland, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen,

Republikken Ungarn, Republikken Malta, Repu-blikken Polen, Republikken Slovenia og Den slova-kiske republikken har søkt om å bli parter i EØS-av-talen,

SOM TAR I BETRAKTNING at vilkårene for slik deltakelse skal fastsettes i en avtale mellom de nåværende avtaleparter og søkerstatene,

HAR BESLUTTET å inngå denne avtale:

Artikkel 1

1. Den tsjekkiske republikken, Republikken Est-land, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Re-publikken Malta, Republikken Polen, Republik-ken Slovenia og Den slovakiske republikken blir herved parter i EØS-avtalen, og blir heretter kalt «de nye avtalepartene».
2. Fra den dag denne avtale trer i kraft, skal EØS-avtalens bestemmelser, endret ved beslutnin-ger i EØS-komiteen vedtatt før 1. november 2002, være bindende for de nye avtalepartene på de samme vilkår som for de nåværende avta-lepartene, og på de vilkår som er fastsatt i den-ne avtale.
3. Vedleggene til denne avtale utgjør en integrert del av denne avtale.

Artikkel 2

1. JUSTERING AV EØS-AVTALENS HOVEDDEL
 - a) Listen over avtaleparter skal lyde:
 - «Det Europeiske Fellesskap,
 - Kongeriket Belgia,
 - Den tsjekkiske republikken,
 - Kongeriket Danmark,
 - Forbundsrepublikken Tyskland,
 - Republikken Estland,
 - Republikken Hellas,

- Kongeriket Spania,
 Republikken Frankrike,
 Irland,
 Republikken Italia,
 Republikken Kypros,
 Republikken Latvia,
 Republikken Litauen,
 Storhertugdømmet Luxembourg,
 Republikken Ungarn,
 Republikken Malta,
 Kongeriket Nederland,
 Republikken Østerrike,
 Republikken Polen,
 Republikken Portugal,
 Republikken Slovenia,
 Den slovakiske republikken,
 Republikken Finland,
 Kongeriket Sverige,
 Det forente kongeriket Storbritannia og
 Nord-Irland,
 og
 Republikken Island,
 Fyrstedømmet Liechtenstein,
 Kongeriket Norge,»
- b) Artikkel 2
- i. Bokstav b) skal lyde:
 ««EFTA-stater:» Republikken Island,
 Fyrstedømmet Liechtenstein og Konge-
 riket Norge,».
 - ii. I bokstav c) utgår ordene «og Traktaten
 om opprettelse av Det europeiske kull-
 og stålfellesskap».
 - iii. Ny bokstav d) skal lyde:
 «d) «tiltredelsesakten av 16. april 2003:»
 Akten om tiltredelsesvilkårene for
 Den tsjekkiske republikken, Repu-
 blikken Estland, Republikken Ky-
 pros, Republikken Latvia, Republi-
 ken Litauen, Republikken Ungarn,
 Republikken Malta, Republikken
 Polen, Republikken Slovenia og
 Den slovakiske republikken og til-
 pasningen av de traktater som er
 Den europeiske unions grunnlag,
 vedtatt i Aten 16. april 2003.»
- c) Artikkel 109
- I nr. 1 utgår, «Traktaten om opprettelse av
 Det europeiske kull- og stålfellesskap».
- d) Artikkel 117
- Artikkel 117 skal lyde:
 «Bestemmelser om finansieringsordninge-
 ne er inntatt i protokoll 38 og protokoll 38
 A.»
- e) Artikkel 121
- Bokstav c) oppheves.
- f) Artikkel 126
- I nr. 1 gjøres følgende endringer:
- i. Ordene «og Traktaten om opprettelse av
 Det europeiske kull- og stålfellesskap»
 utgår.
 - ii. Ordene «de nevnte traktater» endres til
 «den nevnte traktat».
 - iii. Ordene «Republikken Østerrikes, Repu-
 blikken Finlands, Republikken Islands,
 Fyrstedømmet Liechtensteins, Kongeri-
 ket Norges og Kongeriket Sveriges terri-
 torium» endres til «Republikken Islands,
 Fyrstedømmet Liechtensteins og Kon-
 geriket Norges territorium».
- g) Artikkel 129
- i. Etter nr. 1 første ledd skal nytt annet
 ledd lyde:
 «Som følge av utvidelsen av Det euro-
 peiske økonomiske samarbeidsområde
 skal teksten til denne avtale på tsjekkisk,
 estisk, ungarsk, latvisk, litauisk, malte-
 sisk, polsk, slovensk og slovakisk gis
 samme gyldighet.»
 - ii. Nr. 1 tredje ledd skal lyde:
 «Tekstene til de rettsakter som er om-
 handlet i vedleggene, har samme gyldig-
 het på tsjekkisk, dansk, nederlandsk, en-
 gelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk,
 ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, li-
 tauisk, maltesisk, norsk, polsk, portugi-
 sisk, slovensk, slovakisk, spansk og
 svensk slik de er kunngjort i Den euro-
 peiske unions tidende, og det skal utar-
 beides tekster på islandsk og norsk som
 skal gis samme gyldighet og kunngjøres
 i EØS-tillegget til Den europeiske unions
 tidende.»
2. JUSTERING AV PROTOKOLLENE TIL EØS-
 AVTALEN
- a) Protokoll 36
- Artikkel 2 første ledd skal lyde:
 «Parlamentarikerkomiteen for EØS skal be-
 stå av 24 medlemmer.»
- b) Ny protokoll 38 A
- Etter protokoll 38 skal ny protokoll 38 A ly-
 de:
- «PROTOKOLL 38 A
 OM FINANSIERINGSORDNINGEN I EØS
- Artikkel 1*
- EFTA-statene skal bidra til å minske de øko-
 nomiske og sosiale forskjeller i Det euro-
 peiske økonomiske samarbeidsområde
 gjennom finansiering av tilskudd til investe-

rings- og utviklingsprosjekter i de prioriterte sektorene oppført i artikkel 3.

Artikkel 2

Det finansielle bidraget omhandlet i artikkel 1 skal være et samlet beløp på EUR 600 millioner, som skal stilles til rådighet for tilsagn i årlige deler på EUR 120 millioner i perioden fra og med 1. mai 2004 til og med 30. april 2009.

Artikkel 3

- Midlene skal stilles til rådighet for prosjekter i følgende prioriterte sektorer:
 - vern av miljøet, herunder menneskers miljø, gjennom blant annet reduksjon av forurensning og fremming av fornybar energi,
 - fremming av bærekraftig utvikling gjennom forbedret bruk og forvaltning av ressurser,
 - bevaring av den europeiske kulturarv, herunder offentlig transport og byfornyelse,
 - utvikling av menneskelige ressurser, blant annet ved fremming av utdanning og opplæring, styrking av forvaltnings- eller tjenesteytingsevnen til lokale myndigheter og deres organer samt de demokratiske prosesser som underbygger en slik utvikling,
 - helse og barneomsorg.
- Akademisk forskning kan være tilskuddsberettiget i den grad den er rettet mot en eller flere av de prioriterte sektorene.

Artikkel 4

- Bidraget i form av tilskudd fra EFTA-statene skal ikke overstige 60 % av prosjekt-kostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjet-bevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av de samlede kostnader. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides.
- De gjeldende statsstøtteregler skal overholdes.
- Kommisjonen for De europeiske fellesskap skal undersøke om prosjektforslagene er forenlige med Fellesskapets målsetninger.

- EFTA-statenes ansvar for prosjektene er begrenset til å tilføre midler i samsvar med den fastsatte planen. EFTA-statene har ikke erstatningsansvar overfor tredjemann.

Artikkel 5

Midlene skal stilles til rådighet for mottakerstatene (Den tsjekkiske republikken, Estland, Hellas, Spania, Kypros, Latvia, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Portugal, Slovenia og Slovakia) etter følgende fordelingsnøkkel:

Mottakerstat	Prosentandel av det samlede bidrag
Den tsjekkiske republikken	8,09 %
Estland	1,68 %
Hellas	5,71 %
Spania	7,64 %
Kypros	0,21 %
Latvia	3,29 %
Litauen	4,50 %
Ungarn	10,13 %
Malta	0,32 %
Polen	46,80 %
Portugal	5,22 %
Slovenia	1,02 %
Slovakia	5,39 %

Artikkel 6

Med sikte på å omfordele eventuelle tilgjengelige midler som ikke er blitt øremerket til høyt prioriterte prosjekter i hvilken som helst av mottakerstatene, skal en ny vurdering foretas i november 2006 og igjen i november 2008.

Artikkel 7

- Det finansielle bidraget omhandlet i denne protokoll skal nøye samordnes med det bilaterale bidraget fra Norge som stilles til rådighet gjennom den norske finansieringsordningen.
- EFTA-statene skal særlig sikre at søknadsprosedyrene er de samme for begge finansieringsordningene nevnt i forrige ledd.
- Det skal eventuelt tas hensyn til relevante endringer i Fellesskapets utjevningpolitikk.

Artikkel 8

1. EFTA-statene skal nedsette et utvalg som skal forvalte finansieringsordningen for EØS.
2. Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av finansieringsordningen for EØS vil om nødvendig bli utferdiget av EFTA-statene.
3. Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også dekke forvaltningskostnadene.

Artikkel 9

Ved utløpet av femårsperioden og med forbehold for deres rettigheter og plikter etter avtalen, skal avtalepartene i lys av artikkel 115 vurdere på nytt behovet for å redusere de økonomiske og sosiale forskjeller i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Artikkel 10

Dersom en eller flere av mottakerstatene oppført i artikkel 5 ikke blir parter i avtalen 1. mai 2004, eller dersom det oppstår endringer i medlemskapet i EFTA-pilaren i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, skal denne protokoll gjøres til gjenstand for de nødvendige justeringer.»

c) Ny protokoll 44

Ny protokoll 44 skal lyde:

«PROTOKOLL 44

OM BESKYTTELSESMEKANISMER I TILTREDELSESAKTEN AV 16. APRIL 2003

1. *Anvendelse av avtalens artikkel 112 på den generelle økonomiske beskyttelsesklausul og beskyttelsesmekanismene knyttet til visse overgangsordninger på områdene fri bevegelighet for personer og veitransport*

Avtalens artikkel 112 får anvendelse også på de forhold som er nærmere angitt eller omhandlet i bestemmelsene i artikkel 37 i tiltredelsesakten av 16. april 2003, og på beskyttelsesmekanismene knyttet til overgangsordningene under overskriften «Overgangsperiode» i vedlegg V (Fri bevegelighet for arbeidstakere) og vedlegg VIII (Etableringsrett), i nr. 30 (direktiv 96/71/EF) i vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn) og i nr. 26c (rådsforordning (EØF) nr. 3118/93) i vedlegg XIII (Transport), med samme frister, virkeområde og virkninger som fastsatt i nevnte bestemmelser.

2. *Beskyttelsesklausul for det indre marked*

Den generelle beslutningsprosess som er fastsatt i avtalen, får anvendelse også på vedtak gjort av EF-kommisjonen i henhold til artikkel 38 i tiltredelsesakten av 16. april 2003.»

Artikkel 3

1. Alle endringer i rettsakter som er vedtatt av fellesskapsorganene og innlemmet i EØS-avtalen, fastsatt i akten om tiltredelsesvilkårene for Den tsjekkiske republikken, Republikken Estland, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Republikken Malta, Republikken Polen, Republikken Slovenia og Den slovakiske republikken og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag (heretter kalt «tiltredelsesakten av 16. april 2003»), blir herved innlemmet i og gjort til en del av EØS-avtalen.
2. For dette formål tilføyes følgende strekpunkt i de numre i EØS-avtalens vedlegg og protokoller som inneholder henvisninger til rettsakter vedtatt av vedkommende fellesskapsorganer:
 - «- **[CELEX-nummer]**: Akt om tiltredelsesvilkårene for Den tsjekkiske republikken, Republikken Estland, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Republikken Malta, Republikken Polen, Republikken Slovenia og Den slovakiske republikken og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, vedtatt 16. april 2003.»
3. Dersom strekpunktet omhandlet i nr. 2 er det første under det aktuelle nummeret, tilføyes «, endret ved:» foran strekpunktet.
4. De numre i EØS-avtalens vedlegg og protokoller der teksten omhandlet i nr. 2 og 3 skal tilføyes, er oppført i vedlegg A til denne avtale.
5. Når rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen før den dag denne avtale trer i kraft, krever tilpasning som følge av de nye avtalepartenes deltakelse, og den nødvendige tilpasning ikke er omhandlet i denne avtale, vil denne tilpasning bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i EØS-avtalen.

Artikkel 4

1. Ordningene omhandlet i vedlegg B til denne avtale blir herved innlemmet i og gjort til en del av EØS-avtalen.
2. Eventuelle ordninger med relevans for EØS-avtalen omhandlet i tiltredelsesakten av 16. april

2003 som ikke er gjenspeilet i vedlegg B til denne avtale, vil bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i EØS-avtalen.

Artikkel 5

Enhver part i denne avtale kan bringe inn for EØS-komiteen ethvert spørsmål som gjelder tolking eller anvendelse av avtalen. EØS-komiteen skal undersøke spørsmålet med sikte på å finne en godtagbar løsning slik at EØS-avtalen fortsatt kan virke på tilfredsstillende måte.

Artikkel 6

1. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av de nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene i samsvar med deres egne framgangsmåter. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
2. Denne avtale skal tre i kraft samme dag som tiltrædelsestraktaten, forutsatt at alle avtalepartene har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter før denne dagen, og at følgende tilknyttede avtaler trer i kraft samme dag:
 - Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004 – 2009,
 - Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltrædelse til Den europeiske union,
 - Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltrædelse til Den europeiske union,
 - Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer.
3. Dersom ikke alle de nye avtalepartene har deponert sine dokumenter om ratifikasjon eller

godkjenning av avtalen i tide, skal denne avtale tre i kraft for de stater som har deponert sitt dokument. I dette tilfellet skal EØS-rådet umiddelbart avgjøre hvilke justeringer som må foretas i denne avtale, og eventuelt i EØS-avtalen.

Artikkel 7

Denne avtale, som er utarbeidet i ett eksemplar på tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, norsk, polsk, portugisisk, slovensk, slovakisk, spansk og svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene, skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union, som skal sende bekreftede kopier til de øvrige avtaleparters regjeringer.

Til bekreftelse på dette ...

Utfærdiget i ..., ... 2003.

For Rådet og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

Voor de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen

For the Council and the Commission of the European Communities

[Finnish version]

Pour le Conseil et la Commission des Communautés européennes

Für den Rat und die Kommission der Europäischen Gemeinschaften

[Greek version]

Per il Consiglio e la Commissione delle Comunità europee

Pelo Conselho e pela Comissão das Comunidades Europeias-i

Por el Consejo y la Comisión de las Comunidades Europeas

[Swedish version]

Pour le Royaume de Belgique

Voor het Koninkrijk België

Für das Königreich Belgien

På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

[For the Hellenic Republic]

Por el Reino de Espana

Pour la République française

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Fyrir hönd Lyðveldisins Íslands

Per la Repubblica italiana

Für das Fürstentum Liechtenstein

Pour le grand-duché de Luxembourg

Voor Het Koninkrijk der Nederlanden

For Kongeriket Norge

Für die Republik Österreich

Pelo República Portuguesa

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Českou republiku

[For the Republic of Estonia]

[For the Republic of Cyprus]

Latvijas Republikas vārdā

[For the Republic of Lithuania]

[For the Republic of Hungary]

[For the Republic of Malta]

[For the Republic of Poland]

[For the Republic of Slovenia]

[For the Slovak Republic]

Vedlegg A

Del I

Rettsakter omhandlet i EØS-avtalen som endres ved tiltredelsesakten

Strekpunktet nevnt i artikkel 3 nr. 2 innsettes på følgende steder i EØS-avtalens vedlegg:

I vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold) kapittel I (Veterinære forhold)

- Del 1.1 nr. 4 (rådsdirektiv 97/78/EF),
- Del 1.1 nr. 5 (rådsdirektiv 91/496/EØF),
- Del 1.2 nr. 16 (kommisjonsvedtak 93/13/EØF),
- Del 1.2 nr. 67 (kommisjonsvedtak 97/735/EF),
- Del 1.2 nr. 71 (kommisjonsforordning (EF) nr. 2629/97),
- Del 3.1 nr. 1 (rådsdirektiv 85/511/EØF),
- Del 3.1 nr. 4 (rådsdirektiv 92/35/EF),
- Del 3.1 nr. 5 (rådsdirektiv 92/40/EØF),
- Del 3.1 nr. 6 (rådsdirektiv 92/66/EØF),
- Del 3.1 nr. 7 (rådsdirektiv 93/53/EØF),
- Del 3.1 nr. 8 (rådsdirektiv 95/70/EF),
- Del 3.1 nr. 9 (rådsdirektiv 92/119/EØF),
- Del 3.1 nr. 9a (rådsdirektiv 2000/75/EF),
- Del 4.1 nr. 1 (rådsdirektiv 64/432/EØF),
- Del 4.1 nr. 3 (rådsdirektiv 90/426/EØF),
- Del 4.1 nr. 4 (rådsdirektiv 90/539/EØF),
- Del 4.1 nr. 9 (rådsdirektiv 92/65/EØF),
- Del 5.1 nr. 1 (rådsdirektiv 72/461/EØF),
- Del 5.1 nr. 4 (rådsdirektiv 92/46/EØF),
- Del 5.1 nr. 5 (rådsdirektiv 91/495/EØF),
- Del 5.1 nr. 6 (rådsdirektiv 92/45/EØF),
- Del 5.1 nr. 7 (rådsdirektiv 92/118/EØF),
- Del 6.1 nr. 1 (rådsdirektiv 64/433/EØF),
- Del 6.1 nr. 2 (rådsdirektiv 71/118/EØF),
- Del 6.1 nr. 4 (rådsdirektiv 77/99/EØF),
- Del 6.1 nr. 7 (rådsdirektiv 89/437/EØF),
- Del 6.1 nr. 8 (rådsdirektiv 91/493/EØF),
- Del 6.1 nr. 11 (rådsdirektiv 92/46/EØF),
- Del 6.1 nr. 13 (rådsdirektiv 91/495/EØF),
- Del 6.1 nr. 14 (rådsdirektiv 92/45/EØF),
- Del 6.1 nr. 15 (rådsdirektiv 92/118/EØF),
- Del 6.2 nr. 17 (rådsvedtak 93/383/EØF),
- Del 6.2 nr. 39 (kommisjonsvedtak 98/536/EF),
- Del 7.1 nr. 2 (rådsdirektiv 96/23/EF),
- Del 7.2 nr. 14 (kommisjonsvedtak 98/179/EF),
- Del 8.1 nr. 2 (rådsdirektiv 90/426/EØF),
- Del 8.1 nr. 3 (rådsdirektiv 90/539/EØF),
- Del 8.1 nr. 8 (rådsdirektiv 71/118/EØF),
- Del 8.1 nr. 11 (rådsdirektiv 91/493/EØF),
- Del 8.1 nr. 13 (rådsdirektiv 92/46/EØF),
- Del 8.1 nr. 14 (rådsdirektiv 92/45/EØF),
- Del 8.1 nr. 15 (rådsdirektiv 92/65/EØF),
- Del 8.1 nr. 16 (rådsdirektiv 92/118/EØF),

- Del 8.1 nr. 17 (rådsdirektiv 77/96/EØF),
- Del 9.1 nr. 9 (kommisjonsvedtak 2000/50/EF).
- Nr. 4d (kommisjonsdirektiv 96/60/EF),
- Nr. 4f (kommisjonsdirektiv 97/17/EF).

I vedlegg II (Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering)

A. I kapittel I (Kjøretøyer)

- Nr. 1 (rådsdirektiv 70/156/EØF),
- Nr. 2 (rådsdirektiv 70/157/EØF),
- Nr. 3 (rådsdirektiv 70/220/EØF),
- Nr. 4 (rådsdirektiv 70/221/EØF),
- Nr. 8 (rådsdirektiv 70/388/EØF),
- Nr. 9 (rådsdirektiv 71/127/EØF),
- Nr. 10 (rådsdirektiv 71/320/EØF),
- Nr. 11 (rådsdirektiv 72/245/EØF),
- Nr. 14 (rådsdirektiv 74/61/EØF),
- Nr. 16 (rådsdirektiv 74/408/EØF),
- Nr. 17 (rådsdirektiv 74/483/EØF),
- Nr. 19 (rådsdirektiv 76/114/EØF),
- Nr. 22 (rådsdirektiv 76/757/EØF),
- Nr. 23 (rådsdirektiv 76/758/EØF),
- Nr. 24 (rådsdirektiv 76/759/EØF),
- Nr. 25 (rådsdirektiv 76/760/EØF),
- Nr. 26 (rådsdirektiv 76/761/EØF),
- Nr. 27 (rådsdirektiv 76/762/EØF),
- Nr. 29 (rådsdirektiv 77/538/EØF),
- Nr. 30 (rådsdirektiv 77/539/EØF),
- Nr. 31 (rådsdirektiv 77/540/EØF),
- Nr. 32 (rådsdirektiv 77/541/EØF),
- Nr. 36 (rådsdirektiv 78/318/EØF),
- Nr. 39 (rådsdirektiv 78/932/EØF),
- Nr. 44 (rådsdirektiv 88/77/EØF),
- Nr. 45a (rådsdirektiv 91/226/EØF),
- Nr. 45r (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/20/EF),
- Nr. 45t (europaparlaments- og rådsdirektiv 95/28/EF),
- Nr. 45za (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/24/EF).

B. I kapittel II (Jord- og skogbrukstraktorer)

- Nr. 1 (rådsdirektiv 74/150/EØF),
- Nr. 7 (rådsdirektiv 75/322/EØF),
- Nr. 11 (rådsdirektiv 77/536/EØF),
- Nr. 13 (rådsdirektiv 78/764/EØF),
- Nr. 17 (rådsdirektiv 79/622/EØF),
- Nr. 20 (rådsdirektiv 86/298/EØF),
- Nr. 22 (rådsdirektiv 87/402/EØF),
- Nr. 23 (rådsdirektiv 89/173/EØF).

C. I kapittel IV (Husholdningsapparater)

- Nr. 4a (kommisjonsdirektiv 94/2/EF),
- Nr. 4b (kommisjonsdirektiv 95/12/EF),
- Nr. 4c (kommisjonsdirektiv 95/13/EF),

D. I kapittel VIII (Trykkbeholdere)

- Nr. 2 (rådsdirektiv 76/767/EØF).

E. I kapittel IX (Måleinstrumenter)

- Nr. 1 (rådsdirektiv 71/316/EØF),
- Nr. 5 (rådsdirektiv 71/347/EØF),
- Nr. 6 (rådsdirektiv 71/348/EØF),
- Nr. 12 (rådsdirektiv 75/106/EØF).

F. I kapittel XI (Tekstiler)

- Nr. 4b (europaparlaments- og rådsdirektiv 96/74/EF).

G. I kapittel XII (Næringsmidler)

- Nr. 18 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/13/EF),
- Nr. 24 (kommisjonsdirektiv 80/590/EØF),
- Nr. 47 (rådsdirektiv 89/108/EØF),
- Nr. 54a (kommisjonsdirektiv 91/321/EØF),
- Nr. 54b (rådsforordning (EØF) nr. 2092/91),
- Nr. 54w (kommisjonsdirektiv 1999/21/EF),
- Nr. 54zh (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/36/EF),
- Nr. 54zn (kommisjonsforordning (EF) nr. 466/2001),
- Nr. 54zs (rådsdirektiv 2001/114/EF).

H. I kapittel XIV (Gjødsel)

- Nr. 1 (rådsdirektiv 76/116/EØF).

I. I kapittel XV (Farlige stoffer)

- Nr. 1 (rådsdirektiv 67/548/EØF).

J. I kapittel XVI (Kosmetikk)

- Nr. 9 (kommisjonsdirektiv 95/17/EF).

K. I kapittel XIX (Generelle bestemmelser på området tekniske handelshindringer)

- Nr. 1 (europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF),
- Nr. 3b (rådsforordning (EØF) nr. 339/93),
- Nr. 3e (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/11/EF),
- Nr. 3g (rådsdirektiv 69/493/EØF).

L. I kapittel XXIV (Maskiner)

- Nr. 1a (europaparlaments- og rådsdirektiv 97/68/EF).

M. I kapittel XXVII (Alkoholsterke drikker)

- Nr. 1 (rådsforordning (EØF) nr. 1576/89).

I vedlegg IV (Energi)

- Nr. 7 (rådsdirektiv 90/377/EØF),
- Nr. 8 (rådsdirektiv 90/547/EØF),
- Nr. 9 (rådsdirektiv 91/296/EØF),
- Nr. 11b (kommisjonsdirektiv 95/12/EF),
- Nr. 11c (kommisjonsdirektiv 95/13/EF),
- Nr. 11d (kommisjonsdirektiv 96/60/EF),
- Nr. 11f (kommisjonsdirektiv 97/17/EF).

I vedlegg V (Fri bevegelighet for arbeidstakere)

- Nr. 3 (rådsdirektiv 68/360/EØF).

I vedlegg VI (Trygd)

- Nr. 1 (rådsforordning (EF) nr. 1408/71),
- Nr. 2 (rådsforordning (EF) nr. 574/72),
- Nr. 3.18 (beslutning nr. 117),
- Nr. 3.19 (beslutning nr. 118),
- Nr. 3.27 (beslutning nr. 136),
- Nr. 3.37 (beslutning nr. 150).

I vedlegg VII (Gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner)

- Nr. 1a (rådsdirektiv 92/51/EØF),
- Nr. 2 (rådsdirektiv 77/249/EØF),
- Nr. 2a (rådsdirektiv 98/5/EF),
- Nr. 4 (rådsdirektiv 93/16/EØF),
- Nr. 8 (rådsdirektiv 77/452/EØF),
- Nr. 10 (rådsdirektiv 78/686/EØF),
- Nr. 11 (rådsdirektiv 78/687/EØF),
- Nr. 12 (rådsdirektiv 78/1026/EØF),
- Nr. 14 (rådsdirektiv 80/154/EØF),
- Nr. 17 (rådsdirektiv 85/433/EØF),
- Nr. 18 (rådsdirektiv 85/384/EØF).

I vedlegg IX (Finansielle tjenester)

- Nr. 2 (første rådsdirektiv 73/239/EØF),
- Nr. 11 (første rådsdirektiv 79/267/EØF),
- Nr. 13 (rådsdirektiv 77/92/EØF),
- Nr. 14 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF).

I vedlegg XI (Telekommunikasjonstjenester)

- Nr. 5i (europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF).

I vedlegg XIII (Transport)

- Nr. 1 (rådsforordning (EØF) nr. 1108/70),
- Nr. 3 (rådsforordning (EØF) nr. 281/71),

- Nr. 5 (europaparlaments- og rådsvedtak nr. 1692/96/EF),
- Nr. 7 (rådsforordning (EØF) nr. 1017/68),
- Nr. 13 (rådsdirektiv 92/106/EØF),
- Nr. 18a (europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/62/EF),
- Nr. 19 (rådsdirektiv 96/26/EF),
- Nr. 21 (rådsforordning (EØF) nr. 3821/85),
- Nr. 24a (rådsdirektiv 91/439/EØF),
- Nr. 24c (rådsdirektiv 1999/37/EF),
- Nr. 26a (rådsforordning (EØF) nr. 881/92),
- Nr. 32 (rådsforordning (EØF) nr. 684/92),
- Nr. 33c (kommisjonsforordning (EØF) nr. 2121/98),
- Nr. 37 (rådsdirektiv 91/440/EØF),
- Nr. 39 (rådsforordning (EØF) nr. 1192/69),
- Nr. 46a (rådsdirektiv 91/672/EØF),
- Nr. 47 (rådsdirektiv 82/714/EØF),
- Nr. 49 (kommisjonsvedtak 77/527/EØF),
- Nr. 50 (rådsforordning (EØF) nr. 4056/86),
- Nr. 64a (rådsforordning (EØF) nr. 2408/92),
- Nr. 66c (rådsdirektiv 93/65/EØF),
- Nr. 66f (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/30/EF).

I vedlegg XIV (Konkurranseregler)

- Nr. 2 (kommisjonsforordning (EF) nr. 2790/99),
- Nr. 4b (kommisjonsforordning (EF) nr. 1400/2002)
- Nr. 5 (kommisjonsforordning (EF) nr. 240/96),
- Nr. 6 (kommisjonsforordning (EF) nr. 2658/2000),
- Nr. 7 (kommisjonsforordning (EF) nr. 2659/2000),
- Nr. 10 (rådsforordning (EØF) nr. 1017/68),
- Nr. 11 (rådsforordning (EØF) nr. 4056/86),
- Nr. 11b (kommisjonsforordning (EØF) nr. 1617/93),
- Nr. 11c (kommisjonsforordning (EF) nr. 823/2000).

I vedlegg XVI (Offentlige innkjøp)

- Nr. 2 (rådsdirektiv 93/37/EØF),
- Nr. 3 (rådsdirektiv 93/36/EØF),
- Nr. 4 (rådsdirektiv 93/38/EØF),
- Nr. 5a (rådsdirektiv 92/13/EØF),
- Nr. 5b (rådsdirektiv 92/50/EØF).

I vedlegg XVII (Opphavsrett)

- Nr. 6 (rådsforordning (EØF) nr. 1768/92),
- Nr. 6a (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1610/96).

I vedlegg XX (Miljø)

- Nr. 2fa (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 761/2001),
- Nr. 19a (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF),
- Nr. 21aa (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2037/2000).

I vedlegg XXI (Statistikk)

- Nr. 1c (kommisjonsforordning (EF) nr. 2702/98),
- Nr. 1f (kommisjonsforordning (EF) nr. 1227/1999),
- Nr. 1g (kommisjonsforordning (EF) nr. 1228/1999),
- Nr. 6 (rådsdirektiv 80/1119/EØF),
- Nr. 7 (rådsdirektiv 80/1177/EØF),
- Nr. 7c (rådsdirektiv 95/57/EF),
- Nr. 7f (rådsforordning (EF) nr. 1172/98),
- Nr. 24 (rådsforordning (EØF) nr. 837/90),
- Nr. 24a (rådsforordning (EØF) nr. 959/93),
- Nr. 25b (rådsforordning (EØF) nr. 2018/93),
- Nr. 26 (rådsdirektiv 90/377/EØF).

I vedlegg XXII (Selskapsrett)

- Nr. 1 (første rådsdirektiv 68/151/EØF),
- Nr. 2 (annet rådsdirektiv 77/91/EØF),
- Nr. 3 (tredje rådsdirektiv 78/855/EØF),
- Nr. 4 (fjerde rådsdirektiv 78/660/EØF),
- Nr. 6 (sjuende rådsdirektiv 83/349/EØF),
- Nr. 9 (tolvte rådsdirektiv 89/667/EØF).

I protokoll 21 om gjennomføring av konkurranseregler for foretak

- Nr. 2 i artikkel 3 nr. 1 (kommisjonsforordning (EF) nr. 447/98),
- Nr. 7 i artikkel 3 nr. 1 (rådsforordning (EØF) nr. 1017/68),
- Nr. 11 i artikkel 3 nr. 1 (rådsforordning (EØF) nr. 4056/86).

I protokoll 26 om myndighet og oppgaver for EFTAs overvåkningsorgan i forbindelse med statsstøtte

- Artikkel 2 (rådsforordning (EF) nr. 659/1999).

I protokoll 31 om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter

- Fotnote (rådsforordning (EØF) nr. 337/75) til artikkel 4 nr. 6 (Utdanning, opplæring og ungdomsspørsmål),

- Fotnote(rådsforordning (EØF) nr.1365/75) til artikkel 5 nr.10 (Sosialpolitikk).
- Sjuende strekpunkt (rådsvedtak 2000/819/EF) i artikkel 7 nr. 5 (Foretak, entreprenørskap og små og mellomstore bedrifter).

DEL II

ANDRE ENDRINGER I EØS-AVTALENS VEDLEGG

I EØS-avtalens vedlegg gjøres følgende endringer:

I vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold), kapittel I (Veterinære forhold)

1. I nr. 4 i del 1.1 i underkapittel 1 (rådsdirektiv 97/78/EF) blir nr. 16) og 17) i tilpasning b) nr. 26) og 27).

*I vedlegg II (Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering)**A. I kapittel XII (Næringsmidler)*

1. I nr. 54zs (rådsdirektiv 2001/114/EF) blir tekst «k)» som skal tilføyes i vedlegg II, «za».

I vedlegg V (Fri bevegelighet for arbeidstakere)

1. I nr. 3 (rådsdirektiv 68/360/EF) skal tilpasning e) ii) erstattes med følgende:
 - «ii) Fotnoten skal lyde:
 - «Belgisk, tsjekkisk, dansk, tysk, estisk, gresk, islandsk, spansk, fransk, irsk, italiensk, kypriotisk, latvisk, liechtensteinsk, litauisk, luxembourgsk, ungarsk, maltesisk, nederlandsk, norsk, østerriksk, polsk, portugisisk, slovensk, slovakisk, finsk, svensk og britisk avhengig av hvilket land som utsteder tillatelsen.»
2. I nr. 7 (kommisjonsvedtak 93/569/EØF), erstattes ordene «Østerrike, Finland, Island, Norge og Sverige» med ordene «Island og Norge».

I vedlegg VI (Trygd)

1. I tilpasningene i nr. 1 (rådsforordning (EF) nr. 1408/71) gjøres følgende endringer:
 - a) I tilpasning h), i), j), k), l), m), p), q), r), t) og v) blir nr. «P», «Q» og «R» henholdsvis nr. «ZA», «ZB» og «ZC».
 - b) Listen i tilpasning n) skal lyde:
 - «301. Island – Belgia
Ingen avtale.
 - 302. Island – Den tsjekkiske republikken
Ingen avtale.

303. Island – Danmark
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
304. Island – Tyskland
Ingen avtale.
305. Island – Estland
Ingen avtale.
306. Island – Hellas
Ingen avtale.
307. Island – Spania
Ingen avtale.
308. Island – Frankrike
Ingen avtale.
309. Island – Irland
Ingen avtale.
310. Island – Italia
Ingen avtale.
311. Island – Kypros
Ingen avtale.
312. Island – Latvia
Ingen avtale.
313. Island – Litauen
Ingen avtale.
314. Island – Luxembourg
Ingen avtale.
315. Island – Ungarn
Ingen avtale.
316. Island – Malta
Ingen avtale.
317. Island – Nederland
Ingen avtale.
318. Island – Østerrike
Ingen.
319. Island – Polen
Ingen avtale.
320. Island – Portugal
Ingen avtale.
321. Island – Slovenia
Ingen avtale.
322. Island – Slovakia
Ingen avtale.
323. Island – Finland
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
324. Island – Sverige
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
325. Island – Det forente kongerike
Ingen.
326. Island – Liechtenstein
Ingen avtale.
327. Island – Norge
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
328. Liechtenstein – Belgia
Ingen avtale.
329. Liechtenstein – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
330. Liechtenstein – Danmark
Ingen avtale.
331. Liechtenstein – Tyskland
Artikkel 4 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 7. april 1977, endret ved tilleggskonvensjon nr. 1 av 11. august 1989, med hensyn til utbetaling av kontantytelser til personer med fast opphold i en tredjestat.
332. Liechtenstein – Estland
Ingen avtale.
333. Liechtenstein – Hellas
Ingen avtale.
334. Liechtenstein – Spania
Ingen avtale.
335. Liechtenstein – Frankrike
Ingen avtale.
336. Liechtenstein – Irland
Ingen avtale.
337. Liechtenstein – Italia
Artikkel 5 annet punktum i konvensjonen om trygd av 11. november 1976 med hensyn til utbetaling av kontantytelser til personer med fast opphold i en tredjestat.
338. Liechtenstein – Kypros
Ingen avtale.
339. Liechtenstein – Latvia
Ingen avtale.
340. Liechtenstein – Litauen
Ingen avtale.
341. Liechtenstein – Luxembourg
Ingen avtale.
342. Liechtenstein – Ungarn
Ingen avtale.
343. Liechtenstein – Malta
Ingen avtale.
344. Liechtenstein – Nederland
Ingen avtale.
345. Liechtenstein – Østerrike
Artikkel 4 i konvensjonen om trygd av 23. september 1998.
346. Liechtenstein – Polen
Ingen avtale.
347. Liechtenstein – Portugal
Ingen avtale.
348. Liechtenstein – Slovenia
Ingen avtale.
349. Liechtenstein – Slovakia
Ingen avtale.

350. Liechtenstein – Finland
Ingen avtale.
351. Liechtenstein – Sverige
Ingen avtale
352. Liechtenstein – Det forente kongerike
Ingen avtale.
353. Liechtenstein – Norge
Ingen avtale.
354. Norge – Belgia
Ingen avtale.
355. Norge – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
356. Norge – Danmark
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
357. Norge – Tyskland
Ingen avtale.
358. Norge – Estland
Ingen avtale.
359. Norge – Hellas
Artikkel 6 nr. 5 i konvensjonen om trygd av 12. juni 1980.
360. Norge – Spania
Ingen avtale.
361. Norge – Frankrike
Ingen.
362. Norge – Irland
Ingen avtale.
363. Norge – Italia
Ingen.
364. Norge – Kypros
Ingen avtale.
365. Norge – Latvia
Ingen avtale.
366. Norge – Litauen
Ingen avtale.
367. Norge – Luxembourg
Ingen.
368. Norge – Ungarn
Ingen.
369. Norge – Malta
Ingen avtale.
370. Norge – Nederland
Artikkel 5 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 13. april 1989.
371. Norge – Østerrike
a) Artikkel 5 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 27. august 1985.
b) Artikkel 4 i nevnte konvensjon med hensyn til personer med fast opphold i en tredjestat.
c) Nr. II i sluttprotokollen til nevnte konvensjon med hensyn til personer med fast opphold i en tredjestat.
372. Norge – Polen
Ingen avtale.
373. Norge – Portugal
Artikkel 6 i konvensjonen om trygd av 5. juni 1980.
374. Norge – Slovenia
Ingen.
375. Norge – Slovakia
Ingen avtale.
376. Norge – Finland
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
377. Norge – Sverige
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
378. Norge – Det forente kongerike
Ingen.»
- c) Listen i tilpasning o) skal lyde:
«301. Island – Belgia
Ingen avtale.
302. Island – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
303. Island – Danmark
Ingen.
304. Island – Tyskland
Ingen avtale.
305. Island – Estland
Ingen avtale.
306. Island – Hellas
Ingen avtale.
307. Island – Spania
Ingen avtale.
308. Island – Frankrike
Ingen avtale.
309. Island – Irland
Ingen avtale.
310. Island – Italia
Ingen avtale.
311. Island – Kypros
Ingen avtale.
312. Island – Latvia
Ingen avtale.
313. Island – Litauen
Ingen avtale.
314. Island – Luxembourg
Ingen avtale.
315. Island – Ungarn
Ingen avtale.
316. Island – Malta
Ingen avtale.
317. Island – Nederland
Ingen avtale.
318. Island – Østerrike
Artikkel 4 i konvensjonen om trygd av 18. november 1993.

Om samtykke til ratifikasjon av EØS-utvidelsesavtalen med tilliggende avtaler

319. Island – Polen
Ingen avtale.
320. Island – Portugal
Ingen avtale.
321. Island – Slovenia
Ingen avtale.
322. Island – Slovakia
Ingen avtale.
323. Island – Finland
Ingen.
324. Island – Sverige
Ingen.
325. Island – Det forente kongerike
Ingen.
326. Island – Liechtenstein
Ingen avtale.
327. Island – Norge
Ingen.
328. Liechtenstein – Belgia
Ingen avtale.
329. Liechtenstein – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
330. Liechtenstein – Danmark
Ingen avtale.
331. Liechtenstein – Tyskland
Artikkel 4 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 7. april 1977, endret ved tilleggskonvensjon nr. 1 av 11. august 1989, med hensyn til utbetaling av kontantytelser til personer med fast opphold i en tredjestat.
332. Liechtenstein – Estland
Ingen avtale.
333. Liechtenstein – Hellas
Ingen avtale.
334. Liechtenstein – Spania
Ingen avtale.
335. Liechtenstein – Frankrike
Ingen avtale.
336. Liechtenstein – Irland
Ingen avtale.
337. Liechtenstein – Italia
Artikkel 5 annet punktum i konvensjonen om trygd av 11. november 1976 med hensyn til utbetaling av kontantytelser til personer med fast opphold i en tredjestat.
338. Liechtenstein – Kypros
Ingen avtale.
339. Liechtenstein – Latvia
Ingen avtale.
340. Liechtenstein – Litauen
Ingen avtale.
341. Liechtenstein – Luxembourg
Ingen avtale.
342. Liechtenstein – Ungarn
Ingen avtale.
343. Liechtenstein – Malta
Ingen avtale.
344. Liechtenstein – Nederland
Ingen avtale.
345. Liechtenstein – Østerrike
Artikkel 4 i konvensjonen om trygd av 23. september 1998.
346. Liechtenstein – Polen
Ingen avtale.
347. Liechtenstein – Portugal
Ingen avtale.
348. Liechtenstein – Slovenia
Ingen avtale.
349. Liechtenstein – Slovakia
Ingen avtale.
350. Liechtenstein – Finland
Ingen avtale.
351. Liechtenstein – Sverige
Ingen avtale.
352. Liechtenstein – Det forente kongerike
Ingen avtale.
353. Liechtenstein – Norge
Ingen avtale.
354. Norge – Belgia
Ingen avtale.
355. Norge – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
356. Norge – Danmark
Ingen.
357. Norge – Tyskland
Ingen avtale.
358. Norge – Estland
Ingen avtale.
359. Norge – Hellas
Ingen avtale.
360. Norge – Spania
Ingen avtale.
361. Norge – Frankrike
Ingen avtale.
362. Norge – Irland
Ingen avtale.
363. Norge – Italia
Ingen avtale.
364. Norge – Kypros
Ingen avtale.
365. Norge – Latvia
Ingen avtale.
366. Norge – Litauen
Ingen avtale.
367. Norge – Luxembourg
Ingen avtale.
368. Norge – Ungarn
Ingen avtale.

369. Norge – Malta
Ingen avtale.
370. Norge – Nederland
Artikkel 5 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 13. april 1989.
371. Norge – Østerrike
- Artikkel 5 nr. 2 i konvensjonen om trygd av 27. august 1985.
 - Artikkel 4 i nevnte konvensjon med hensyn til personer med fast opphold i en tredjestat.
 - Nr. II i sluttprotokollen til nevnte konvensjon med hensyn til personer med fast opphold i en tredjestat.
372. Norge – Polen
Ingen avtale.
373. Norge – Portugal
Artikkel 6 i konvensjonen om trygd av 5. juni 1980.
374. Norge – Slovenia
Ingen.
375. Norge – Slovakia
Ingen avtale.
376. Norge – Finland
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
377. Norge – Sverige
Artikkel 10 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992.
378. Norge – Det forente kongerike
Ingen.»
- I tilpasning s) blir nr. «g)» «j)».
 - I tilpasning u) blir nr. «13», «14» og «15» nr. «17», «18» og «19».
2. I tilpasningen i nr. 2 (rådsforordning (EF) nr. 574/72) gjøres følgende endringer:
- I tilpasning a), b), c), f), h), i), l), m) og n) blir nr. «P», «Q» og «R» henholdsvis «ZA», «ZB» og «ZC».
 - I tilpasning d) og e) erstattes ordene «K. Østerrike» med ordene «R. Østerrike».
 - Listen i tilpasning g) skal lyde:
«301. Island – Belgia
Får ikke anvendelse.
302. Island – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
303. Island – Danmark
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelser ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
304. Island – Tyskland
Får ikke anvendelse.
305. Island – Estland
Ingen avtale.
306. Island – Hellas
Får ikke anvendelse.
307. Island – Spania
Får ikke anvendelse.
308. Island – Frankrike
Får ikke anvendelse.
309. Island – Irland
Får ikke anvendelse.
310. Island – Italia
Får ikke anvendelse.
311. Island – Kypros
Ingen avtale.
312. Island – Latvia
Ingen avtale.
313. Island – Litauen
Ingen avtale.
314. Island – Luxembourg
Ingen.
315. Island – Ungarn
Ingen avtale.
316. Island – Malta
Ingen avtale.
317. Island – Nederland
Brevveksling av 25. april og 26. mai 1995 om forordningens artikkel 36 nr. 3 og 63 nr. 3 med hensyn til avkall på refusjon av kostnad for naturalytelser ved sykdom, svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer som fastlagt i kapittel 1 og 4 i avdeling III i forordning 1408/71, med unntak av artikkel 22 nr. 1 bokstav c) og artikkel 55 nr. 1 bokstav c).
318. Island – Østerrike
Avtale av 21. juni 1995 om refusjon av kostnader på området trygd.
319. Island – Polen
Ingen avtale.
320. Island – Portugal
Får ikke anvendelse.
321. Island – Slovenia
Ingen avtale.
322. Island – Slovakia
Ingen avtale.
323. Island – Finland
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytel-

- ser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelser ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
324. Island – Sverige
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelser ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
325. Island – Det forente kongerike
Ingen.
326. Island – Liechtenstein
Får ikke anvendelse.
327. Island – Norge
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelser ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
328. Liechtenstein – Belgia
Får ikke anvendelse.
329. Liechtenstein – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
330. Liechtenstein – Danmark
Får ikke anvendelse.
331. Liechtenstein – Tyskland
Ingen.
332. Liechtenstein – Estland
Ingen avtale.
333. Liechtenstein – Hellas
Får ikke anvendelse.
334. Liechtenstein – Spania
Får ikke anvendelse.
335. Liechtenstein – Frankrike
Får ikke anvendelse.
336. Liechtenstein – Irland
Får ikke anvendelse.
337. Liechtenstein – Italia
Ingen.
338. Liechtenstein – Kypros
Ingen avtale.
339. Liechtenstein – Latvia
Ingen avtale.
340. Liechtenstein – Litauen
Ingen avtale.
341. Liechtenstein – Luxembourg
Får ikke anvendelse.
342. Liechtenstein – Ungarn
Ingen avtale.
343. Liechtenstein – Malta
Ingen avtale.
344. Liechtenstein – Nederland
Artikkel 2 til 6 i avtalen av 27. november 2000 om avregning av kostnader på området trygd.
345. Liechtenstein – Østerrike
Avtalen av 14. desember 1995 om refusjon av kostnader på området trygd.
346. Liechtenstein – Polen
Ingen avtale.
347. Liechtenstein – Portugal
Får ikke anvendelse.
348. Liechtenstein – Slovenia
Ingen avtale.
349. Liechtenstein – Slovakia
Ingen avtale.
350. Liechtenstein – Finland
Får ikke anvendelse.
351. Liechtenstein – Sverige
Får ikke anvendelse.
352. Liechtenstein – Det Forente Kongerike
Får ikke anvendelse.
353. Liechtenstein – Norge
Får ikke anvendelse.
354. Norge – Belgia
Får ikke anvendelse.
355. Norge – Den tsjekkiske republikk
Ingen avtale.
356. Norge – Danmark
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelser ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).

357. Norge – Tyskland
Artikkel 1 i konvensjonen av 28. mai 1999 om å gi avkall på refusjon av kostnader for naturalytelser ved sykdom, svangerskap eller fødsel, yrkesskader eller yrkessykdommer og kostnader påløpt for administrativ kontroll og legeundersøkelser.
358. Norge – Estland
Ingen avtale.
359. Norge – Hellas
Ingen.
360. Norge – Spania
Får ikke anvendelse.
361. Norge – Frankrike
Ingen.
362. Norge – Irland
Får ikke anvendelse.
363. Norge – Italia
Ingen.
364. Norge – Kypros
Ingen avtale.
365. Norge – Latvia
Ingen avtale.
366. Norge – Litauen
Ingen avtale.
367. Norge – Luxembourg
Artikkel 2 til 4 i avtalen av 19. mars 1998 om refusjon av kostnader på området trygd.
368. Norge – Ungarn
Ingen.
369. Norge – Malta
Ingen avtale.
370. Norge – Nederland
Brevveksling av 13. januar 1994 og 10. juni 1994 om artikkel 36 nr. 3 og artikkel 63 nr. 3 i forordning 1408/71 (avkall på refusjon av kostnader for naturalytelser etter vilkårene i kapittel 1 og 4 i avdeling III i forordning 1408/71, med unntak av artikkel 22 nr. 1 bokstav c) og artikkel 55 nr. 1 bokstav c), og videre av kostnader ved administrativ kontroll og legeundersøkelser nevnt i artikkel 105 i forordning 574/72.
371. Norge – Østerrike
Avtale av 17. desember 1996 om refusjon av kostnader for ytelse på området trygd.
372. Norge – Polen
Ingen avtale.
373. Norge – Portugal
Ingen.
374. Norge – Slovenia
Ingen.
375. Norge – Slovakia
Ingen avtale.
376. Norge – Finland
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelse ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
377. Norge – Sverige
Artikkel 23 i den nordiske konvensjonen om trygd av 15. juni 1992: avtale om gjensidig avkall på refusjoner etter forordningens artikkel 36 nr. 3, 63 nr. 3 og 70 nr. 3 (kostnader for naturalytelser med hensyn til sykdom og svangerskap eller fødsel, yrkesskader og yrkessykdommer og ytelse ved arbeidsløshet) og gjennomføringsforordningens artikkel 105 nr. 2 (kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).
378. Norge – Det forente kongerike
Brevveksling av 20. mars 1997 og 3. april 1997 om forordningens artikkel 36 nr. 3 og 63 nr. 3 (refusjon eller avkall på refusjon av kostnader for naturalytelser), og gjennomføringsforordningens artikkel 105 (avkall på kostnader for administrativ kontroll og legeundersøkelser).»
- d) Listen i tilpasning j) skal lyde:
«Island og Belgia
Island og Den tsjekkiske republikk
Island og Tyskland
Island og Estland
Island og Spania
Island og Frankrike
Island og Kypros
Island og Latvia
Island og Litauen
Island og Luxembourg
Island og Ungarn
Island og Malta
Island og Nederland
Island og Østerrike
Island og Polen
Island og Slovenia
Island og Slovakia

- Island og Finland
 Island og Sverige
 Island og Det forente kongerike
 Island og Liechtenstein
 Island og Norge
 Liechtenstein og Belgia
 Liechtenstein og Den tsjekkiske republikk
 Liechtenstein og Tyskland
 Liechtenstein og Estland
 Liechtenstein og Spania
 Liechtenstein og Frankrike
 Liechtenstein og Kypros
 Liechtenstein og Latvia
 Liechtenstein og Litauen
 Liechtenstein og Irland
 Liechtenstein og Luxembourg
 Liechtenstein og Nederland
 Liechtenstein og Ungarn
 Liechtenstein og Malta
 Liechtenstein og Østerrike
 Liechtenstein og Polen
 Liechtenstein og Slovenia
 Liechtenstein og Slovakia
 Liechtenstein og Finland
 Liechtenstein og Sverige
 Liechtenstein og Det forente kongerike
 Liechtenstein og Norge
 Norge og Belgia
 Norge og Den tsjekkiske republikk
 Norge og Tyskland
 Norge og Estland
 Norge og Spania
 Norge og Frankrike
 Norge og Irland
 Norge og Kypros
 Norge og Latvia
 Norge og Litauen
 Norge og Luxembourg
 Norge og Ungarn
 Norge og Malta
 Norge og Nederland
 Norge og Østerrike
 Norge og Polen
 Norge og Portugal
 Norge og Slovenia
 Norge og Slovakia
 Norge og Finland
 Norge og Sverige
 Norge og Det forente kongerike».
3. Nr. «P», «Q» og «R» i tilpasningen i nr. 3.27 (beslutning nr. 136) blir henholdsvis nr. «ZA», «ZB» og «ZC» .
4. Nr. «P», «Q» og «R» i tilpasningen i nr. 3.37 (beslutning nr. 150) blir henholdsvis nr. «ZA», «ZB» og «ZC».

I vedlegg VII (Gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner)

- Nr. «n)», «o)» og «p)» i tilpasning a) i nr. 18 (rådsdirektiv 85/384/EØF) blir henholdsvis nr. «(za)», «(zb)» og «(zc)», og nr. «(l)», «(m)» og «(q)» oppheves.
- I nr. 1 i tilpasningene i nr. 11 (rådsdirektiv 78/687/EØF), erstattes ordene «Artikkel 19, 19a og 19b» med ordene «Artikkel 19, 19a, 19b, 19c og 19d».

I vedlegg XIII (Transport)

- I nr. 5 (europaparlaments- og rådsvedtak nr. 1692/96) gjøres følgende endringer:
 - I tilpasning i) blir nr. 2.15 og 2.16 henholdsvis nr. 2.26 og 2.27.
 - I tilpasning j) blir nr. 3.16 nr. 3.24.
 - I tilpasning (ja) blir nr. 5.6 og 5.7 henholdsvis nr. 5.8 og 5.9.
 - I tilpasning k) blir nr. 6.8 og 6.9 henholdsvis nr. 6.18 og 6.19.
- Vedlegg VI (MAL FOR OPPGAVE) gjengitt i tillegg 6 erstattes med teksten gjengitt i tillegget til dette vedlegg.

I vedlegg XXI (Statistikk)

- Tilpasning b) i nr. 6 (rådsdirektiv 80/1119/EØF) skal lyde:
 «I vedlegg III gjøres følgende endringer:
 - Følgende innsettes mellom avsnittet «LISTE OVER STATER OG GRUPPER AV STATER» og del I av tabellen:
 «A. EØS-stater».
 - Del II-VII skal lyde:
 «II. EFTA/EØS-stater
 26. Island
 27. Norge
 B. Ikke-EØS-land
 III. Ikke-EØS-land i Europa
 28. Sveits
 29. SUS
 30. Romania
 31. Bulgaria
 32. Den føderale republikken Jugoslavia
 33. Tyrkia
 34. Andre ikke-EØS-land i Europa
 - IV.
 35. De forente stater
 - V.
 36. Andre land».
- Tilpasning c) i nr. 7 (rådsdirektiv 80/1177/EØF) skal lyde:

«I vedlegg III gjøres følgende endringer:

- 1) Følgende innsettes mellom avsnittet «LISTE OVER STATER OG GRUPPER AV STATER» og del I av tabellen:
«A. EØS-stater».
- 2) Del II-VII skal lyde:
«II. EFTA/EØS-stater
26. Island
27. Norge
B. Ikke-EØS-land
28. Sveits
29. Den føderale republikken Jugoslavia
30. Tyrkia
31. SUS
32. Romania
33. Bulgaria
34. Land i Det nære østen og Midtøsten
35. Andre land»

I vedlegg XXII (Selskapsrett)

1. Nr. p), q) og r) i tilpasning b) i nr. 4 (fjerde rådsdirektiv 78/660/EØF) blir henholdsvis nr. (za), (zb) og (zc).
2. Nr. p), q) og r) i nr. 6 (sjuende rådsdirektiv 83/349/EØF) blir henholdsvis nr. (za), (zb) og (zc).

Tillegg

«VEDLEGG VI MAL FOR OPPGAVE

omhandlet i artikkel 7 nr. 1 i rådsforordning (EF) nr. 12/98 av 11. desember 1997 om fastsetjing av vilkåra for at transportørar skal kunne utføre innanlands persontransport på veg i ein medlemsstat der dei ikkje høyrer heime, tilpasset for formålene i Avtalen om det europeiske økonomiske samarbeidsområde

Kabotasje utført i (kvartal) (år)
av transportører etablert i (EFTA-statens navn)

Verts-EF- medlemsstat eller EFTA-stat	Antall passasjerer		Antall passasjer-km	
	Tjenestetype		Tjenestetype	
	Spesiell rutetransport	Utenfor rute	Spesiell rutetransport	Utenfor rute
A				
CZ				
B				
D				
EST				
DK				
E				
GR				
FIN				
F				
I				
CY				
LV				
LT				
IRL				
L				
H				
M				
NL				
PL				
P				
SLO				
SK				
S				
UK				
IS				
FL				
N				
Kabotasje i alt				»

Vedlegg B

I vedleggene til EØS-avtalen gjøres følgende endringer:

Vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold)

1. I kapittel I del 5.1 nr. 4 (rådsdirektiv 92/46/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Malta (vedlegg XI kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) får anvendelse.»
2. I kapittel I del 6.1 nr. 1 (rådsdirektiv 64/433/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Ungarn (vedlegg X kapittel 5 avsnitt B nr. 1), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 5 avsnitt B) får anvendelse.»
3. I kapittel I del 6.1 nr. 2 (rådsdirektiv 71/118/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) får anvendelse.»
4. I kapittel I del 6.1 nr. 4 (rådsdirektiv 77/99/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 5 avsnitt B) får anvendelse.»
5. I kapittel I del 6.1 nr. 6 (rådsdirektiv 94/65/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I) og Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) får anvendelse.»
6. I kapittel I del 6.1 nr. 7 (rådsdirektiv 89/437/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1) får anvendelse.»
7. I kapittel I del 6.1 nr. 8 (rådsdirektiv 91/493/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 5 avsnitt B), får anvendelse.»
8. I kapittel I del 6.1 nr. 11 (rådsdirektiv 92/46/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Malta (vedlegg XI kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1), får anvendelse.»
9. I kapittel I del 8.1 nr. 10 (rådsdirektiv 94/65/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I) og Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1), får anvendelse.»
10. I kapittel I del 8.1 nr. 11 (rådsdirektiv 91/493/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt B del I), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 5 avsnitt B) får anvendelse.»
11. I kapittel I del 8.1 nr. 13 (rådsdirektiv 92/46) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 5

avsnitt B del I), Malta (vedlegg XI kapittel 4 avsnitt B del I nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 1), får anvendelse.»

12. I kapittel I del 9.1 nr. 8 (rådsdirektiv 1999/74/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt A del I nr. 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 5 avsnitt B nr. 2), Malta (vedlegg XI kapittel 4 avsnitt B del I nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del I nr. 2) og Slovenia (vedlegg XIII kapittel 5 avsnitt B del I nr. 1), får anvendelse.»
13. I kapittel II nr. 15 (rådsdirektiv 82/471/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 3 avsnitt B,) får anvendelse.»
14. I kapittel III nr. 3 (rådsdirektiv 66/402/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 5 avsnitt B nr. 1) får anvendelse.»

Vedlegg II (Tekniske kapittel X nr. 5 (rådsdirektiv 93/42/EØF) tilføyes følgende:

1. I kapittel IX nr. 27a (rådsdirektiv 93/42/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 2), får anvendelse.»
2. I kapittel X nr. 5 (rådsdirektiv 93/42/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 2), får anvendelse.»
3. I kapittel X nr. 7 (rådsdirektiv 90/385/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 1), får anvendelse.»
4. I kapittel XII nr. 54b (rådsforordning (EØF) nr. 2092/91) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 4 nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 4 avsnitt A nr. 1) and Litauen (vedlegg IX kapittel 5 avsnitt A nr. 1) får anvendelse.»
5. I kapittel XIII nr. 15p (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/82/EF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Litauen (vedlegg IX kapittel 1 nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 4), får anvendelse.»

6. I kapittel XIII nr. 15q (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/83/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 1 nr. 2), Malta (vedlegg XI kapittel 1 nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 5) og Slovenia (vedlegg XIII kapittel 1), får anvendelse.»
7. I kapittel XV nr. 12a (rådsdirektiv 91/414/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 6 avsnitt B del II nr. 2), får anvendelse.»
8. I kapittel XVII nr. 7 (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/62/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 7 avsnitt A), Kypros (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt B), Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt B nr. 2), Litauen (vedlegg IX kapittel 10 avsnitt B), Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt A nr. 2), Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt B nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt B nr. 2), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 9 avsnitt A) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt B nr. 2) får anvendelse.»
9. I kapittel XVII nr. 8 (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/63/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 9 avsnitt A), Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt A), Litauen (vedlegg IX kapittel 10 avsnitt A), Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt A), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt A nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt A) får anvendelse.»
10. I kapittel XXX nr. 2 (europaparlaments- og rådsdirektiv 98/79/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 1 nr. 3), får anvendelse.»

Vedlegg IV (Energi)

1. I nr. 14 (europaparlaments- og rådsdirektiv 96/92/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til

tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 8 nr. 2) får anvendelse.»

2. I nr. 16 (europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF) i kapittel XIV innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 6 nr. 2), får anvendelse.»

Vedlegg V (Fri bevegelighet for arbeidstakere)

1. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«OVERGANGSPERIODE

Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 1), Estland (vedlegg VI kapittel 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 1), Malta (vedlegg XI kapittel 2), Polen (vedlegg XII kapittel 2), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 2) og Den slovakiske republikk (vedlegg XIV kapittel 1) får anvendelse. Med hensyn til sikkerhetstiltakene i overgangsordningene nevnt i det foregående ledd, med unntak av overgangsordningene for Malta, får protokoll 44 om sikkerhetstiltak i tiltredelsesakten av 16. april 2003 anvendelse.»

Vedlegg VIII (Etableringsrett)

1. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«OVERGANGSPERIODE

Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 1), Estland (vedlegg VI kapittel 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 1), Malta (vedlegg XI kapittel 2), Polen (vedlegg XII kapittel 2), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 2) og Den slovakiske republikk (vedlegg XIV kapittel 1) får anvendelse. Med hensyn til sikkerhetstiltakene i overgangsordningene nevnt i det foregående ledd, med unntak av overgangsordningene for Malta, får protokoll 44 om sikkerhetstiltak i tiltredelsesakten av 16. april 2003 anvendelse.»

2. I SEKTORVIS TILPASNING skal det innledende avsnittet om Liechtenstein, som ble tilføyd ved EØS-komiteens beslutning nr. 191/1999 av 17. desember 1999, erstattes med følgende:

«Følgende får anvendelse for Liechtenstein: Idet det tas tilbørlig hensyn til Liechtensteins

spesielle geografiske beliggenhet, skal denne ordningen vurderes på nytt hvert femte år, første gang før mai 2009. «

Vedlegg IX (Finansielle tjenester)

1. I nr. 14 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 2 nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 3 nr. 2) og Slovenia (vedlegg XIII kapittel 3 nr. 4) får anvendelse.»

2. I nr. 19a (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/19/EF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 2 nr. 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 2 nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 3 nr. 1) og Slovenia (vedlegg XIII kapittel 3 nr. 2) får anvendelse.»

3. I nr. 21 (rådsdirektiv 86/635/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 3 nr. 1) får anvendelse.»

4. I nr. 30c (europaparlaments- og rådsdirektiv 97/9/EF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 2 nr. 2), Latvia (vedlegg VIII kapittel 2 nr. 2), Litauen (vedlegg IX kapittel 3 nr. 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 2 nr. 1), Polen (vedlegg XII kapittel 3 nr. 1), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 3 nr. 3) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 2), får anvendelse.»

Vedlegg XI (Telekommunikasjonstjenester)

1. I nr. 5d (europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 12) får anvendelse.»

Vedlegg XII (Fri bevegelighet for kapital)

1. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«OVERGANGSPERIODE

Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekk-

kiske republikk (vedlegg V kapittel 2), Estland (vedlegg VI kapittel 3), Kypros (vedlegg VII kapittel 3), Latvia (vedlegg VIII kapittel 3), Litauen (vedlegg IX kapittel 4), Ungarn (vedlegg X kapittel 3), Polen (vedlegg XII kapittel 4), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 4) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 3), får anvendelse.

SEKTORVIS TILPASNING

Ordningen i protokoll 6 til tiltredelsesakten av 16. april 2003 om kjøp av fritidseiendom i Malta får anvendelse.»

Vedlegg XIII (Transport)

1. I nr. 15a (rådsdirektiv 96/53/EF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Ungarn (vedlegg X kapittel 6 nr. 4) og Polen (vedlegg XII kapittel 8 nr. 3), får anvendelse.»
2. I nr. 16a (rådsdirektiv 96/96/EF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 6 nr. 2), får anvendelse.»
3. I nr. 17b (rådsdirektiv 92/6/EØF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 6 nr. 1) får anvendelse.»
4. I nr. 18a (europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/62/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 6 nr. 3) får anvendelse.»
5. I nr. 19 (rådsdirektiv 96/26/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 6 nr. 3) and Litauen (vedlegg IX kapittel 7 nr. 4) får anvendelse.»
6. I nr. 21 (rådsforordning (EØF) nr. 3821/85) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 6), Latvia (vedlegg VIII kapittel 6 nr. 1) og Litauen (vedlegg IX kapittel 7 nr. 1) får anvendelse.»
7. I nr. 26c (rådsforordning (EØF) nr. 3118/93) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 4), Estland (vedlegg VI kapittel 6), Latvia (vedlegg VIII ka-

pittel 6 nr. 2), Litauen (vedlegg IX kapittel 7 nr. 3), Ungarn (vedlegg X kapittel 6 nr. 3), Polen (vedlegg XII kapittel 8 nr. 2), Slovakia (vedlegg XIV kapittel 6) får anvendelse.»

Med hensyn til bokstav d), eller bokstav c) for Ungarn og Polen, i overgangsordningene nevnt i det foregående ledd, får protokoll 44 om sikkerhetstiltak i tiltredelsesakten av [16. april 2003] anvendelse.»

8. I nr. 37 (rådsdirektiv 91/440/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Ungarn (vedlegg X kapittel 6 nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 8 nr. 1) får anvendelse.»
9. I nr. 66e (rådsdirektiv 92/14/EØF) tilføyes følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Litauen (vedlegg IX kapittel 7 nr. 2) and Ungarn (vedlegg X kapittel 6 nr. 2) får anvendelse.»

Vedlegg XIV (Konkurranseregler)

1. Følgende innsettes foran overskriften «SEKTORVIS TILPASNING»:

«OVERGANGSPERIODER

 1. Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 4), Ungarn (vedlegg X kapittel 4), Malta (vedlegg XI kapittel 3 nr. 1, 2 og 3), Polen (vedlegg XII kapittel 5 nr. 1 og 2) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 4 nr. 1 og 2), får anvendelse.
 2. Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 1 nr. 1), får anvendelse.»

Vedlegg XV (Statsstøtte)

1. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«SEKTORVIS TILPASNING

Ordningene for eksisterende støtteordninger i kapittel 3 (Konkurransopolitikk) i vedlegg IV til tiltredelsestraktaten av 16. april 2003 får anvendelse for avtalepartene.»

Vedlegg XVII (Opphavsrett)

1. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«SEKTORVIS TILPASNING Den særskilte ordningen fastsatt i kapittel 2 (Selskapsrett) i ved-

legg IV til tiltredelsesakten av 16. april 2003 får anvendelse for avtalepartene.»

Vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn)

1. I nr. 3a (kommisjonsdirektiv 91/322/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 7 nr. 2) får anvendelse.»
2. I nr. 6 (rådsdirektiv 86/188/EØF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 7 nr. 1) får anvendelse.»
3. I nr. 9 (rådsdirektiv 89/654/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 8 nr. 1) får anvendelse.»
4. I nr. 10 (rådsdirektiv 89/655/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 8 nr. 2), Malta (vedlegg XI kapittel 8 nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 10) får anvendelse.»
5. I nr. 13 (rådsdirektiv 90/270/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 8 nr. 3) får anvendelse.»
6. I nr. 15 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/54/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 7 nr. 5) får anvendelse.»
7. I nr. 16h (rådsdirektiv 98/24/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 7 nr. 3) får anvendelse.»
8. I nr. 16j (kommisjonsdirektiv 2000/39/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Slovenia (vedlegg XIII kapittel 7 nr. 4) får anvendelse.»
9. I nr. 28 (rådsdirektiv 93/104/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 8 nr. 2) får anvendelse.»
10. I nr. 30 (europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 1), Estland (vedlegg VI kapittel 1), Latvia (vedlegg VIII kapittel 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 1), Malta (vedlegg XI kapittel 2), Polen (vedlegg XII kapittel 2), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 2) og Den slovakiske republikk (vedlegg XIV kapittel 1) får anvendelse. Med hensyn til sikkerhetstiltakene i overgangsordningene nevnt i det foregående ledd, med unntak av overgangsordningene for Malta, får protokoll 44 om sikkerhetstiltak i tiltredelsesakten av 16. april 2003 anvendelse.»

Vedlegg XX (Miljø)

1. I nr. 2g (rådsdirektiv 96/61/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt D nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt D nr. 1), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 9 avsnitt C) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt D nr. 2) får anvendelse.»
2. I nr. 7a (rådsdirektiv 98/83/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 9 avsnitt C nr. 2), Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt C nr. 2), Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt B nr. 2) and Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt C nr. 4) får anvendelse.»
3. I nr. 8 (rådsdirektiv 82/176/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt C nr. 1) får anvendelse.»
4. I nr. 9 (rådsdirektiv 83/513/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt C nr. 1) og Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt C nr. 1) får anvendelse.»
5. I nr. 10 (rådsdirektiv 84/156/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt C nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt C nr. 1) får anvendelse.»

6. I nr. 12 (rådsdirektiv 86/280/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt C nr. 2), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt C nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt C nr. 2) får anvendelse.»
7. I nr. 13 (rådsdirektiv 91/271/EØF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 7 avsnitt B), Estland (vedlegg VI kapittel 9 avsnitt C nr. 1), Kypros (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C), Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt C nr. 1), Litauen (vedlegg IX kapittel 10 avsnitt C), Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt B nr. 1), Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt C nr. 3), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt C nr. 2), Slovenia (vedlegg XIII kapittel 9 avsnitt B) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt C nr. 3) får anvendelse.»
8. I nr. 18 (rådsdirektiv 87/217/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt D nr. 1) får anvendelse.»
9. I nr. 19a (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Den tsjekkiske republikk (vedlegg V kapittel 7 avsnitt C), Estland (vedlegg VI kapittel 9 avsnitt D), Kypros (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt D), Litauen (vedlegg IX kapittel 10 avsnitt D), Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt C nr. 2), Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt E), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt D nr. 2) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt D nr. 3) får anvendelse.»
10. I nr. 21ad (rådsdirektiv 99/32/EF) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Kypros (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt A) og Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt A nr. 2) får anvendelse.»
11. I nr. 21b (rådsdirektiv 94/67/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt C nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt D nr. 1) får anvendelse.»
12. I nr. 32c (rådsforordning (EØF) nr. 259/93) innsettes følgende foran tilpasningsteksten:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt B nr. 1), Ungarn (vedlegg X kapittel 8 avsnitt A nr. 1), Malta (vedlegg XI kapittel 10 avsnitt B nr. 1), Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt B nr. 1) og Slovakia (vedlegg XIV kapittel 9 avsnitt B nr. 1) får anvendelse.»
13. I nr. 32d (rådsdirektiv 1999/31/EF) tilføyes følgende:
«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 16. april 2003 for Estland (vedlegg VI kapittel 9 avsnitt B), Latvia (vedlegg VIII kapittel 10 avsnitt B nr. 3) og Polen (vedlegg XII kapittel 13 avsnitt B nr. 3) får anvendelse.»

Sluttakt

De befullmektigede for:
DET EUROPEISKE FELLESSKAP,
heretter kalt «Felleskapet», og for:
KONGERIKET BELGIA,
KONGERIKET DANMARK,
FORBUNDSREPubLIKKEN TYSKLAND,
REPubLIKKEN HELLAS,
KONGERIKET SPANIA,
REPubLIKKEN FRANKRIKE,
IRLAND,
REPubLIKKEN ITALIA,
STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,
KONGERIKET NEDERLAND,
REPubLIKKEN ØSTERRIKE,
REPubLIKKEN PORTUGAL,
REPubLIKKEN FINLAND,
KONGERIKET SVERIGE,
DET FORENTE KONGERIKET STORBRITANIA OG NORD-IRLAND,

parter i traktaten om opprettelse av DET EUROPEISKE FELLESSKAP,
heretter kalt «EFs medlemsstater», og

de befullmektigede for:
REPubLIKKEN ISLAND,
FYRSTEDØMMET LIECHTENSTEIN,
KONGERIKET NORGE,
heretter kalt «EFTA-statene»,

alle parter i avtalen om Det europeiske økonomiske

samarbeidsområde utferdiget i Oporto 2. mai 1992, heretter kalt «EØS-avtalen»,

sammen heretter kalt «de nåværende avtalepartene»,

og

de befullmektigede for:
DEN TSJEKKISKE REPUBLIKKEN,
REPUBLIKKEN ESTLAND,
REPUBLIKKEN KYPROS,
REPUBLIKKEN LATVIA,
REPUBLIKKEN LITAUEN,
REPUBLIKKEN UNGARN,
REPUBLIKKEN MALTA,
REPUBLIKKEN POLEN,
REPUBLIKKEN SLOVENIA,
DEN SLOVAKISKE REPUBLIKKEN,
heretter kalt «de nye avtalepartene»,

som er samlet i [...] [...] 2003 for å undertegne avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, har vedtatt følgende tekster:

I. Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt «avtalen»)

II. Følgende tekster som er vedlagt avtalen:

Vedlegg A: Liste omhandlet i avtalens artikkel 3

Vedlegg B: Liste omhandlet i avtalens artikkel 4

De befullmektigede for de nåværende avtalepartene og de befullmektigede for de nye avtalepartene har vedtatt følgende felleserklæringer som er vedlagt denne sluttakt:

1. Felleserklæring om samtidig utvidelse av Den europeiske union og Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
2. Felleserklæring om anvendelse av opprinnelsesreglene etter ikrafttreddelsen av avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

3. Felleserklæring om EØS-avtalens artikkel 126

De befullmektigede for Fellesskapet, EFs medlemsstater, EFTA-statene og de nye avtalepartene tar til etterretning følgende erklæringer som er vedlagt denne sluttakt:

1. Generell felleserklæring fra EFTA-statene
2. Felleserklæring fra EFTA-statene om fri bevegelse for arbeidstakere
3. Felleserklæring fra EFTA-statene om det indre elektrisitetsmarked
4. Erklæring fra Liechtensteins regjering om de bilaterale forbindelser med Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken¹
5. Erklæring fra Den tsjekkiske republikken om Fyrstedømmet Liechtensteins ensidige erklæring²
6. Erklæring fra Den slovakiske republikken om Fyrstedømmet Liechtensteins ensidige erklæring
7. Erklæring fra Kommisjonen for De europeiske fellesskap om opprinnelsesregler i forbindelse med fisk og fiskevarer
8. Erklæring fra Estland, Latvia, Malta og Slovenia om artikkel 5 i protokoll 38 a om finansieringsordningen i EØS.

De befullmektigede for de nåværende avtalepartene og de befullmektigede for de nye avtalepartene er også enige om at de nye avtalepartene på behørig måte skal holdes underrettet om og rådspørres i ethvert relevant spørsmål som skal behandles i EØS-rådet og EØS-komiteen i tidsrommet før de nye avtalepartenes deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Videre er de enige om at EØS-avtalen, slik den er endret ved protokollen om justering av avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde og den enkelte beslutning i EØS-komiteen i uavkortet tekst, må utarbeides og gis samme gyldighet av representanter for avtalepartene på tsjekkisk, estisk, ungarsk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, slovensk og slovakisk, innen datoen for denne avtales ikrafttredelse.

De tar til etterretning avtalen mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en finansieringsordning for perioden 2004 – 2009, som også er vedlagt denne sluttakt.

Videre tar de til etterretning tilleggsprotokollen til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den

¹ I lys av de pågående bilaterale samtaler vil denne erklæringen kunne bli trukket tilbake før undertegningen.

² Denne erklæringen viser til Liechtensteins foregående erklæring.

tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union, som er vedlagt denne sluttakt.

De tar også til etterretning tilleggsprotokollen til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union, som er vedlagt denne sluttakt.

De tar deretter til etterretning avtalen i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer, som også er vedlagt denne sluttakt.

De understreker at ovennevnte avtaler utgjør delelementer i en samlet løsning på de ulike spørsmål som er behandlet i forbindelse med de nye avtalepartenes deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og at avtalen og de fire tilknyttede avtalene bør tre i kraft samtidig.

Utferdiget i ..., ... 2003

For Rådet og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

Voor de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen

For the Council and the Commission of the European Communities

[Finnish version]

Pour le Conseil et la Commission des Communautés européennes

Für den Rat und die Kommission der Europäischen Gemeinschaften

[Greek version]

Per il Consiglio e la Commissione delle Comunità europee

Pelo Conselho e pela Comissão das Comunidades Europeias-i-caps

Por el Consejo y la Comisión de las Comunidades Europeas

[Swedish version]

Pour le Royaume de Belgique

Voor het Koninkrijk België

Für das Königreich Belgien

På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

[For the Hellenic Republic]

Por el Reino de España

Pour la République française

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Fyrir hönd Lyðveldisins Íslands

Per la Repubblica italiana

Für das Fürstentum Liechtenstein

Pour le grand-duché de Luxembourg

Voor Het Koninkrijk der Nederlanden

For Kongeriket Norge

Für die Republik Österreich

Pelo República Portuguesa

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Začeskou republiku

[For the Republic of Estonia]

[For the Republic of Cyprus]

Latvijas Republikas vārdā

[For the Republic of Lithuania]

[For the Republic of Hungary]

[For the Republic of Malta]

[For the Republic of Poland]

[For the Republic of Slovenia]

[For the Slovak Republic]

Felleserklæringer fra partene i avtalen

Felleserklæring om samtidig utvidelse av Den europeiske union og Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

Avtalepartene understreker viktigheten av at de nåværende avtaleparter og de nye avtaleparter ratifiserer eller godkjenner denne avtale i samsvar med de enkelte parters forfatningsregler i rett tid, for å sikre samtidig utvidelse av Den europeiske union og Det europeiske økonomiske samarbeidsområde 1. mai 2004.

Felleserklæring om anvendelse av opprinnelsesreglene etter ikrafttreddelsen av avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

1. Opprinnelsesbeviser som er behørig utstedt av en EFTA-stat eller en ny avtalepart innenfor rammen av en preferanseavtale inngått mellom EFTA-statene og den nye avtaleparten, eller i medhold av nasjonal lovgivning i en EFTA-stat eller en ny avtalepart, skal anses som bevis på EØS-preferanseopprinnelse, forutsatt at:
 - a) opprinnelsesbeviset og transportdokumentene ble utstedt senest dagen før avtalens ikrafttredelse,
 - b) opprinnelsesbeviset legges fram for tollmyndighetene innen fire måneder etter avtalens ikrafttredelse.

Dersom varene ble deklarerert for import fra en EFTA-stat eller en ny avtalepart i henholdsvis en ny avtalepart eller en EFTA-stat før datoen for avtalens ikrafttredelse, i henhold til preferanseordninger mellom en EFTA-stat og en ny avtalepart som var i kraft på tidspunktet for importdeklarasjonen, kan et opprinnelsesbevis

utstedt i ettertid i henhold til slike ordninger også godkjennes i EFTA-statene eller de nye avtalepartene, forutsatt at det legges fram for tollmyndighetene innen fire måneder etter datoen for avtalens ikrafttredelse.

2. EFTA-statene på den ene side og Den tsjekkiske republikken, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Slovenia og Slovakia på den annen kan opprettholde autorisasjoner som gir eksportører status som «godkjent eksportør» i samsvar med avtaler inngått mellom EFTA-statene på den ene side og Den tsjekkiske republikken, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Slovenia og Slovakia på den annen, forutsatt at de godkjente eksportørene anvender opprinnelsesreglene som gjelder for EØS. Senest ett år etter datoen for tiltredelsen skal EFTA-statene og Den tsjekkiske republikken, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Slovenia og Slovakia erstatte disse autorisasjonene med nye autorisasjoner utstedt i samsvar med vilkårene fastsatt i protokoll 4 til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.
3. Anmodninger om etterskuddsvis verifisering av opprinnelsesbeviser utstedt i henhold til preferanseavtalene og -ordningene nevnt i nr. 1 og 2 ovenfor, skal imøtekommes av vedkommende myndigheter i EFTA-statene og de nye avtalepartene i en periode på tre år etter at det aktuelle opprinnelsesbeviset ble utstedt, og kan framsettes av nevnte myndigheter i en periode på tre år etter at opprinnelsesbeviset ble godkjent.

Felleserklæring om EØS-avtalens artikkel 126

Avtalepartene bekrefter at henvisningene i EØS-avtalens artikkel 126 til «Traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap» og «de vilkår som er fastsatt i den nevnte traktat», omfatter protokoll 10 om Kypros som er vedlagt tiltredelsesakten av 16. april 2003.

Andre erklæringer fra en eller flere av partene i avtalen

Generell felleserklæring fra EFTA-statene

EFTA-statene tar til etterretning de erklæringer med relevans for EØS-avtalen som er vedlagt slut-takten til traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltrædelse til Den europeiske union.

EFTA-statene understreker at de erklæringer med relevans for EØS-avtalen som er vedlagt slut-takten til traktaten nevnt i forrige ledd, ikke kan tolkes eller anvendes på en måte som strider mot avtalepartenes forpliktelser etter denne avtale eller EØS-avtalen.

Felleserklæring fra EFTA-statene om fri bevegelse for arbeidstakere

EFTA-statene framhever de sterke elementene av differensiering og fleksibilitet i ordningene for fri bevegelse for arbeidstakere. De vil bestrebe seg på å gi økt arbeidsmarkedstilgang for borgere av Den tsjekkiske republikken, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Slovenia og Den slovakiske republikken i samsvar med nasjonal lovgivning, med sikte på å framskynde tilnærmingen til regelverket. Som følge av dette ventes sysselsettingsmulighetene i EFTA-statene for borgere av Den tsjekkiske republikken, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Slovenia og Den slovakiske republikken å være vesentlig forbedret på tidspunktet for disse statenes tiltrædelse. Videre vil EFTA-statene gjøre best mulig bruk av de foreslåtte ordningene for så raskt som mulig å oppnå full anvendelse av regelverket på området fri bevegelse for arbeidstakere. For Liechtenstein vil dette bli gjort i samsvar med særordningene fastsatt i den sektorvise tilpasning til EØS-avtalens vedlegg V (Fri bevegelse for arbeidstakere) og vedlegg VIII (Etableringsrett).

Felleserklæring fra EFTA-statene om det indre elektrisitetsmarked

Under henvisning til overgangsordningen for Estland fastsatt i vedlegg 6 kapittel 8 nr. 2 i tiltrædelsesakten av 16. april 2003 og erklæring 8 om oljeskifer, det indre elektrisitetsmarked og europaparlaments- og rådsdirektiv 96/92/EF av 19. desember 1996 om felles regler for det indre marked for elektrisitet

(elektrisitetsdirektivet): Estland, påpeker EFTA-statene at det kan bli nødvendig å anvende beskyttelsestiltak, f.eks. gjensidighetsklausulen i direktiv 96/92/EF, for å begrense faren for konkurransevridning i det indre elektrisitetsmarked.

Erklæring fra Liechtensteins regjering om de bilaterale forbindelser med Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken³

Avtalens formål er å opprette et ensartet europeisk økonomisk samarbeidsområde «som er oppnådd på grunnlag av likhet og gjensidighet» for avtalepartene. Fyrstedømmet Liechtenstein antar derfor at Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken uforbeholdent respekterer Fyrstedømmet Liechtenstein som en suveren og anerkjent stat. På samme måte uttrykker Fyrstedømmet Liechtenstein sin anerkjennelse av Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken.

Disse gjensidige forsikringene er i samsvar med erklæringene nedfelt i forfatningslovgivningen til både Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken, og på den måten forplikter begge republikker seg til, med hensyn til deres respektive territorier, å overholde det tidligere Tsjekkoslovakias rettmessige forpliktelser. Den historiske bakgrunnen for forholdet mellom Fyrstedømmet Liechtenstein og Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken nødvendiggjør slike erklæringer: Mens den tsjekkoslovakiske republikken i 1938 anerkjente Liechtenstein som en suveren stat, ble denne anerkjennelsen ikke opprettholdt i 1945. Den manglende anerkjennelsen har hovedsakelig kommet til uttrykk ved at eiendom tilhørende Liechtensteins borgere i 1945 ble konfiskert, uten kompensasjon, som om den tilhørte det tyske folk.

Fyrstedømmet Liechtenstein antar derfor, på bakgrunn av den gjensidige anerkjennelsen som suverene stater og i samsvar med intensjonene bak samarbeidet innenfor rammen av EØS-avtalen, at det foreligger et felles ønske om å komme til enighet om de eiendomsspørsmål som fremdeles står åpne mellom Fyrstedømmet Liechtenstein og Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken som følge av det tidligere Tsjekkoslovakias manglende anerkjennelse. Veien mot en løsning på de åpne spørsmålene mellom Den tsjekkiske republikken og Den slovakiske republikken på den ene side og Fyrstedømmet Liechtenstein på den annen side, vil kunne innebære bruk av mekanismer for fredelig tvisteløsning, herunder mekanismene fast-

³ I lys av de pågående bilaterale samtaler vil denne erklæring kunne bli trukket tilbake før undertegningen.

satt innenfor rammen av OSSE, for eksempel Valetta-mekanismen.

Erklæring fra Den tsjekkiske republikken om Fyrstedømmet Liechtensteins ensidige erklæring⁴

Den tsjekkiske republikken imøteser inngåelsen av avtalen mellom kandidatlandene og medlemmene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som et betydelig skritt for å råde bot for den tidligere splittelsen Europa, og mot den videre politiske og økonomiske utvikling. Den tsjekkiske republikken er rede til å samarbeide med alle medlemsstater innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, herunder Fyrstedømmet Liechtenstein.

Når det gjelder Fyrstedømmet Liechtenstein, har Den tsjekkiske republikken siden den ble grunnlagt tydelig vist sin interesse for å opprette diplomatiske forbindelser med fyrstedømmet. Så tidlig som i 1992 sendte den regjeringer i alle land, herunder Fyrstedømmet Liechtenstein, en anmodning om å bli anerkjent som en folkerettslig enhet med virkning fra 1. januar 1993. Mens praktisk talt alle regjeringer har svart bekreftende på denne anmodningen, har Fyrstedømmet Liechtenstein til nå vært et unntak.

Den tsjekkiske republikken har merket seg at Fyrstedømmet Liechtensteins erklæring i forbindelse med inngåelsen av avtalen mellom søkerlandene og medlemmene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde inneholder en eksplisitt anerkjennelse av Den tsjekkiske republikken. Den tsjekkiske republikken antar at dette også er et uttrykk for Fyrstedømmet Liechtensteins ønske om å opprette diplomatiske forbindelser, og som en stat med diplomatiske forbindelser med mer enn 180 land, som medlem av De forente nasjoner, OSSE, Europarådet og NATO i påvente av ratifikasjonen av EU-tiltredelsen, hilser Den tsjekkiske republikken dette velkommen. Den tsjekkiske republikken erklærer at den også anerkjenner Fyrstedømmet Liechtenstein som en suveren stat. Den antar at Den tsjekkiske republikkens og Fyrstedømmet Liechtensteins gjensidige anerkjennelse vil føre til at det opprettes diplomatiske forbindelser, og vil bidra til den videre utviklingen av hele spekteret av gjensidige forbindelser.

Erklæring fra Den slovakiske republikken om Fyrstedømmet Liechtensteins ensidige erklæring

Den slovakiske republikken imøteser inngåelsen av avtalen mellom søkerlandene og medlemmene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som et viktig trinn i den videre økonomiske og politiske utvikling i Europa.

Den slovakiske republikken har siden den ble grunnlagt anerkjent Fyrstedømmet Liechtenstein som en suveren og uavhengig stat, og er rede til å opprette diplomatiske forbindelser med fyrstedømmet.

I den forbindelse minner Den slovakiske republikken om sin verbalnote av 18. desember 1992 nr. 1395/92–93, der den eksplisitt anerkjente Fyrstedømmet Liechtenstein og samtidig anmodet om dets anerkjennelse og om opprettelsen av diplomatiske forbindelser mellom de to landene. Fyrstedømmet Liechtenstein svarte i sin verbalnote av 15. mars 1993 nr. 0233/93 at det var rede til å anerkjenne Den slovakiske republikken på gjensidig grunnlag som en suveren og uavhengig stat, og at fyrstedømmet med tanke på å opprette diplomatiske forbindelser foreslo å innlede forhandlinger om alle tilknyttede spørsmål som fremdeles står åpne mellom de to landene⁵.

Den slovakiske republikken oppfatter Fyrstedømmet Liechtensteins erklæring i forbindelse med avtalen mellom kandidatlandene og medlemmene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som en eksplisitt anerkjennelse av Den slovakiske republikken, og hilser dette skrittet velkommen. Den slovakiske republikken er også av den oppfatning at landenes gjensidige anerkjennelse og opprettelsen av diplomatiske forbindelser dem imellom, i samsvar med folkeretten bør finne sted uten innvendinger og ensidige vilkår. Den slovakiske republikken anser derfor ikke vilkår eller innvendinger framlagt av Fyrstedømmet Liechtenstein i denne forbindelse for å være juridisk bindende.

Den slovakiske republikken er villig til å samarbeide med Fyrstedømmet Liechtenstein innenfor rammen av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde såvel som på alle andre arenaer for gjensidige forbindelser, på grunnlag av likhet og partnerskap.

⁴ Denne erklæring viser til Liechtensteins foregående erklæring.

⁵ Utdrag fra Liechtensteins note av 15. mars 1993: « Le Gouvernement princier, ayant pris connaissance des notes précitées et de la proclamation du Parlement de la République Slovaque, est disposé a reconnaître sur la base de réciprocité la République Slovaque, Etat souverain et indépendant, et en vue de l'établissement des relations diplomatiques propose d'entrer en négociations sur toutes les questions y afférentes et encore ouvertes entre les deux Etats».

Erklæring fra Kommisjonen for De europeiske fellesskap om opprinnelsesregler i forbindelse med fisk og fiskerivarer

Kommisjonen for De europeiske fellesskap vil undersøke muligheten for å harmonisere opprinnelsesreglene innen 1. mai 2004.

Erklæring fra Estland, Latvia, Malta og Slovenia om artikkel 5 i protokoll 38 A om finansieringsordningen i EØS

Estland, Latvia, Malta og Slovenia understreker at fordelingsnøkkelen brukt i artikkel 5 er utarbeidet utelukkende for finansieringsordningen i EØS. De er av den oppfatning at denne fordelingsnøkkelen ikke berører framtidige forslag til fordelingsnøkler innenfor rammen av Fellesskapets utjevnings- og strukturordninger.

Vedlegg 2**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004–2009

Artikkel 1

Kongeriket Norge forplikter seg til å opprette en finansieringsordning for å redusere de sosiale og økonomiske forskjeller i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde. Formålet med ordningen er å bidra til å styrke de nye medlemsstatenes evne til å delta fullt ut i det indre marked i et utvidet europeisk økonomisk samarbeidsområde, gjennom finansiering av tilskudd til investeringsprosjekter i de prioriterte sektorene oppført i artikkel 3. Tilsagnene gitt av Norge etter denne avtale er basert på Norges deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som en EFTA-stat.

Artikkel 2

Det finansielle bidraget omhandlet i artikkel 1 skal være et samlet beløp på EUR 567 millioner, som skal stilles til rådighet for tilsagn i årlige deler på EUR 113,4 millioner i perioden fra og med 1. mai 2004 til og med 30. april 2009.

Artikkel 3

Midlene skal stilles til rådighet for prosjekter i de samme sektorene som for finansieringsordningen i EØS, men med hovedvekt på prosjekter på følgende områder:

- gjennomføring av Schengen-regelverket, støtte til nasjonale handlingsplaner innenfor rammen av Schengen-avtalen samt styrking av rettsvesenet,
- miljøområdet, bl.a. med vekt på å styrke forvaltningens evne til å gjennomføre det relevante regelverk og investeringer i infrastruktur og teknologi, med hovedvekt på kommunal avfallshåndtering,
- regionalpolitikk og regional virksomhet over landegrensene,
- faglig bistand til gjennomføring av fellesskapsregelverket.

Artikkel 4

Det norske bidraget i form av tilskudd skal ikke overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av de samlede kostnader. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides.

De gjeldende statsstøtteregler skal overholdes.

Kommisjonen for De europeiske fellesskap skal undersøke om prosjektforslagene er forenlige med Fellesskapets målsetninger.

Kongeriket Norges ansvar for prosjektene er begrenset til å tilføre midler i samsvar med den fastsatte planen. Kongeriket Norge har ikke erstatningsansvar overfor tredjemann.

Artikkel 5

Midlene skal stilles til rådighet for mottakerstatene (Den tsjekkiske republikken, Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenia og Slovakia) etter følgende fordelingsnøkkel:

Mottakerstat	Prosentandel av det samlede bidrag
Den tsjekkiske republikken	11,0 %
Estland	4,0 %
Kypros	0,6 %
Latvia	6,0 %
Litauen	7,1 %
Ungarn	13,1 %
Malta	0,3 %
Polen	49,0 %
Slovenia	2,2 %
Slovakia	6,7 %

Artikkel 6

Med sikte på å omfordele eventuelle tilgjengelige midler som ikke er blitt øremerket, til høyt prioriterte prosjekter i hvilken som helst av mottakerstatene, skal en ny vurdering foretas i november 2006 og igjen i november 2008.

Artikkel 7

Det finansielle bidraget omhandlet i artikkel 1 skal nøye samordnes med bidraget fra EFTA-statene som stilles til rådighet gjennom finansieringsordningen i EØS.

Kongeriket Norge skal særlig sikre at søknadsprosedyrene er de samme for begge finansieringsordningene nevnt i forrige ledd.

Det skal eventuelt tas hensyn til relevante endringer i Fellesskapets utjevningsspolitikk.

Artikkel 8

Den norske regjering, eller et organ utnevnt av den norske regjering, skal forvalte den norske finansieringsordningen.

Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av finansieringsordningen vil om nødvendig bli utferdiget av den norske regjering.

Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også dekke forvaltningskostnadene.

Artikkel 9

Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.

Avtalen skal tre i kraft samme dag som traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens

tiltredelse til Den europeiske union undertegnet 16. april 2003, forutsatt at ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene for følgende tilknyttede avtaler også er deponert:

- Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,
- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer.

Dersom en eller flere av mottakerstatene oppført i artikkel 5 ikke blir parter i EØS 1. mai 2004, skal denne avtale gjøres til gjenstand for de nødvendige justeringer.

Utferdiget i Brussel, [...]

For Det europeiske fellesskap

For Kongeriket Norge

Vedlegg 3**Uoffisiell norsk oversettelse**

Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union

DET EUROPEISKE FELLESSKAP
og
REPUBLIKKEN ISLAND,

SOM VISER TIL avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island undertegnet i Brussel 22. juli 1972, heretter kalt «avtalen», og til de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Island og Fellesskapet,

SOM VISER TIL Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union, SOM VISER TIL avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt «avtalen om utvidelse av EØS»,

SOM VISER TIL den eksisterende ordning for handel med fisk og fiskevarer mellom Island og de tiltredende landene,

HAR BESLUTTET å fastsette i fellesskap de justeringer av avtalen som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,

OG Å INNGÅ DENNE PROTOKOLL:

Artikkel 1

Teksten til avtalen, vedleggene og protokollene som er en integrert del av avtalen, sluttakten og erklæringene som er vedlagt sluttakten, skal utarbeides på tsjekkisk, estisk, ungarsk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, slovensk og slovakisk, og disse tekstene skal ha samme gyldighet som originaltekstene. Felleskomiteen skal godkjenne den tsjekkiske, estiske, ungarske, latviske, litauiske, maltesiske, polske, slovenske og slovakiske teksten.

Artikkel 2

Særbestemmelsene som gjelder for import til Fellesskapet av visse fiskeslag og fiskevarer med opprinnelse i Island, er fastsatt i denne protokoll og i vedlegget til protokollen.

De årlige tollfrie kvotene fastsatt i vedlegget til denne protokoll gjelder for perioden fra 1. mai 2004 til 30. april 2009. Størrelsen på kvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, idet det tas hensyn til alle relevante interesser.

Artikkel 3

Det skal opprettes en underposisjon for fryste sildelapper i TARIC under KN-kode 0304 90 22, og denne skal tilknyttes den samme preferansetollbehandling som den som gjelder for produkter under KN-kode 0304 20 75, for å gi fryste sildelapper samme preferansebehandling som fryste fileter fra 1. mai 2004.

Artikkel 4

Denne protokoll skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med den enkelte parts

framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådsssekretariatet for Den europeiske union.

Protokollen trer i kraft samme dag som traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union undertegnet 16. april 2003, forutsatt at ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler også er deponert:

- Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
- Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004– 2009,
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litau-

ens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,

- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer.

Artikkel 5

Denne protokoll er utarbeidet i to eksemplarer på tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estlandsk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, portugisisk, slovensk, slovakisk, spansk og svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Utferdiget i Brussel, [...].

For Det europeiske fellesskap

For Republikken Island

Vedlegg særbestemmelser omhandlet i artikkel 2

Fellesskapet skal innrømme produkter med opprinnelse i Island følgende årlige tollfrie kvote:

KN-kode	Produktbeskrivelse	Årlig kvote
ex0303 50 00	Sild av arten <i>Clupea harengus</i> og <i>Clupea pallasii</i> , fryst, unnatt lever og rogn, til industriell produksjon ¹ .	950 tonn

¹ Tollkvoten skal ikke benyttes for varer som skal frigis for fri omsetning i perioden 15. februar til 15. juni.

Vedlegg 4**Uoffisiell norsk oversettelse**

Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union

DET EUROPEISKE FELLESSKAP
og
KONGERIKET NORGE,

SOM VISER TIL avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge undertegnet 14. mai 1973, heretter kalt «avtalen», og til de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Norge og Fellesskapet, SOM VISER TIL Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union, SOM VISER TIL avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt «avtalen om utvidelse av EØS», SOM VISER TIL den eksisterende ordning for handel med fisk og fiskevarer mellom Norge og de tiltredende landene,
HAR BESLUTTET å fastsette i fellesskap de justeringer av avtalen som følger av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,
OG Å INNGÅ DENNE PROTOKOLL:

Artikkel 1

Teksten til avtalen, vedleggene og protokollene som er en integrert del av avtalen, sluttakten og erklæringene som er vedlagt sluttakten, skal utarbeides på tsjekkisk, estisk, ungarsk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, slovensk og slovakisk, og disse tekstene skal ha samme gyldighet som originaltekstene. Felleskomiteen skal godkjenne den tsjekkiske, estiske, ungarske, latviske, litauiske, maltesiske, polske, slovenske og slovakiske teksten.

Artikkel 2

Særbestemmelsene som gjelder for import til Fellesskapet av visse fiskeslag og fiskevarer med opprinnelse i Norge, er fastsatt i denne protokoll og i vedlegget til protokollen.

De årlige tollfrie kvotene fastsatt i vedlegget til denne protokoll gjelder for perioden fra 1. mai 2004 til 30. april 2009. Størrelsen på kvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, idet det tas hensyn til alle relevante interesser.

Tilleggskvoten for fryste pillede reker (KN-kode 1605 20 10) skal åpnes ved løsning av spørsmålet om vilkårene for transitt gjennom Norge til Fellesskapet av fisk og fiskevarer landet av Fellesskapets fartøyer i Norge.

Artikkel 3

Det skal opprettes en underposisjon i TARIC for fryste sildelapper under KN-kode 0304 90 22, og denne skal tilknyttes den samme preferansetollbehandling som den som gjelder for produkter under

KN-kode 0304 20 75, for å gi fryste sildelapper samme preferansebehandling som fryste fileter fra 1. mai 2004.

Artikkel 4

Denne protokoll skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.

Protokollen trer i kraft samme dag som traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union undertegnet 16. april 2003, forutsatt at ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene for følgende tilknyttede avtaler også er deponert:

- Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
- Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004– 2009,
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det euro-

- peiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,
- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer.

Artikkel 5

Denne protokoll er utarbeidet i to eksemplarer på tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estlandsk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, norsk, polsk, portugisisk, slovensk, slovakisk, spansk og svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Utferdiget i Brussel, [...].

For Det europeiske fellesskap

For Kongeriket Norge

Vedlegg særbestemmelser omhandlet i artikkel 2

Fellesskapet skal innrømme produkter med opprinnelse i Norge følgende årlige tollfrie kvoter, i tillegg til de eksisterende kvoter:

Om samtykke til ratifikasjon av EØS-utvidelsesavtalen med tilliggende avtaler

KN-kode	Produktbeskrivelse	Årlig kvote
ex 0303 50 00	Sild av arten <i>Clupea harengus</i> og <i>Clupea pallasii</i> , fryst, unntatt lever og rogn, til industriell produksjon ¹ .	44 000 tonn
ex 0303 74 30	Makrell av arten <i>Scomber scombrus</i> og <i>Scomber japonicus</i> , fryst, hel, unntatt lever og rogn, til industriell produksjon ²	30 500 tonn ³
0304 20 75	Fryste fileter av sild.	
ex0304 90 22 (underposisjon for fryste sildelapper, som skal tilknyttes den samme preferansebehandling som den som gjelder for produkter under KN-kode 0304 20 75)	Fryste sildelapper til industriell produksjon ⁴ .	67 000 tonn
1605 20 10	Reker, fryste og pillede ⁵	2 500 tonn

¹ Tollkvoten skal ikke benyttes for varer som skal frigis for fri omsetning i perioden 15. februar til 15. juni.

² Tollkvoten skal ikke benyttes for varer som skal frigis for fri omsetning i perioden 15. februar til 15. juni.

³ I henhold til denne avtale som trer i kraft 1. mai 2004, skal en makrellkvote for 2004 på 24 800 tonn forvaltes i én periode, dvs. fra 15. juni 2004 til 31. desember 2004.

Fra 2005 til april 2009 skal denne tollkvoten gjøres tilgjengelig i delperioder i henhold til følgende plan:

1. januar til 14. februar: 7 500 tonn,
15. juni til 30. september: 7 500 tonn, og
1. oktober til 31. desember: 15 500 tonn.

Fra 2005 skal uttak fra kalenderårets to første delkvoter stoppes 15. oktober hvert år. Den påfølgende arbeidsdag skal den resterende mengden av hver av disse kvotene fastslås og gjøres tilgjengelig innenfor årets siste delkvote. Fra den dato skal ethvert uttak fra delkvoter for det aktuelle kalenderåret som senere returneres fordi de ikke er benyttet, gjøres tilgjengelig innenfor årets siste delkvote.

Om nødvendig kan denne kvoteforvaltningsordningen vurderes på nytt ved gjensidig enighet.

⁴ Tollkvoten skal ikke benyttes for varer som skal frigis for fri omsetning i perioden 15. februar til 15. juni.

⁵ Tilleggskvoten for fryste pillede reker (KN-kode 1605 20 10) skal åpnes ved løsning av spørsmålet om vilkårene for transitt gjennom Norge til Fellesskapet av fisk og fiskevarer landet av Fellesskapets fartøyer i Norge.

Vedlegg 5**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om visse landbruksvarer

Brevveksling*Brev nr. 1*

Brussel, [...]

Herr ...,

Jeg har æren av å vise til avtalene i form av brevveksling av 16. april 1973, 14. juli 1986, 2. mai 1992, 20. desember 1995 og 20. juni 2003, de bilaterale tollinnrømmelser gitt av Fellesskapet og Norge innenfor rammen av EØS-avtalens artikkel 19, og forhandlingene som har funnet sted mellom partene med sikte på å tilpasse nevnte brevveksling og å opprette ordninger for handelen med visse land-

bruksvarer i samsvar med intensjonene i artikkel 15 i frihandelsavtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

«1. Fra 1. mai 2004 vil Norge innrømme Fellesskapet følgende årlige tollfrie kvoter:

Norsk kode	Varebeskrivelse	Årlig mengde (tonn)
0811 10 09	Jordbær, fryste, ikke tilsatt sukker eller annet søtningsmiddel	1 400
0811 20 05	Bringebær, bjørnebær, morbær, loganbær, solbær, hvitrips, rødrips og stikkelsbær, fryste, ikke tilsatt sukker eller annet søtningsmiddel	950
0811 20 06		
0811 20 08		
1209 25 00	Frø fra raigrass (<i>Lolium multiflorum Lam., Lolium perenne L.</i>)	100
2009 79 00	Eplesaft	1 300
2009 71 00		
2309 10 12	Kattemat, med innhold av kjøtt eller slakteavfall av landdyr, i pakninger for detalj salg, i lufttett lukket emballasje	1 000

2. Disse kvotene kommer i tillegg til de bilaterale innrømmelsene gitt av Fellesskapet og Norge innenfor rammen av artikkel 19 i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.
3. Norge vil der det er formålstjenlig fortsette å forvalte disse tollkvotene gjennom en lignende lisensordning som den som i dag anvendes for å forvalte tollkvoter innrømmet tiltredelseslandene.
4. Opprinnelsesreglene som skal gjelde ved gjennomføring av tollinnrømmelsene etter denne avtale, er fastsatt i vedlegg IV til brevvekslingen av 2. mai 1992. Henvisningen i vedlegg IV nr. 2 skal imidlertid være til listen i vedlegg II til EØS-avtalens protokoll 4, som skal anvendes i samsvar med vedlegg I til samme protokoll, i stedet for listen i tillegg det henvises til i nr. 2 i vedlegg IV til brevvekslingen av 2. mai 1992.
5. Kongeriket Norge og Fellesskapet er enige om at det ikke vil bli framsatt krav i henhold til GATTs artikkel XXIV.6, og bekrefter at det ikke vil bli framsatt ytterligere krav med hensyn til landbruksvarer i forbindelse med denne utvidelsen av Fellesskapet.
6. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
7. Avtalen trer i kraft samme dag som traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union undertegnet 16. april 2003, forutsatt at ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler også er deponert:
 - 7.1 Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
 - 7.2 Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004–2009,
 - 7.3 Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litau-

ens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union,

- 7.4 Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union.
8. Dersom avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde ikke trer i kraft eller trer i kraft for bare noen av signatarstatene 1. mai 2004, skal avtalepartene umiddelbart avgjøre hvilke justeringer som skal foretas i denne avtale. Om nødvendig vil tollkvotene bli åpnet i 2004 på proratarisk grunnlag.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekræftelse på innholdet av dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

[...]

*På vegne av
Kongeriket Norges regjering*

Brev nr. 2

Brussel, [...]
Herr ...,

Jeg har æren av å bekrefte å ha mottatt Deres brev av dags dato med følgende innhold:

«Jeg har æren av å vise til avtalene i form av brevveksling av 16. april 1973, 14. juli 1986, 2. mai 1992, 20. desember 1995 og 20. juni 2003, de bilaterale tollinnrømmelser gitt av Fellesskapet og Norge innenfor rammen av EØS-avtalens artikkel 19, og forhandlingene som har funnet sted mellom partene med sikte på å tilpasse nevnte brevveksling og å opprette ordninger for handelen med visse landbruksvarer i samsvar med intensjonene i artikkel 15 i frihandelsavtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Est-

lands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

«1. Fra 1. mai 2004 vil Norge innrømme Fellesskapet følgende årlige tollfrie kvoter:

Norsk kode	Varebeskrivelse	Årlig mengde (tonn)
0811 10 09	Jordbær, fryste, ikke tilsatt sukker eller annet søtningsmiddel	1 400
0811 20 05	Bringebær, bjørnebær, morbær, loganbær, solbær, hvitrips, rødrips og stikkelsbær, fryste, ikke tilsatt sukker eller annet søtningsmiddel	950
0811 20 06 0811 20 08		
1209 25 00	Frø fra raigrass (<i>Lolium multiflorum Lam.</i> , <i>Lolium perenne L.</i>)	100
2009 79 00 2009 71 00	Eplesaft	1 300
2309 10 12	Kattemat, med innhold av kjøtt eller slakteavfall av landdyr, i pakninger for detalj salg, i lufttett lukket emballasje	1 000

2. Disse kvotene kommer i tillegg til de bilaterale innrømmelsene gitt av Fellesskapet og Norge innenfor rammen av artikkel 19 i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.
3. Norge vil der det er formålstjenlig fortsette å forvalte disse tollkvotene gjennom en lignende lisensordning som den som i dag anvendes for å forvalte tollkvoter innrømmet tiltredelseslandene.
4. Opprinnelsesreglene som skal gjelde ved gjennomføring av tollinnrømmelsene etter denne avtale, er fastsatt i vedlegg IV til brevvekslingen av 2. mai 1992. Henviingen i vedlegg IV nr. 2 skal imidlertid være til listen i vedlegg II til EØS-avtalens protokoll 4, som skal anvendes i samsvar med vedlegg I til samme protokoll, i stedet for listen i tilleggset, i stedet for listen i tilleggset det henvises til i nr. 2 i vedlegg IV til brevvekslingen av 2. mai 1992.
5. Kongeriket Norge og Fellesskapet er enige om at det ikke vil bli framsatt krav i henhold til GATTs artikkel XXIV.6, og bekrefter at det ikke vil bli framsatt ytterligere krav med hensyn til landbruksvarer i forbindelse med denne utvidelsen av Fellesskapet.
6. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
7. Avtalen trer i kraft samme dag som traktaten om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros, Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltredelse til Den europeiske union undertegnet 16. april 2003, forutsatt at ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene for følgende tilknyttede avtaler også er deponert:
 - 7.1 Avtale om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
 - 7.2 Avtale mellom Kongeriket Norge og Det europeiske fellesskap om en norsk finansieringsordning for perioden 2004–2009,
 - 7.3 Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litau-

ens, Republikken Ungarns, Republikken Malta, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltrødelse til Den europeiske union,

- 7.4 Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge som følge av Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Malta, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens tiltrødelse til Den europeiske union.
8. Dersom avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Ungarns, Republikken Latvia, Republikken Litauens, Republikken Malta,

Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltagelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde ikke trer i kraft eller trer i kraft for bare noen av signatarstatene 1. mai 2004, skal avtalepartene umiddelbart avgjøre hvilke justeringer som skal foretas i denne avtale. Om nødvendig vil tollkvotene bli åpnet i 2004 på proratarisk grunnlag.»

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

[...]

*På vegne av
Rådet for Den europeiske union*

Vedlegg 6**Forhandlingsapparatet**

Den interdepartementale koordineringsgruppe for samordning av forberedelsen og gjennomføringen av forhandlingene hadde følgende medlemmer:

- Assisterende utenriksråd Per Ludvig Magnus Utenriksdepartementet, leder
- Ambassadør Bjørn T. Grydeland Norges delegasjon til EU, nestleder

Koordineringsgruppen besto forøvrig av representanter for Statsministerens kontor, Finansdepartementet, Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Forhandlingsdelegasjonen hadde følgende medlemmer:

- Ambassadør Bjørn T. Grydeland Norges delegasjon til EU, leder
- Ekspedisjonssjef Sven E. Svedman Utenriksdepartementet, nestleder

- Ekspedisjonssjef Lorents Lorentsen Finansdepartementet
- Ekspedisjonssjef Magnor Nerheim Fiskeridepartementet
- Avdelingsdirektør Oda Helen Sletnes Utenriksdepartementet
- Minister Elisabeth Walaas Norges delegasjon til EU
- Avdelingsdirektør Irvin Høyland Utenriksdepartementet
- Avdelingsdirektør Mette Wikborg Nærings- og handelsdepartementet
- Seniorrådgiver Christian Syse Statsministerens kontor
- Rådgiver Kjersti Sorteberglien Landbruksdepartementet
